

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI

AVRUPA BİRLİĞİ VE DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

**TÜRKİYE'DE DEPREMDEN ETKİLENEN İLLERDE TARIM SEKTÖRÜNÜN
İYİLEŞTİRİLMESİ PROJESİ**

(P181428)

ÇEVRESEL VE SOSYAL YÖNETİM ÇERÇEVESİ

Eylül 2024

İçindekiler

Tablolar Listesi	ii
Şekiller Listesi	ii
Ekler Listesi	i
Kısaltmalar Listesi	ii
Terimler	iv
Yönetici Özeti.....	xi
1. Giriş	1
2. Projenin Tanımı	1
2.1. <i>Bileşen (1): İklim Dayanıklı Bir Tarım Sektörü için Sağlanan Hizmetin Etkinleştirilmesi</i>	3
a. Alt Bileşen 1.1: Su Verimliliğinin Artırılması ve İklim Değişikliğine Dayanıklılık için Sulama Yatırımları	3
b. Alt Bileşen 1.2: Ortak Makine Kullanım Modellerinin Teşvik Edilerek Mekanizasyona Erişimin Geliştirilmesi.....	4
2.2. <i>Bileşen (2): İklim Dostu Hayvancılık Sektörünün İyileştirilmesi</i>	4
a. Alt Bileşen 2.1: Küçük ve Orta Ölçekli Hayvancılık İşletmelerinin Kurtarılması ve Üretim Kapasitelerinin ve Üretim Sistemlerinin İyileştirilmesi	4
b. Alt Bileşen 2.2: Geçim Kaynaklarının İyileştirilmesi ve Dayanıklı ve Sürdürülebilir Hayvancılık Üretim Sistemlerinin Yeniden Kazanılması ve İyileştirilmesi	5
2.3. <i>Bileşen (3): Proje Yönetimi, İzleme ve Değerlendirme</i>	6
3. Çevresel ve Sosyal Politikalar, Yönetmelikler ve Kanunlar.....	6
3.1. <i>Türkiye Yasal Çerçevesi</i>	6
3.2. <i>Ulusal Çevresel ve Sosyal Değerlendirme ve İzin</i>	10
3.3. <i>Dünya Bankası Standartları ve Ulusal Çerçeve ile Temel Boşluklar</i>	12
4. Potansiyel Çevresel ve Sosyal Riskler ve Standart Etki Azaltma Önlemleri.....	17
4.1. <i>Dezavantajlı ve Hassas Gruplara Özgü Riskler ve Etki Azaltıcı Önlemler</i>	31
4.2. <i>Çevresel ve Sosyal Risk ve Etkilerin Önlenmesi için Planlama ve Tasarım Hususları</i>	31
5. Prosedürler ve Uygulama Düzenlemeleri	33
5.1. <i>Çevresel ve Sosyal Risk Yönetimi Prosedürleri</i>	33
a. Alt Proje Değerlendirme ve Analizi - Ç&S Taraması	34
b. Alt Proje Formülasyonu ve Planlaması - Ç&S Planlaması	35
c. <i>Uygulama ve İzleme - Ç&S Uygulaması</i>	35
d. İnceleme ve Değerlendirme - Ç&S Tamamlama.....	36
5.2. <i>Uygulama Düzenlemeleri</i>	36
5.3. <i>Önerilen Eğitim ve Kapasite Geliştirme</i>	40
5.4. <i>Tahmini Bütçe</i>	41

6. Paydaş Katılımı, Bilgilendirme ve İstişareler	42
6.1. Şikâyet Mekanizması	42
7. Kaynakça	44
Ekler.....	45
Ek 1: Tarama Formu	46
Ek 2: Çevresel ve Sosyal Yönetim Planı Şablonu	52
Ek 3: Türkiye'deki Çevresel ve Sosyal Anlaşma, Sözleşme ve Mevzuatın Detaylı Listesi	72
Ek 4: Haşere Yönetim Planının Gösterge Niteliğindeki Ana Hatları	76
Ek 5: Rastlantısal Buluntu Prosedürü	79

Tablolar Listesi

Tablo 1: Türkiye'nin Yasal Çerçevesinin Özeti	7
Tablo 2: İlgili Dünya Bankası ÇSS ve Ulusal Çerçevdeki Önemli Boşluklar	13
Tablo 3: Projenin Önemli Çevresel ve Sosyal Riskleri ve Etki Azaltma Önlemleri	18
Tablo 4: Proje Döngüsü ve Ç&S Yönetim Prosedürleri.....	33
Tablo 5: Hariç Tutulanlar Listesi	34
Tablo 6: Uygulama Düzenlemeleri	38
Tablo 7: Önerilen Eğitim ve Kapasite Geliştirme Yaklaşımı.....	40
Tablo 8: ÇSYÇ Uygulama Bütçesi	41

Şekiller Listesi

Şekil 1: Deprem Bölgesi Konumu	2
Şekil 2: Proje Uygulama İlleri.....	2
Şekil 3: Projenin Önerilen Uygulama Yapısı	37

Ekler Listesi

Ek 1: Tarama Formu

Ek 2: Çevresel ve Sosyal Yönetim Planı Şablonu

Ek 3: Türkiye'deki Çevresel ve Sosyal Anlaşma, Sözleşme ve Mevzuatın Detaylı Listesi

Ek 4: Haşere Yönetim Planının Gösterge Niteliğindeki Ana Hatları

Ek 5: Rastlantısal Buluntu Prosedürü

Kısaltmalar Listesi

AAT	: Atık Su Arıtma Tesisi
ABDGM	: Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü
AFAD	: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
AİM	: Asbest İçeren Malzeme
BÜGEM	: Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü
BYP	: Biyoçeşitlilik Yönetim planı
CDŞ	: Cinsiyete Dayalı Şiddet
CSİ	: Cinsel Sömürü ve İstismar
CT	: Cinsel Taciz
Ç&S	: Çevresel ve Sosyal
ÇED	: Çevresel Etki Değerlendirmesi
ÇSÇ	: Çevresel ve Sosyal Çerçeve
ÇSD	: Çevresel ve Sosyal Değerlendirme
ÇSSG	: Çevre, Sosyal, Sağlık ve Güvenlik
ÇSS'ler	: Çevresel ve Sosyal Standartlar
ÇSTP	: Çevresel ve Sosyal Taahhüt Planı
ÇSYÇ	: Çevresel ve Sosyal Yönetim Çerçevesi
ÇSYG(ler)	: Çevre, Sağlık ve Güvenlik Yönergeleri
ÇSYP	: Çevresel ve Sosyal Yönetim Planı
ÇŞİDB	: Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı
DK	: Davranış Kuralları
EHY	: Entegre Haşere Yönetimi
GM	: Genel Müdürlük
HAYGEM	: Hayvancılık Genel Müdürlüğü
HYP	: Haşere Yönetim Planı
İ&D	: İzleme ve Değerlendirme
İSG	: İş Sağlığı ve Güvenliği
İUEU	: İyi Uluslararası Endüstriyel Uygulamalar
İUN	: İyi Uygulama Notu
KKD	: Kişisel Koruyucu Donanım
OP	: Operasyonel Politika
PCBler	: Poliklorlu bifeniller
PKB	: Proje Koordinasyon Birimi
PKP	: Paydaş Katılım Planı
PM	: Partikül Madde
RN	: Rehberlik Notu
SG	: Sera Gazı
ŞM	: Şikâyet Mekanizması
TH	: Türkiye Hükümeti
TOB	: Tarım ve Orman Bakanlığı
ToRs	: Başvuru Şartları

TSG : Toplum Sağlığı ve Güvenliği
TRGM : Tarım Reformu Genel Müdürlüğü
U FK : Uluslararası Finans Kuruluğu
Y-ÇSYP : Yüklenici Çevre ve Sosyal Yönetim Planı
YYÇ : Yeniden Yerleşim Çerçevesi
YYP : Yeniden Yerleşim Planı

Terimler

Uyarlanabilir yönetim, hafifletme ve yönetim önlemlerinin uygulanmasının değişen koşullara ve proje izleme sonuçlarına duyarlı olduğu uygulamayı ifade eder.

Hava kirliliği, nitrojen oksitler (NOx), kükürt dioksit (SO₂), karbon monoksit (CO), partikül madde gibi hava kirleticilerinin (genellikle fosil yakıtların yanması ile ilişkili) ve ayrıca sera gazları dahil diğer kirleticilerin salınımını ifade eder.

İlişkili Tesisler, projenin bir parçası olarak finanse edilmeyen ve: (a) projeye doğrudan ve önemli ölçüde ilgili olan ve (b) proje ile eş zamanlı olarak yürütülen veya gerçekleştirilmesi planlanan ve (c) projenin uygulanabilir olması için gerekli ve proje olmasaydı inşa edilmeyecek, genişletilmeyecek veya yürütülmeyecek olan tesisleri veya faaliyetleri ifade eder. Tesislerin veya faaliyetlerin ilişkili tesis olabilmesi için üç kriteri de karşılamaları gerekir.

Biyçeşitlilik, diğerlerinin yanı sıra, karasal, deniz ve diğer su ekosistemleri ve bunların parçası oldukları ekolojik kompleksler dahil olmak üzere tüm kaynaklardan gelen canlı organizmalar arasındaki çeşitliliği ifade eder; buna türler içindeki, türler arasındaki ve ekosistemlerdeki çeşitlilik dahildir.

Borçlu, Yatırım Projesi Finansmanı (YPF) alıcısı ve YPF tarafından finanse edilen bir projenin uygulanmasında yer alan diğer tüm kuruluşlar anlamına gelir.

Rastlantısal Buluntu Prosedürü Bir *rastlantısal buluntu*, proje inşaatı veya faaliyeti sırasında beklenmedik bir şekilde karşılaşılan arkeolojik malzemedir. Rastlantısal *buluntu prosedürü*, proje faaliyetleri sırasında daha önce bilinmeyen kültürel mirasla karşılaşılması durumunda izlenecek bir prosedürdür. Rastlantısal buluntu prosedürü, projeye ilişkili rastlantısal buluntuların nasıl yönetileceğini belirleyecektir.

Topluluk temsilcileri, köy muhtarları, topluluk, yerel yönetim temsilcileri, sivil toplum temsilcileri, politikacılar veya öğretmenlere işaret etmektedir.

Danışman, danışmanlık veya profesyonel nitelikte hizmetler sunan çeşitli özel kuruluşlara, ortak girişimlere veya bireylere atıfta bulunur.

Danışmanlık hizmetleri, danışmanlık veya profesyonel nitelikte olan ve danışmanlar tarafından sağlanan bir dizi hizmeti kapsar. Bu hizmetler tipik olarak uzman veya stratejik tavsiye sağlamayı içerir.

Temel işlevler, projenin onusuz devam edemeyeceği belirli bir proje faaliyeti için gerekli olan üretim ve/veya hizmet süreçlerini oluşturur.

Kritik habitat, aşağıdakiler dahil, yüksek biyolojik çeşitlilik önemi veya değeri olan alanlar olarak tanımlanır: (a) Uluslararası Doğa Koruma Birliği (IUCN) Kırmızı Listesi'nde listelendiği gibi, Kritik Derecede veya Nesli Tehlike Altında Olan türler için önemli öneme sahip habitat veya eşdeğeri ulusal yaklaşımlar; (b) endemik veya dar yayımlı türler için büyük öneme sahip habitat; (c) göçmen veya toplayıcı türlerin küresel veya ulusal olarak önemli konsantrasyonlarını destekleyen habitat; (d) son derece tehdit altındaki veya benzersiz sistem; ve (e) yukarıda (a) ila (d)'de açıklanan biyolojik çeşitlilik değerlerinin yaşayabilirliğini sürdürmek için ihtiyaç duyulan ekolojik işlevler veya özelliklerdir.

Kültürel miras, insanların sürekli gelişen değerlerinin, inançlarının, bilgilerinin ve geleneklerinin bir yansıması ve ifadesi olarak tanımladıkları kaynaklardır.

Kümülatif etki, diğer ilgili geçmiş, şimdiki ve makul olarak öngörülebilir gelişmelerin yanı sıra projenin daha sonra veya farklı bir yerde meydana gelebilecek, planlanmamış ancak öngörülebilir faaliyetlerden

kaynaklanan etkilerle birlikte projenin artan etkisini ifade eder. Kümülatif etkiler, belirli bir süre içinde gerçekleşen bireysel olarak küçük ancak toplu olarak önemli faaliyetlerden kaynaklanabilir.

Kümülatif Etki Değerlendirmesi, geçmişte, şimdi ve makul olarak öngörülebilir gelecekte meydana gelen diğer gelişmelerden gelen etkilerle birlikte projenin kümülatif etkilerini ve daha sonra veya farklı bir yerde gerçekleşebilecek proje tarafından mümkün kılınan planlanmamış ancak öngörülebilir faaliyetlerden kaynaklanan etkilerle projenin kümülatif etkilerini değerlendirmek için kullanılan bir araç ifade eder.

Doğrudan etki, projenin neden olduğu ve projenin bulunduğu yerde eş zamanlı olarak meydana gelen bir etkiyi ifade eder.

Dezavantajlı veya hassas grup/birey, proje etkilerinden olumsuz etkilenme olasılığı daha yüksek olan ve/veya bir projenin faydalarından yararlanma yetenekleri diğerlerinden daha sınırlı olan kişileri ifade eder. Böyle bir bireyin/grubun ana akım istişare sürecinden dışlanması/tam olarak katılmaması da daha olasıdır ve bu nedenle bunu yapmak için özel önlemler ve/veya yardım gerektirebilir. Bu, yaşlılar ve küçükler dahil olmak üzere yaşla ilgili hususları ve ailelerinden, topluluktan veya bağımlı oldukları diğer bireylerden ayrı kalabilecekleri durumlar da dahil olmak üzere dikkate alınacaktır.

Ekosistem hizmetleri, insanların ekosistemlerden elde ettiği faydalardır. Ekosistem hizmetleri dört türe ayrılır: (i) insanların ekosistemlerden elde ettiği ürünler olan ve gıda, tatlı su, kereste, lif, tıbbi bitkileri içerebilen tedarik hizmetleri; (ii) insanların ekosistem süreçlerinin düzenlenmesinden elde ettiği faydalar olan ve yüzey suyu arıtma, karbon depolama ve ayırma, iklim düzenlemesi, doğal tehlikelerden korunmayı içerebilen düzenleme hizmetleri; (iii) insanların ekosistemlerden elde ettiği maddi olmayan faydalar olan ve kutsal alanlar olan doğal alanları ve rekreasyon ve estetik zevk için önemli alanları içerebilen kültürel hizmetler; ve (iv) destek hizmetleri, diğer hizmetleri sürdüren ve toprak oluşumu, besin döngüsü ve birincil üretimi içerebilen doğal süreçleri ifade eder.

Çevre, Sağlık ve Güvenlik Yönergeleri (ÇSGY'ler), İyi Uluslararası Endüstri Uygulamalarının genel ve sektöre özel beyanlarını içeren teknik referans belgeleridir. ÇSGY'ler, genellikle yeni tesislerde mevcut teknoloji ile makul bir maliyetle elde edilebileceği kabul edilen performans seviyelerini ve ölçülerini içerir.

Acil durum olayı, tasarlanmış işletim prosedürlerinin uygulanmaması, şiddetli hava koşulları veya erken uyarı eksikliği de dahil olmak üzere çeşitli nedenlerle meydana gelebilecek, tipik olarak yangın, patlama, sızıntı veya dökülme şeklinde hem doğal hem de insan kaynaklı tehlikelerden kaynaklanan beklenmeyen bir olayı ifade eder.

Çevresel ve Sosyal Değerlendirme (ÇSD), bir projenin çevresel ve sosyal etkilerinin ve risklerinin proje yaşam döngüsü boyunca tanımlanmasını, önlenmesini, en aza indirilmesini, azaltılmasını veya hafifletilmesini sağlamak için bir analiz ve planlama sürecini ifade eder.

Çevresel ve Sosyal Taahhüt Planı (ÇSTP), projenin Çevresel ve Sosyal Standartlara uygunluğunu Banka'yı tatmin edecek şekilde belirli bir zaman dilimi içinde gerçekleştirmesi için gerekli olan önemli önlemleri ve eylemleri belirleyen bir özet belgeyi ifade eder. ÇSTP, Yasal Anlaşmanın bir parçasını oluşturur.

Çevresel ve Sosyal Çerçeve (ÇSÇ), Banka'nın çevresel ve sosyal sürdürülebilirliğe ilişkin hedeflerini belirleyen bir Sürdürülebilir Kalkınma Vizyonu içermektedir; Banka için geçerli olan zorunlu gereklilikleri belirleyen Yatırım Projesi Finansmanı için Dünya Bankası Çevresel ve Sosyal Politikası ve Borçlu ile projeler için geçerli olan zorunlu gereklilikleri belirleyen ekleriyle birlikte Çevresel ve Sosyal Standartlar.

Çevresel ve Sosyal Yönetim Çerçevesi (ÇSYÇ), bir proje, bir program ve/veya bir dizi alt projeden oluştuğunda riskleri ve etkileri inceleyen bir aracı ifade eder ve bu riskler ve etkiler, program veya alt proje ayrıntıları belirlenene kadar belirlenemez. ÇSYÇ, çevresel ve sosyal riskleri ve etkileri değerlendirmek için ilkeleri, kuralları, yönergeleri ve prosedürleri belirler.

Çevresel ve Sosyal Yönetim Planı (ÇSYP), (a) olumsuz çevresel ve sosyal etkileri ortadan kaldırmak veya dengelemek veya kabul edilebilir seviyelere indirmek için bir projenin uygulanması ve işletilmesi sırasında alınacak önlemleri ve (b) bu önlemleri uygulamak için gereken eylemleri açıklayan bir araçtır.

Zorla tahliye, ÇSS5'teki tüm geçerli prosedürler ve ilkeler dahil uygun yasal ve diğer koruma biçimleri sağlanmadan ve bunlara erişim olmaksızın bireylerin, ailelerin ve/veya toplulukların, ikamet ettikleri evlerden ve/veya araziden, iradeleri dışında kalıcı veya geçici olarak uzaklaştırılması olarak tanımlanır. Bir Borçlu tarafından özel alan, zorunlu istimlak veya benzeri yetkilerin kullanılması, ulusal yasanın gerekliliklerine ve ÇSS5'in hükümlerine uygun olması ve yasal sürecin temel ilkeleriyle tutarlı bir şekilde yürütülmesi koşuluyla, zorunlu tahliye olarak kabul edilmeyecektir (uygun önceden bildirimde bulunulması, şikâyet ve temyiz başvurusunda bulunmak için anlamlı fırsatlar ve gereksiz, orantısız veya aşırı güç kullanımından kaçınma dahil).

İyi Uluslararası Endüstri Uygulaması (İUEU), küresel veya bölgesel olarak aynı veya benzer koşullar altında aynı tür teşebbüslerde bulunan yetenekli ve deneyimli profesyonellerden makul olarak beklenebilecek mesleki beceri, özen, sağduyu ve öngörünün uygulanması olarak tanımlanır. Böyle bir çalışmanın sonucu, projenin projeye özgü koşullarda en uygun teknolojileri kullanması olmalıdır.

Habitat, canlı organizma topluluklarını ve bunların cansız çevre ile etkileşimlerini destekleyen karasal, tatlı su veya deniz coğrafi birimi veya hava yolu olarak tanımlanır. Habitatlara, etkilere karşı duyarlılıkları ve toplumun kendilerine atfettiği çeşitli değerler açısından farklılık gösterir.

Canlı doğal kaynakların hasadı, balık ve diğer tüm su ve kara organizmaları ve kereste gibi, bu kaynakların doğal ve değiştirilmiş ekosistemlerden ve habitatlardan çıkarılmasını içeren üretim faaliyetlerini ifade eder.

Tehlike veya risk değerlendirmesi, bir proje sahasında tehlikeli maddelerin ve koşulların mevcudiyeti ile ilişkili tehlikelerin tanımlanması, analiz edilmesi ve kontrol edilmesi için bir araç olarak tanımlanır. Dünya Bankası, belirli bir eşik seviyenin üzerindeki miktarlarda mevcut olduklarında, belirli yanıcı, patlayıcı, reaktif ve toksik malzemeleri içeren projeler için bir tehlike veya risk değerlendirmesi yapılmasını şart koşmaktadır.

Tarihsel kirlilik, arazi ve su kaynaklarını etkileyen geçmiş faaliyetlerden kaynaklanan ve hiçbir tarafın gerekli iyileştirmeyi ele alma ve yerine getirme sorumluluğunu üstlenmediği veya görevlendirilmediği kirlilik olarak tanımlanır.

Dolaylı etki, projenin neden olduğu ve doğrudan bir etkiden daha sonra veya daha uzak bir mesafede ortadan kaldırılan, ancak yine de makul bir şekilde öngörülebilir olan ve tetiklenen etkileri içermeyen bir etki olarak tanımlanır.

Uyarılmış etkiler, bir proje tarafından yaratılabilecek olup, projenin fiziksel ayak izi ile ilişkili olmayan ve projenin fiziksel etkisinin/faaliyetlerinin doğrudan bir sonucu olmayan hem olumlu hem de olumsuz dolaylı ekonomik etkilerdir.

Somut olmayan kültürel miras, çevrelerine, doğa ile ve tarihleriyle etkileşimlerine karşılık olarak toplulukların ve grupların nesilden nesile aktarılan ve sürekli olarak yeniden yaratılan kültürel

miraslarının bir parçası olarak kabul ettikleri uygulamaları, temsilleri, ifadeleri, bilgileri, becerileri ve bunlarla ilişkili araçları, nesnelere, eserleri ve kültürel alanları içerir.

Gönülsüz Yeniden Yerleşim, projeye ilgili arazi edinimi veya arazi kullanımına ilişkin kısıtlamalar, fiziksel yerinden edilme (yer değiştirme, yerleşim yeri kaybı veya barınak kaybı), ekonomik yerinden edilmeye (arazi, varlıklar veya varlıklara erişim, gelir kaynaklarının veya gelir kaynaklarının veya diğer geçim araçları) veya bunların her ikisine birden yol açabilir. "Gönülsüz yeniden yerleşim" terimi bu etkilere atıfta bulunmaktadır. Etkilenen kişi veya toplulukların arazi edinimi veya arazi kullanımında yerinden edilmeye sonuçlanan kısıtlamaları reddetme hakları olmadığında yeniden yerleşim, gönülsüz olarak kabul edilir.

Arazi edinimi, doğrudan satın alma, mülkün kamulaştırılması ve irtifak hakkı veya geçiş hakkı gibi erişim haklarının edinilmesini içerebilen proje amaçları için arazi elde etmenin tüm yöntemlerini ifade eder. Arazi edinimi aşağıdakileri de içerebilir: (a) arazi sahibinin gelir veya geçim amaçları için bu araziye güvenip dayanmadığına bakılmaksızın, kullanılmayan veya kullanılmayan arazinin iktisabı; (b) bireyler veya haneler tarafından kullanılan veya işgal edilen kamu arazisinin geri alınması ve (c) arazinin su altında kalmasına veya başka bir şekilde kullanılamaz veya erişilemez hale gelmesine neden olan proje etkileri. "Arazi", ekinler, binalar ve diğer iyileştirmeler ve ona ait su kütleleri gibi arazi üzerinde büyüyen veya kalıcı olarak toprağa bağlı olan her şeyi içerir.

Yasal anlaşma, Borçlu'nun yatırım projesi için Banka finansmanı sağlamak üzere Banka ile Borçlu arasında imzalanan yasal anlaşma.

Eşdeğeri veya daha iyisi, "Eşdeğeri veya daha iyisi" ilkesi, çoğu durumda biyolojik çeşitlilik denkleştirmelerinin, projeden etkilenen aynı biyolojik çeşitlilik değerlerini ("aynı" denkleştirme) koruyacak şekilde tasarlanması gerektiği anlamına gelir. Ancak bazı durumlarda, projeden etkilenecek biyolojik çeşitlilik alanları ne ulusal ne de yerel öncelikli olabilir ve korunma ve sürdürülebilir kullanım için daha yüksek bir önceliğe sahip veya yakın tehdit altında olan veya korunmaya veya etkili yönetime ihtiyaç duyan benzer değerlere sahip başka biyoçeşitlilik alanları olabilir.

Geçim kaynağı, ücrete dayalı gelir, tarım, balıkçılık, yiyecek arama, diğer doğal kaynaklara dayalı geçim kaynakları, küçük ticaret ve takas gibi bireylerin, ailelerin ve toplulukların geçimini sağlamak için kullandıkları tüm araçları ifade eder.

Anlamli istişare, iki yönlü bir süreci ifade eder ve şu şekildedir: (a) proje teklifine ilişkin ilk görüşleri toplamak ve proje tasarımına bilgi vermek için proje planlama sürecinde erken başlar; (b) özellikle proje tasarımı ve paydaşların çevresel ve sosyal risklerin ve etkilerin belirlenmesi ve azaltılmasına katılımını bilgilendirmenin bir yolu olarak paydaş geri bildirimini teşvik eder; (c) riskler ve etkiler ortaya çıktıkça sürekli olarak devam eder; (d) ilgili, şeffaf, nesnel, anlamlı ve kolay erişilebilir bilgilerin, paydaşlarla kültürel olarak uygun bir formatta, ilgili yerel dilde/dillerde anlamlı istişarelere olanak tanıyan bir zaman çerçevesinde önceden açıklanmasına ve yayılmasına dayanır ve paydaşlar için anlaşılırdır. ; (e) geri bildirim dikkate alır ve yanıtlar; (f) projeden etkilenen taraflarla aktif ve kapsayıcı katılımı destekler; (g) dış manipülasyon, müdahale, zorlama, ayrımcılık ve gözdağı vermemelidir ve (h) Borçlu tarafından belgelenir ve ifşa edilir.

Göçmen işçiler, istihdam amacıyla bir ülkeden diğerine veya ülkenin bir bölgesinden diğerine göç eden işçiler olarak tanımlanmaktadır.

Hafifletme hiyerarşisi, bir projenin risklerini ve etkilerini ele almaya yönelik sistematik ve aşamalı bir yaklaşım olarak tanımlanır.

Değiştirilmiş habitatlar, büyük oranda yerli olmayan bitki ve/veya hayvan türlerini içerebilen ve/veya insan faaliyetinin bir bölgenin birincil ekolojik işlevlerini ve tür kompozisyonunu önemli ölçüde değiştirdiği alanlardır. Değiştirilmiş habitatlar örneğin tarım için yönetilen alanları, orman plantasyonlarını, ıslah edilmiş kıyı bölgelerini ve ıslah edilmiş sulak alanları içerebilir.

Taşınabilir kültürel miras, şu tür nesnelere ifade eder: tarihi veya nadir kitaplar ve el yazmaları; tablolar, çizimler, heykeller, heykelcikler ve oymalar; modern veya tarihi dini öğeler, tarihi kostümler, mücevherler ve tekstiller; anıt veya tarihi bina parçaları, arkeolojik malzeme ve kabuklar, flora veya mineraller gibi doğal tarih koleksiyonları.

Kültürel öneme sahip doğal özellikler, kültürel miras açısından önem taşıyan özellikleri ifade eder. Örnekler arasında kutsal tepeler, dağlar, manzaralar, akarsular, nehirler, şelaleler, mağaralar ve kayalar; kutsal ağaçlar veya bitkiler, korular ve ormanlar; açıkta kalan kaya yüzeylerinde veya mağaralarda bulunan oymalar veya resimler ve erken insan, hayvan veya fosilleşmiş kalıntıların paleontolojik birikimleri yer alır. Bu mirasın önemi, küçük topluluk grupları veya azınlık nüfuslar arasında yerel olabilir.

Doğal habitatlar, büyük ölçüde yerli kökenli canlı bitki ve/veya hayvan türlerinden oluşan ve/veya insan faaliyetinin bir alanın birincil ekolojik işlevlerini ve tür kompozisyonunu esas olarak değiştirmedikleri alanlardır.

Net kazanımlar, doğal veya kritik habitatın belirlendiği biyolojik çeşitlilik değerleri için elde edilebilecek ilave koruma sonuçları olarak tanımlanır.

Net kayıp olmaması, projeye ilgili biyolojik çeşitlilik kayıplarının, uygun bir coğrafi ölçekte bu etkilerin önlenmesi ve en aza indirilmesi, yerinde restorasyonun yapılması ve son olarak, eğer varsa, önemli kalan etkilerin uygun bir şekilde dengelenmesi için alınan önlemlerden kaynaklanan kazanımlarla dengelendiği nokta olarak tanımlanmamaktadır.

Kirlilik, katı, sıvı veya gaz fazlarındaki hem tehlikeli hem de tehlikesiz kimyasal kirleticileri ifade eder ve suya termal deşarj, kısa ve uzun ömürlü iklim kirleticilerinin emisyonları, rahatsız edici kokular, gürültü, titreşim, radyasyon, elektromanyetik enerji ve ışık dahil potansiyel görsel etkilerin yaratılması gibi diğer bileşenleri içerir.

Kirlilik yönetimi, kısa ve uzun ömürlü iklim kirleticileri de dahil olmak üzere kirletici emisyonlarını önlemek veya en aza indirmek için tasarlanan önlemler olarak tanımlanır; enerji ve hammadde kullanımının yanı sıra yerel kirletici emisyonlarının da genel olarak azaltılmasını teşvik etme eğiliminde olan önlemler göz önüne alındığında, genel olarak kısa ve uzun ömürlü iklim kirleticilerinin emisyonlarının azaltılmasının teşvik edilmesiyle sonuçlanır.

Canlı doğal kaynakların birincil üretimi, yıllık ve çok yıllık mahsul yetiştiriciliği, hayvancılık (hayvancılık dahil), su ürünleri yetiştiriciliği ve plantasyon ormancılığı dahil olmak üzere bitki veya hayvanların yetiştirilmesi veya yetiştirilmesi olarak tanımlanır.

Birincil tedarikçiler, sürekli olarak, projenin temel işlevleri için gerekli olan malları veya malzemeleri doğrudan projeye sağlayan tedarikçilerdir. Bir projenin temel işlevleri, projenin onuz devam edemeyeceği üretim veya hizmet süreçlerinden oluşur.

Satın Alma Belgeleri, Borçlu tarafından düzenlenen tüm Satın Alma Belgelerini ifade eder. Şunları içerir: Genel Satın Alma İlanı(GSi), Özel Satın Alma İlanı (ÖSi), İlgili Bildirimi(İB), İlgili Bildirimi Talebi(İBT), ön yeterlilik belgesi, ilk seçim belgesi, ihale talebi belgesi, teklif talebi belgeleri, sözleşme formları ve her türlü ek.

Proje, Türkiye'de Depremden Etkilenen İllerde Tarım Sektörünün İyileştirilmesi Projesi'ni ifade eder.

Proje Çalışanı şunları ifade eder: (a) doğrudan Borçlu tarafından (proje sahibi ve proje uygulayıcı kurumlar dahil) özellikle proje ile ilgili olarak çalışmak üzere istihdam edilen veya görevlendirilen kişiler (doğrudan çalışanlar); (b) konumdan bağımsız olarak, projenin temel işlevleriyle ilgili işleri yapmak üzere üçüncü şahıslar aracılığıyla istihdam edilen veya görevlendirilen kişiler (sözleşmeli işçiler); (c) Borçlunun birincil tedarikçileri (birincil tedarik çalışanları) tarafından istihdam edilen veya görevlendirilen kişiler; ve (d) çalışan veya topluluk emeği sağlayan kişiler (toplum hizmeti çalışanları). Buna tam zamanlı, yarı zamanlı, geçici, mevsimlik ve göçmen işçiler dahildir.

Yerinden edilme maliyeti, varlıkların yerinin değiştirilmesi için yeterli tazminat ve ayrıca gerekli işlem maliyetlerini sağlayan bir değerlendirme yöntemi olarak tanımlanır. İşleyen piyasaların mevcut olduğu durumlarda, yenileme maliyeti, bağımsız ve yetkin gayrimenkul değerlemesi ile belirlenen piyasa değeri artı işlem maliyetleridir. İşleyen piyasaların olmadığı durumlarda, ikame maliyeti, arazi veya üretken varlıklar için çıktı değerinin hesaplanması veya yapıların veya diğer sabit varlıkların inşası için ikame malzeme ve emeğin amortismanına tabi tutulmamış değeri artı işlem maliyetleri gibi alternatif yollarla belirlenebilir. Fiziksel yerinden edilmenin barınak kaybına neden olduğu tüm durumlarda, yenileme maliyeti en azından kabul edilebilir minimum topluluk kalite ve güvenlik standartlarını karşılayan konutların satın alınmasını veya inşa edilmesini sağlamak için yeterli olmalıdır. Yenileme maliyetini belirlemek için değerlendirme yöntemi belgelenmeli ve ilgili yeniden yerleşim planlama belgelerine dahil edilmelidir. İşlem maliyetleri, idari ücretleri, kayıt veya tapu ücretlerini, makul taşıma giderlerini ve etkilenen kişilere uygulanan benzer maliyetleri içerir. Tazminatın ikame maliyeti üzerinden sağlanması için, enflasyonun yüksek olduğu veya tazminat oranlarının hesaplanması ile tazminatın teslimi arasındaki sürenin uzun olduğu proje alanlarında, planlanan tazminat oranlarının güncellenmesi gerekebilir.

Arazi kullanımına ilişkin kısıtlamalar, doğrudan proje kapsamında getirilen ve yürürlüğe giren tarım, konut, ticari veya diğer arazilerin kullanımına ilişkin sınırlama veya yasakları ifade eder. Bunlar, yasal olarak belirlenmiş parklara ve korunan alanlara erişim kısıtlamalarını, diğer ortak mülkiyet kaynaklarına erişim kısıtlamalarını, kamu hizmeti irtifak hakkı veya güvenlik bölgelerinde arazi kullanımına ilişkin kısıtlamaları içerebilir.

Kullanım hakkı, yeniden yerleştirilen kişi veya toplulukların yasal olarak işgal edebilecekleri, tahliye riskinden korundukları ve kendilerine sağlanan kullanım haklarının sosyal ve kültürel olarak uygun olduğu bir sahaya yeniden yerleştirilmesini ifade eder.

Paydaş , (a) projeden etkilenen veya etkilenmesi muhtemel olan (projeden etkilenen taraflar); ve (b) projeye ilgisi olabilecek (diğer ilgili taraflar) birey ya da grupları ifade eder. Bir projenin paydaşları, projenin detaylarına bağlı olarak değişecektir. Bunlar yerel toplulukları, ulusal ve yerel otoriteleri, komşu projeleri ve sivil toplum kuruluşlarını içerebilir.

Standart Tedarik Belgeleri (STB'ler), IPF tarafından finanse edilen projelerde Borçlular tarafından kullanılmak üzere Banka tarafından düzenlenen satın alma belgeleri ifade eder.

Somut kültürel miras, arkeolojik, paleontolojik, tarihi, mimari, dini, estetik veya diğer kültürel öneme sahip taşınır veya taşınmaz nesnelere, alanlar, yapılar, yapı grupları ve doğal özellikler ve manzaraları ifade eder. Somut kültürel miras kentsel veya kırsal ortamlarda yer alabilir ve toprağın üstünde, altında veya su altında olabilir.

Teknik fizibilite, iklim, coğrafya, demografi, altyapı, güvenlik, yönetim, kapasite ve operasyonel güvenilirlik gibi geçerli yerel faktörler dikkate alınarak, önerilen önlem ve eylemlerin ticari olarak mevcut beceri, ekipman ve materyallerle uygulanıp uygulanamayacağına dayanmaktadır.

Evrensel erişim, farklı durumlarda ve çeşitli koşullar altında her yaştan ve yetenekten insan için engelsiz erişimi ifade eder.

Yönetici Özeti

Bu Çevresel ve Sosyal Çerçeve (ÇSYÇ), “Türkiye’de Depremden Etkilenen İllerde Tarım Sektörünün İyileştirilmesi” (Proje) kapsamında Dünya Bankası (DB) tarafından finanse edilen faaliyetler için çevresel ve sosyal (Ç&S) durum tespiti hükümlerini desteklemek amacıyla geliştirilmiştir.

Proje hedef iller, Şubat 2023 depremlerinde en büyük hasarı alan Türkiye’deki on bir il ile belirli mera restorasyon projeleri için hedeflenen yakın illerdir. Şubat 2023 depremlerinden sonra afet bölgesi ilan edilen on bir il şunlardır: Adana, Adıyaman, Diyarbakır, Elâzığ, Gaziantep, Hatay, Kahramanmaraş, Kilis, Malatya, Osmaniye ve Şanlıurfa. Bölgedeki hayvancılık üretiminin dinamiklerini göz önünde bulundurarak, mera restorasyonu çalışmaları, deprem bölgesine bitişik illerdeki ortak mera alanlarını, özellikle Sivas, Kayseri, Erzincan ve Mardin’de kapsayacaktır. Bu çalışma, özellikle sıcak yaz aylarında etkilenen illerden gelen çobanlar için kaba yem erişimini iyileştirmeyi amaçlamaktadır.

Bu ÇSYÇ, Dünya Bankası Çevresel ve Sosyal Çerçevesi (ÇSÇ) ile Türkiye’nin ulusal yasa ve yönetmeliklerini takip etmektedir. ÇSYÇ’nin amacı, Projenin olası olumsuz çevresel ve sosyal risk ve etkilerini DB ÇSÇ’nin Çevresel ve Sosyal Standartları (ÇSS’ler) ve ulusal gerekliliklerle tutarlı bir şekilde değerlendirmek ve azaltmaktır. Daha spesifik olarak ÇSYÇ şunları amaçlamaktadır: (a) Önerilen Projenin potansiyel Ç&S risk ve etkilerini değerlendirmek ve etki azaltıcı önlemler önermek; (b) Ç&S tarama, inceleme, onay ve faaliyetlerin uygulanması için prosedürler oluşturmak; (c) Ç&S yönetimi ve izlenmesi için uygun rol ve sorumlulukları belirlemek ve gerekli raporlama prosedürlerini ana hatlarıyla belirlemek; (d) ÇSYÇ’nin hükümlerini başarılı bir şekilde uygulamak için gereken eğitim ve kapasite geliştirmeyi belirlemek; (e) kamu istişaresi ve proje belgelerinin yayınlanmasının yanı sıra olası şikâyetlerin giderilmesi için mekanizmaları ele almak; ve (f) ÇSYÇ’nin uygulanması için bütçe gereksinimlerini belirlemek.

Bu ÇSYÇ, PKP (Paydaş Katılım Planı), ÇSTP (Çevresel ve Sosyal Taahhüt Planı), YYÇ (Yeniden Yerleşim Çerçevesi) ve İYP (İşgücü Yönetim Prosedürleri) dahil olmak üzere proje için hazırlanan diğer belgelerle birlikte okunmalı ve Proje İşletim El Kitabına (PIEK) entegre edilmeli ve önerilen Projenin uygulanması için bir temel teşkil etmelidir.

Proje, TOB’nin üç genel müdürlüğü tarafından uygulanacak olan üç bileşeni kapsamaktadır ve aşağıdaki faaliyetleri içerir.

Bileşen (1): İklim Dayanıklı Bir Tarım Sektörü için Sağlanan Hizmetin Etkinleştirilmesi

Bu bileşen, Tarım Reformu Genel Müdürlüğü (TRGM) tarafından uygulanacak olup, çiftçilere hizmetlerin yeniden inşası ve iyileştirilmesine odaklanacaktır. Bu sayede çiftçilerin üretim kapasitesini yeniden kazanmalarına ve artırmalarına yardımcı olurken aynı zamanda iklim direncini de güçlendirecektir. Büyük ölçüde sürdürülebilir sulama ve mekanizasyon hizmetlerinin kolaylaştırılmasına odaklanılacaktır. Bileşen faaliyetleri iki alt bileşen aracılığıyla uygulanacaktır.

- Alt Bileşen 1.1: Su Verimliliğinin Artırılması ve İklim Değişikliğine Dayanıklılık için Sulama Yatırımları
- Alt Bileşen 1.2: Ortak Makine Kullanım Modellerinin Teşvik Edilerek Mekanizasyona Erişimin Geliştirilmesi

Bileşen (2): İklim Dostu Hayvancılık Sektörünün İyileştirilmesi

Bu bileşen Hayvancılık Genel Müdürlüğü (HAYGEM) ve Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü (BÜGEM) tarafından uygulanacak olup aşağıdaki alt bileşenlerden oluşmaktadır.

- Alt Bileşen 2.1: Küçük ve Orta Ölçekli Hayvancılık İşletmelerinin Üretken Kapasitelerinin Geri Kazanılması ve Geliştirilmesi
- Alt Bileşen 2.2: Düşük Karbonlu ve Dirençli Hayvansal Üretim Sistemleri ve Ekosistemin Korunması için Restore Edilmiş ve İyileştirilmiş Mera Alanları

Bileşen (3): Proje Yönetimi, İzleme ve Değerlendirme

Bu bileşenin uygulanmasından Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü (ABDGM) sorumlu olacaktır. ABDGM, projenin tüm yönlerini yönetecek ve başarılı bir şekilde yürütülmesini sağlayacaktır.

Bu bileşen altındaki faaliyetler tüm proje yönetim fonksiyonlarını destekleyecektir. Teknik, mali, İzleme ve Değerlendirme (İ&D), şikâyetlerin giderilmesi, vatandaş katılımı ve iletişimin uygulanmasına yönelik günlük proje yönetimi kapasitesinin güçlendirilmesi; etki değerlendirmeleri, yararlanıcı memnuniyet anketleri ve proje yönetimi ile proje çıktı ve sonuçlarının izlenmesi için entegre bir sistemin geliştirilmesi dâhil olmak üzere proje faaliyetlerinin izleme ve değerlendirmesi (İ&D) için ABDGM bünyesinde bir Proje Koordinasyon Birimi (PKB) ve projenin uygulayıcı Genel Müdürlükleri (TRGM, BÜGEM ve HAYGEM) için destek sağlanacaktır.

Proje, Banka'nın Çevresel ve Sosyal Çerçevesinde (ÇSÇ) açıklanan DB Ç&S standartlarını takip edecektir. DB'nin Ç&S Politikasına göre, Banka tüm projeleri, Projenin türü, yeri, hassasiyeti ve ölçeği; potansiyel Ç&S risklerinin ve etkilerinin niteliği ve büyüklüğü; Borçlunun kapasitesi ve taahhüdü ve Ç&S azaltma önlemlerinin ve sonuçlarının sağlanmasıyla ilgili olabilecek diğer risk alanları gibi ilgili potansiyel riskleri ve etkileri dikkate alarak "Yüksek Risk", "Önemli Risk", "Orta Risk" veya "Düşük Risk" olmak üzere dört sınıflandırmadan birine göre sınıflandırır. Bu politikaya dayanarak, projenin Ç&S riski "Orta" olarak kategorize edilmiştir.

Tarım ve Orman Bakanlığı (TOB), uygulayıcı birimleri aracılığıyla, yönetim ve koordinasyon da dahil olmak üzere genel proje uygulamasının sorumluluğunu üstlenecektir. Genel Müdürlükler (GM'ler) (TRGM, BÜGEM ve HAYGEM), ilgili alt bileşenleri kapsamındaki proje faaliyetlerini denetlemekten ve TOB'nin birimleri ve ilgili paydaşlarla il düzeyinde etkin katılımın sağlanmasından sorumlu olacaklardır.

Proje Koordinasyon Birimi (PKB), ABDGM altında kurulacak olup genel proje koordinasyonundan sorumlu olacaktır. Projenin genel uygulamasını ve yönetimini denetlemekten, projeye ilgili tüm gereksinimlerin uygun şekilde uygulanmasını sağlamaktan ve Banka'ya sunulacak tüm proje belgelerini hazırlamaktan sorumlu olacaktır. PKB, Dünya Bankası için yeterli niteliklere sahip, proje yönetimi, teknik, mali yönetim, satın alma, çevresel ve sosyal uzmanlardan oluşan özel bir multidisipliner ekibi ağırlayacaktır. PKB'nin işlevleri, ilgili Bakan Yardımcısı tarafından denetlenecektir.

PKB ve GM'ler arasındaki ilişki Şekil 3'te gösterilmiştir.

Proje Yönlendirme Komitesi (PYK), daha üst düzeyde etkili koordinasyon sağlamak ve stratejik tavsiyelerde bulunmak amacıyla oluşturulacaktır. PYK'ye, ilgili Genel Müdürlüklerin Genel Müdür Yardımcıları, Strateji Geliştirme Direktörlüğü Başkanı, Bütçe Dairesi Başkanı ve PKB Koordinatörü dahil olmak üzere TOB'nin üst düzey liderlerinin katılımı sağlanacaktır. Hazine ve Maliye Bakanlığı ile Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Dairesi üst düzey yetkilileri, proje ihtiyaçlarına göre belirli otumlara davet edilecektir. PYK'ye TOB'nin ilgili Bakan Yardımcısı başkanlık edecek ve PKB Sekreterlik görevini üstlenecektir. PYK'nin temel işlevleri, Yıllık Çalışma Planlarını ve Bütçeleri gözden geçirmek, uygulamadaki ilerlemeyi izlemek, etkili kurumsal koordinasyonu sağlamak ve proje çıktılarının teslimini ve proje sonuçlarına ulaşılmasını sağlamak için gerektiğinde rehberlik sağlamak olacaktır.

Bir çevre uzmanı ve bir sosyal uzman, bu projeye ilişkin çevresel ve sosyal konuların yönetilmesine ve uygulanmasına yardımcı olacaktır. Ç&S uzmanları PKB bünyesinde istihdam edilecek ve önerilen Projenin ÇSY gerekliliklerine genel olarak uygunluğunu sağlamaktan sorumlu olacaktır. Her uzmanın birincil odak noktası olmakla birlikte, gerektiğinde alt bileşenler arasında destek sağlamak için hazır bulunacaklardır ve GM'lere destek verecektir. Tüm uzmanlar önerilen Projenin başlangıcında işe alınacak ve proje uygulaması boyunca pozisyonlarını koruyacaklardır. Proje uygulaması boyunca her Genel Müdürlükte çevresel ve sosyal sorumlu kişilerin atanması beklenmektedir.

Projenin alt proje faaliyetlerinden beklenen bazı potansiyel Ç&S riskleri ve etkileri, uygulama alanlarının değiştirilmesi veya yeniden yönlendirilmesi, tasarım yapılarının iyileştirilmesi, teknoloji girdilerinin kullanılması, tasarım malzemelerinin kalite ve standartlarının korunması, yasal gerekliliklere uyulması ve risk/etki yönetim planlarının ve acil durum planlarının hazırlanması dikkate alınarak planlama ve tasarımın erken aşamalarında etkili bir şekilde önlenabilir veya en aza indirilebilir. Herhangi bir önemli Ç&S riskinden kaçınmak için planlama ve tasarım sürecinde alınacak hafifletici önlemler Tablo 3'te yer almaktadır.

Proje için, Dünya Bankası'nın ÇSS10 Paydaş Katılımı ve Bilgi Açıklama standardı temel alınarak ayrı bir PKP hazırlanmıştır. Belgeler burada bulunabilir: <https://tarimorman.gov.tr/>

Bu ÇSYÇ ve PKP, Proje paydaşlarını Proje hakkında bilgilendirmek, geri bildirimlerini iletmek ve endişelerini ve yorumlarını ele almak için Proje paydaşlarına danışılacaktır. Etkili katılım yöntemlerinin seçimi sırasında hassas gruplar dikkate alınacaktır. Belge ile ilgili her türlü yorum web sayfası aracılığıyla TOB'ye gönderilebilir: <https://timer.tarimorman.gov.tr/>

1. Giriş

Bu ÇSYÇ, "Türkiye'de Depremden Etkilenen İllerde Tarım Sektörünün İyileştirilmesi Projesi" (Proje) kapsamında Dünya Bankası tarafından finanse edilen faaliyetler için Ç&S durum tespiti hükümlerini desteklemek üzere geliştirilmiştir. Proje, Türkiye'de 6 ve 20 Şubat 2023 tarihlerinde meydana gelen depremlerden etkilenen iller (Adana, Adıyaman, Diyarbakır, Elazığ, Gaziantep, Hatay, Kahramanmaraş, Kilis, Malatya, Osmaniye ve Şanlıurfa) ve komşu illerde (Mardin, Sivas, Erzincan ve Kayseri) tarım ve gıda alt sektörlerinde kısa vadeli ekonomik iyileşmeyi desteklemek ve orta vadeli iyileşme ve yeniden yapılanma ihtiyaçlarını ele alacaktır. Proje faaliyetlerini Tarım ve Orman Bakanlığı (TOB) yürütecektir.

Bu ÇSYÇ, Dünya Bankası Çevresel ve Sosyal Çerçevesi (ÇSÇ) ile Türkiye'nin ulusal yasa ve yönetmeliklerini takip etmektedir. ÇSYÇ'nin amacı, Projenin olası olumsuz çevresel ve sosyal risk ve etkilerini DB ÇSÇ'nin Çevresel ve Sosyal Standartları (ÇSS'ler) ve ulusal gerekliliklerle tutarlı bir şekilde değerlendirmek ve azaltmaktır. Daha spesifik olarak ÇSYÇ şunları amaçlamaktadır: (a) Önerilen Projenin potansiyel Ç&S risk ve etkilerini değerlendirmek ve etki azaltıcı önlemler önermek; (b) Ç&S tarama, inceleme, onay ve faaliyetlerin uygulanması için prosedürler oluşturmak; (c) Ç&S yönetimi ve izlenmesi için uygun rol ve sorumlulukları belirlemek ve gerekli raporlama prosedürlerini ana hatlarıyla belirlemek; (d) ÇSYÇ'nin hükümlerini başarılı bir şekilde uygulamak için gereken eğitim ve kapasite geliştirmeyi belirlemek; (e) kamu istişaresi ve proje belgelerinin yayınlanmasının yanı sıra olası şikâyetlerin giderilmesi için mekanizmaları ele almak; ve (f) ÇSYÇ'nin uygulanması için bütçe gereksinimlerini belirlemek.

Bu ÇSYÇ, PKP, ÇSYP, YYÇ ve İYP dahil olmak üzere proje için hazırlanan diğer belgelerle birlikte okunmalıdır.

2. Projenin Tanımı

Şubat 2023'ün başlarında Türkiye'nin güneydoğusunu vuran depremler ve artçı sarsıntılar, önceden var olan baskılarla birleşerek gıda güvenliği ve yoksulluk sorunlarını daha da kötüleştiren feci bir yıkıma neden olmuştur. Resmi istatistikler Şubat depremlerinin 50.000 can kaybına yol açtığını, 107.000 kişinin yaralandığını ve çok sayıda kişinin sakat kaldığını tahmin etmektedir. Depremden önce, depremden etkilenen on bir il, Türkiye nüfusunun yüzde 16,4'ünü ve ulusal Gayri Safi Yurtiçi Hasıla'nın (GSYH) yüzde 9,4'ünü oluşturuyordu.¹ Dolayısıyla, insan kayıplarının yanı sıra depremler büyük hasara yol açmıştır ve makroekonomik etkileri halen devam etmektedir.

Proje hedef iller, Şubat 2023 depremlerinde en büyük hasarı alan Türkiye'deki on bir il ile belirli mera restorasyon projeleri için hedeflenen yakın illerdir. Şubat 2023 depremlerinden sonra afet bölgesi ilan edilen on bir il şunlardır: Adana, Adıyaman, Diyarbakır, Elazığ, Gaziantep, Hatay, Kahramanmaraş, Kilis, Malatya, Osmaniye ve Şanlıurfa. Bölgedeki hayvancılık üretiminin dinamiklerini göz önünde bulundurarak, mera restorasyonu çalışmaları, deprem bölgesine bitişik illerdeki ortak mera alanlarını, özellikle Sivas, Kayseri, Erzincan ve Mardin'de kapsayacaktır. Bu çalışma, özellikle sıcak yaz aylarında etkilenen illerden gelen çobanlar için kaba yem erişimini iyileştirmeyi amaçlamaktadır.

Depremden etkilenen iller Türkiye'nin doğu, güney ve güneydoğusundadır. Depremden etkilenen iller ve projenin uygulanacağı iller aşağıdaki haritalarda gösterilmiştir (Şekil 1 ve Şekil 2).

¹ <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099061423141522303/text/BOSIB0be8dfe3b0e40b4d704983cde266fa.txt>

etkilemiş, çiftlik üretimi ve işleme, nakliye ve lojistik faaliyetlerini eş zamanlı olarak etkilemiştir. Çiftçiler hasarlı üretim altyapısı ve tohum, böcek ilacı, gübre ve enerji gibi girdilere erişimde kısıtlamalarla karşı karşıya kalırken; paketlenme ve işleme tesisleri hasar görmüş ya da etkilenen çevredeki topluluklardan binlerce kişi için barınaklara dönüştürülmüştür. Felaketin tarım sektöründe kadınlar ve erkekler arasındaki eşitsizlikleri artırması ve bu eşitsizliklerin doğrudan gayrimenkul, mülk, çiftlik hayvanları, tarımsal makine ve ekipman ile finansal kaynaklara erişim şeklinde ortaya çıkması beklenmektedir. Daha da önemlisi, depremin etkisi yerel nüfusun büyük ölçüde yer değiştirmesine ve göç etmesine yol açarak mevcut tarım işgücünü ciddi şekilde sınırlayacaktır.

DB, Türkiye'nin depremden etkilenen illerinde tarım ve gıda alt sektörlerinde kısa vadeli ekonomik iyileşmeyi desteklemek ve orta vadeli iyileşme ve yeniden yapılanma ihtiyaçlarını ele almak adına Türkiye Hükümetine finansal destek sağlayacaktır. Proje yatırımları, çiftçilerin ve tarım işletmelerinin temel girdilere ve hizmetlere sürekli erişimini sağlayarak etkilenen illerde tarım ve gıda tedarik zinciri akışlarını yeniden tesis etmeye katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Ayrıca, daha yüksek iklim direnci, kapsayıcılık ve çevresel ve sosyal açıdan sürdürülebilir tarım ve gıda üretimi ve işlemesine odaklanarak orta ve uzun vadeli iyileşmeyi teşvik etmeyi amaçlamaktadır.

TOB, proje faaliyetlerinin günlük uygulaması, koordinasyonu, denetimi ve genel yönetimi dahil olmak üzere proje faaliyetlerini koordine edecektir.

Proje, TOB'nin dört genel müdürlüğü tarafından uygulanacak olan üç bileşeni kapsamaktadır. Proje bileşenleri aşağıda açıklanmaktadır.

2.1. Bileşen (1): İklim Dayanıklı Bir Tarım Sektörü için Sağlanan Hizmetin Etkinleştirilmesi

Bu bileşen TRGM tarafından uygulanacaktır ve aşağıdaki alt bileşenlere sahiptir.

a. Alt Bileşen 1.1: Su Verimliliğinin Artırılması ve İklim Değişikliğine Dayanıklılık için Sulama Yatırımları

Bu alt bileşen, depremden etkilenen bölgelerde kooperatifler tarafından yönetilen sulama altyapısının onarımı, inşası ve modernizasyonunu kolaylaştırmayı amaçlamaktadır. Ana odak noktası, açık kanalların kapalı, basınçlı sistemlere dönüştürülmesi ve borular, vanalar ve pompa istasyonları gibi ilgili altyapının onarılmasıdır. Ayrıca, su alma tesislerine ön ödemeli sayaçların kurulumu ve güneş enerjisiyle çalışan pompaların uygulanmasını destekleyecektir. Bu yatırımlar, çiftçilere sağlanan sulama hizmetlerinin sürekliliğini sağlarken, hizmetin güvenilirliğini ve verimliliğini artıracaktır. Bu alt bileşen, sulama ile ilgili inşaat işlerini, mal alımlarını, teknik ve çevresel & sosyal (Ç&S) etütleri ve eğitim programlarını finanse edecektir. Bu eğitim programları, yayım görevlileri, sulama kooperatifleri ve çiftçiler için düzenlenecektir.

Bu alt bileşen kapsamında yapılacak yatırımların, 9,000 hektar arazi üzerinde sulama verimliliğini rehabilite etmesi ve artırması beklenmektedir. Rehabilitasyon ve iyileştirme çalışmalarının tamamlanmasının ardından, sulama altyapısı sulama çiftlik kooperatiflerine devredilecek ve bu kooperatifler altyapının sürekli yönetiminden sorumlu olacaklardır. Alt bileşen faaliyetleri, hedeflenen depremden etkilenen bölgelerdeki 2,500 çiftçinin iklim direncini önemli ölçüde güçlendirecektir.

b. Alt Bileşen 1.2: Ortak Makine Kullanım Modellerinin Teşvik Edilerek Mekanizasyona Erişimin Geliştirilmesi

Bu alt bileşen, depremden etkilenen bölgelerdeki çiftçilerin makine hizmetlerine erişimini kolaylaştırmayı ve sürdürülebilir mekanizasyon yaklaşımlarını teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Çiftçilerin büyüklüğü ve parçalanmış yapısı nedeniyle bireysel makine sahipliğinin ekonomik olarak mümkün olmadığı göz önüne alındığında, alt bileşen, tarım organizasyonları aracılığıyla ortak makine sahipliği ve kullanım modellerini destekleyecek ve makine parklarının kurulmasını teşvik edecektir.

TRGM ekibi, alt bileşen uygulamasını il düzeyinde farkındalık yaratma çalışmalarıyla başlatacaktır. Katılım çalıştaylarının ardından, TRGM, makine parkı programına katılmak isteyen tarım organizasyonları için bir ilgi beyanı çağrısı başlatacaktır. Fayda sağlayacak tarım organizasyonlarının seçimi için genel kriterler en azından şunları içerecektir: i) TRGM'ye kayıtlı ve en az iki beş yıl boyunca var olması; ii) En az 25 aktif çiftçi üyesine sahip olması; iii) Aktif üyeliğin gösterilmesi (üyelik ücretlerinin ödenmiş olması); iv) Son üç yılın bilançosuna göre uygun mali yönetimin gösterilmesi; v) Makine parkını yönetme kapasitesinin gösterilmesi; vi) Makine parkının konumu için araziye sahip olunması; vii) Makine parkı ile ilgili idari işlevleri yerine getirmek için idari binalara sahip olunması. Diğer kriterler Hibe Kılavuzu'nda belirtilecektir. Bu kriterlere uyum değerlendirmesi, merkezi düzeyde TRGM tarafından yapılacaktır.

Kriterleri karşılayan tarım organizasyonları, makine parkının kurulması için detaylı yatırım planlarının hazırlanması konusunda teknik yardım alacaktır. Proje, ekonomik, teknik ve çevresel olarak uygun bulunan yatırım planlarının uygulanmasını, makine alım maliyetlerinin paylaşılması ve makine ekipmanları için bakım/onarım ve depolama tesislerinin onarım/inşaat desteği sağlanması yoluyla destekleyecektir. Alt bileşen ayrıca fayda sağlayan tarım organizasyonları, çiftçiler ve makine operatörlerinin eğitilmesini de destekleyecektir.

2.2. Bileşen (2): İklim Dostu Hayvancılık Sektörünün İyileştirilmesi

Bu bileşenin amacı, iklim dostu hayvancılık yaklaşımları doğrultusunda, daha iyi yeniden inşa etme ilkelerine bağlı kalarak, depremden etkilenen illerde hayvancılık sektörünün toparlanmasını ve modernizasyonunu kolaylaştırmaktır. Uygulama iki alt bileşen aracılığıyla gerçekleştirilecektir.

a. Alt Bileşen 2.1: Küçük ve Orta Ölçekli Hayvancılık İşletmelerinin Kurtarılması ve Üretim Kapasitelerinin ve Üretim Sistemlerinin İyileştirilmesi

Alt bileşen, Hayvancılık Genel Müdürlüğü (HAYGEM) tarafından uygulanacaktır. Alt bileşen faaliyetleri, depremden etkilenen bölgelerdeki küçük ve orta ölçekli sığır, koyun, keçi ve kümes hayvancılığı işletmelerinin üretim kapasitesinin toparlanmasını, üretim verimliliğinin artırılmasını ve iklim direncinin güçlendirilmesini amaçlamaktadır. Alt bileşen faaliyetleri şunları kapsayacaktır: (i) küçük ve orta ölçekli hayvancılık işletmelerini hedefleyen birincil hayvansal üretim altyapısı ve ekipmanlarının yenilenmesi ve modernizasyonu için bir hibe programının uygulanması; (ii) Tarım ve Orman Bakanlığı'nın (TOB) yerel ofislerine (İl Tarım Müdürlükleri (İTM) ve İlçe Müdürlükleri (İM)) aşı ekipmanlarının temini yoluyla veteriner hizmetlerinin iyileştirilmesi; ve (iii) faaliyetleri (i) ve (ii) desteklemek için farkındalık yaratma, eğitim, İ&D ve araştırmalar.

Hibe programı kapsamında, proje, çiftçinin finansman taleplerinin maliyetinin %75'ine kadarını karşılayacak olup, faydalanıcı çiftçinin geri kalan %25'ini nakit olarak katkıda bulunması gerekecektir. Hibe programı iki tür yatırımı destekleyecektir: (i) Gübre yönetim gereksinimleri ve çitler dahil olmak üzere ahır/kulübelerin onarımı/modernizasyonu ve (ii) Ekipman alımı.

Hibe programına başvuru kriterleri şunları içerecektir: i) Ülkenin çiftçi kimlik sistemine kayıtlı gerçek kişiler; ii) Temel üretken varlıklarında depremden etkilenen çiftçiler, mağdur kayıtları veya resmi kurumlardan alınan belirli sertifikalar ile doğrulanabilir kanıtlar ile; ve iii) Üretim ölçeği sınırları, sığır üreticilerinin 100 baştan az, küçükbaş üreticilerinin 300 baştan az ve kümes hayvanı üreticilerinin yılda 100,000 broyler tavuk, yumurtlayan tavuk, hindi veya ördekten az üretim kapasitesine sahip olması gerekmektedir. Hibe programının yaklaşık 7,000 hayvancılık üreticisi/işletmesine fayda sağlaması beklenmektedir.

Hibe programına ek olarak, alt bileşen, mobil veteriner birimleri ve diğer veterinerlik malzemelerinin temini yoluyla İTM/İM'leri de destekleyecektir. Bu yatırımlar, hizmet sunumunun yetersiz olduğu yerlere hizmet sağlama ve iklim duyarlı zoonotik hastalıklar da dahil olmak üzere hastalık salgını risklerini önleme ve etkin bir şekilde ele alma kapasitesini artıracaktır. Yaklaşık 135 bölgesel kamu ofisi bu özel yatırımlardan faydalanacaktır. Ayrıca, İTM/İM'lerdeki teknisyenler, çeşitli gelişmiş hayvancılık uygulamaları ve iklim dostu hayvancılık yönetimi yaklaşımlarında uzmanlaşmış eğitim alacaklardır.

b. Alt Bileşen 2.2: Geçim Kaynaklarının İyileştirilmesi ve Dayanıklı ve Sürdürülebilir Hayvancılık Üretim Sistemlerinin Yeniden Kazanılması ve İyileştirilmesi

Alt bileşen, Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü (BÜGEM) tarafından uygulanacaktır. Alt bileşen faaliyetleri, meraların/çayırların sürdürülebilir yönetimini destekleyerek, bu doğal ekosistemlere bağlı kırsal toplulukların geçim kaynaklarının toparlanmasını ve bu meraların/çayırların sağladığı ekosistem hizmetlerinin artırılmasını amaçlamaktadır. Alt bileşen faaliyetleri şunları kapsayacaktır: (i) Mera Yönetim Planlarının (MYP) uygulanması için gerekli mal/ekipman ve hizmetlerin temini ile küçük ölçekli işler; (ii) Bir mera bilgi sistemi uygulanması; (iii) Değerlendirmeler/çalışmalar yapılması ve (iv) Farkındalık, eğitim ve İ&D (izleme ve değerlendirme) faaliyetleri.

Alt bileşen, mera ve otlatma koşullarını iyileştirmek amacıyla Tarım ve Orman Bakanlığı (TOB) tarafından hazırlanan 400'den fazla Mera Yönetim Planının uygulanmasını finanse edecektir. Yaklaşık 150 MYP, depremden etkilenen illere bitişik alanlarda (Sivas, Kayseri, Erzincan ve Mardin illeri) uygulanacak olup, bozulmuş mera alanlarının rehabilitasyonu ve otlatma koşullarının iyileştirilmesine odaklanacaktır. Bu iyileştirmeler, ekim, çit çekme ve drenaj çalışmaları yoluyla gerçekleştirilecektir.

MYP'ler, Mera Kanunu 4342 ve ilgili Mera Rehabilitasyonu ve Yönetimi yönetmelikleri çerçevesinde hazırlanmış olup, BÜGEM tarafından doğrudan temin edilecek çeşitli yatırımları kapsamaktadır. MYP'ler beş yıl boyunca uygulanacak olup, altyapı ve ekim yatırımlarının çoğu ilk iki yıl içinde tamamlanacaktır. Faydalanıcı topluluklar gönüllü aynı katkılar sağlayacaktır. Uygulama sonrası ve mera mevzuatına uygun olarak, meraların doğru kullanımının bakım ve izlenmesi PDA'lar tarafından gerçekleştirilecek olup, faydalanıcılar fiziksel yatırımların ve ekipmanların doğru kullanımıyla sorumlu olacaktır.⁴

Buna ek olarak, alt bileşen, proje alanlarında dijital teknolojiye dayalı bir mera bilgi sistemi kurulmasını ve bu sistemin ulusal düzeyde uygulanmasını destekleyecektir. Çalışmalar, MYP'lerin uygulanmasıyla bağlantılı olarak iklime uyumlu yerli ve kuraklığa dayanıklı bitki türlerini belirlemek ve yaymak, mera kompozisyon türlerini ve diğer ilgili konuları incelemek için finanse edilecektir. TOB teknik profesyonelleri için düzenli olarak eğitim etkinlikleri düzenlenecek ve bu profesyoneller, mera

⁴ Yönetim ve belirlenen otlatma planlarının/dönemlerinin (MYP'lerde belirlendiği gibi) ihlali, yerel otoriteler tarafından il valilerine raporlanacak ve bu valiler, otlatma kullanım haklarını sınırlayarak veya iptal ederek veya diğer yasal işlemleri uygulayarak ihlal edenlere yaptırım uygulama yetkisine sahiptir. Yönetim ve belirlenen otlatma planlarının/dönemlerinin (MYP'lerde belirlendiği gibi) ihlali, yerel otoriteler tarafından il valilerine raporlanacak ve bu valiler, otlatma kullanım haklarını sınırlayarak veya iptal ederek veya diğer yasal işlemleri uygulayarak ihlal edenlere yaptırım uygulama yetkisine sahiptir.

yönetiminin doğru bir şekilde yapılması konusunda çiftçi ailelerini ve çobanları eğiteceklerdir. Bu eğitimler, meraların dayanıklılığını ve uzun vadeli sürdürülebilirliğini artıracaktır.

2.3. Bileşen (3): Proje Yönetimi, İzleme ve Değerlendirme

ABDGM, bu bileşenin uygulanmasından sorumlu olacaktır. Bu bileşen, ABDGM'deki Proje Koordinasyon Birimi (PKB) ile Genel Müdürlüklerdeki (TRGM, BÜGEM, HAYGEM) proje yönetimi ve uygulama faaliyetlerini desteklemek için danışmanlık ve danışmanlık dışı hizmetler, malzeme temini, eğitim ve işletme maliyetlerini finanse edecektir. Bu faaliyetler arasında izleme ve değerlendirme, raporlama, malzeme temini, mali yönetim, çevresel ve sosyal yönetim, şikâyet çözüm mekanizması, vatandaş katılımı, proje iletişimi, brifing ve tanıtım ve dışa açılma yer alacaktır.

TOB şu anda birkaç Dünya Bankası (DB) operasyonunu yürütmektedir ve bu nedenle WB ve diğer uluslararası finans kurumlarının çevresel ve sosyal (Ç&S) politikalarını takip eden projelerin Ç&S risklerini ve etkilerini denetlemek ve yönetmek için net bir kurumsal yapıya ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle, TOB, Banka'nın Ç&S Çerçevesi (ÇSÇ) ile uyumlu olarak, TOB'da bir Çevresel ve Sosyal Yönetim Sistemi (ÇSYS) kurulması için gerekli olan politikaları ve prosedürleri geliştirecektir. ÇSYS'nin geliştirilme süreci POM'da açıklanacaktır.

ÇSYS işlevsel hale geldiğinde, TOB'un tüm projelerinde Ç&S etkilerini ve risklerini değerlendirmesini ve yönetmesini kolaylaştıracak ve DB ve diğer UFK kaynaklı projeler için "Borçlu (TOB) Çerçevesi"ni kullanma kapasitesini artıracaktır.

3. Çevresel ve Sosyal Politikalar, Yönetmelikler ve Kanunlar

3.1. Türkiye Yasal Çerçevesi

Çevre, kültürel miras, biyolojik kaynakların korunması ve işgücü ve İSG konularının yönetimi ile ilgili Türk ulusal politikası, Avrupa Birliği (AB) Direktifleri ve Türkiye tarafından imzalanan veya onaylanan ilgili uluslararası anlaşmalar temelinde oluşturulmuştur. Türkiye tarafından imzalanan veya onaylanan ilgili çevre, İSG ve uluslararası işgücü anlaşmaları ve sözleşmeleri ile proje faaliyetleriyle ilgili düzenlemelerin ayrıntılı listesi ÇSYÇ Ek 3'te listelenmiştir.

Proje faaliyetlerinin çevresel ve sosyal risk ve etkileriyle ilgili ulusal yasa ve yönetmelikler aşağıdaki Tablo 1'de kısaca açıklanmıştır

Tablo 1: Türkiye'nin Yasal Çerçevesinin Özeti

Mevzuat	Açıklama
Çevre Koruma ve Muhafaza	<p>Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı (ÇŞİDB) çevrenin korunmasına yönelik ilke ve politikaları belirler, uygulamayı izler ve denetler, yerleşimleri ve çevre koruma tedbirlerini düzenler. ÇŞB aynı zamanda ulusal ve uluslararası iklim değişikliği politikaları ve ilgili strateji ve eylem planının uygulanması konusunda da lider otoritedir.</p> <p>Türkiye'nin çevre mevzuatının temel çerçevesini oluşturan 2872 sayılı Çevre Kanunu, birçoğu Türkiye'nin katılım öncesi çabaları kapsamında AB Direktifleri ile uyumlaştırılmak üzere yakın zamanda revize edilen bir dizi kanun, yönetmelik ve tebliğ ile desteklenmektedir. Kanun, çevrenin korunması ve muhafazasına ilişkin olarak kurumsal makamların ve işletmelerin temel sorumluluklarını ve gerekliliklerini ortaya koymaktadır. Kanun, tüm vatandaşların ortak varlığı olan çevrenin korunması ve iyileştirilmesini; kırsal ve kentsel alanda arazinin ve doğal kaynakların en iyi şekilde kullanılmasını ve korunmasını; su, toprak ve hava kirliliğinin önlenmesini; ülkenin bitki ve hayvan varlığı ile doğal ve tarihi zenginliklerinin korunarak, bugünkü ve gelecek kuşakların sağlık, uygarlık ve yaşam koşullarının ekonomik ve sosyal kalkınma hedefleriyle uyumlu olarak geliştirilmesi ve güvence altına alınması için gerekli tüm düzenleme ve önlemlerin alınmasını, belirli hukuki ve teknik esaslara dayalı olarak düzenlemeyi amaçlamaktadır. Çevre Kanunu ve yönetmeliklerinin tamamlayıcısı olarak, çevrenin, kaynakların, kültür ve tabiat varlıklarının korunması, kirliliğin önlenmesi ve kontrolünü düzenleyen diğer kanunlar da Ek 3'te listelenmiştir.</p>
İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu (İSG)	<p>Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, diğer bakanlıklar ve paydaşlarla iş birliği içinde bu alandaki ana sorumlu kurumdur ve mevzuatın geliştirilmesi, uygulanması ve yürütülmesinden sorumludur.</p> <p>Son yıllarda Türkiye, Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (UÇÖ) 1981 tarihli İş Sağlığı ve Güvenliği Sözleşmesi'nde (No. 155) tanımlanan mesleki risklerin önlenmesine yönelik ulusal düzeydeki gerekliliklere bir dizi uluslararası ve bölgesel standardı adapte ederek ulusal İSG sistemini geliştirmek için bir reform gerçekleştirmiştir. Bu sözleşme, 1985 tarihli İş Sağlığı Hizmetleri Sözleşmesi (No. 161) ile birlikte Türkiye tarafından 2005 yılında onaylanmıştır. Türkiye ayrıca 1945 tarihli İş Teftişi Sözleşmesi'ne (No. 81) 1951 yılından beri taraftır. Türkiye, 2006 tarihli İş Sağlığı ve Güvenliğinin Teşvik Çerçevesi Sözleşmesi'ni (No. 187) 2014 yılında onaylamıştır. 2012 yılında, bağımsız bir İSG Kanunu (No. 6331) yürürlüğe girmiştir. İSG Kanunu, işyeri ortamlarını ve endüstrileri (hem kamu hem de özel) ve yarı zamanlı çalışanlar, stajyerler ve çıraklar da dahil olmak üzere neredeyse tüm çalışan sınıflarını yönetmektedir. Mevzuat kapsamlıdır ve genel olarak tüm sektörlerde ve birçok endüstride uygulanabilir. Bu kanunu tamamlayıcı nitelikte olan ve projenin uygulanması sırasında kullanılması muhtemel yönetmelikler Ek 3'te listelenmiştir.</p>
İşgücü ve Çalışma Koşulları	<p>Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, iş ve çalışma koşulları konularında ve bunların izlenmesinde ana sorumlu kuruluştur.</p> <p>Türkiye, çalışanlara eşit muamele, cinsiyet eşitliği, çocuk işçiliği, zorla çalıştırma, İSG, örgütlenme hakkı ve asgari ücrete ilişkin sözleşmeler de dahil ancak bunlarla sınırlı olmamak üzere çok sayıda ILO sözleşmesine taraftır. Bu doğrultuda, çalışanlar ve işverenler arasındaki ilişkileri ve bu ilişkilerden doğan diğer yasal ilişkileri düzenleyen temel yasa olan İş Kanunu (No. 4857), DB ÇSS2 gereklilikleriyle büyük ölçüde uyumludur. Kanun, özel kanunlarda aksi belirtilmedikçe tüm istihdam biçimlerini, hakları, yükümlülükleri, sorumlulukları ve çalışanlar ile işverenler arasındaki ilişkileri ve sendikal faaliyetleri düzenlemektedir. Yıllık izin, çalışma saatleri, fazla mesai, asgari ücret, kadın ve çocuk çalışanlar ile ilgili düzenlemeleri içeren ve Proje için geçerli olabilecek ikincil mevzuatlar da bulunmaktadır. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, İş Kanunu'nun uygulanmasına zemin hazırlayan çeşitli tebliğler ve genelgeler yayınlamıştır ve bunlara proje uygulaması sırasında da atıfta bulunulabilir. Bu ilgili mevzuat Ek 3'te listelenmiştir.</p>
Kültürel Miras	<p>Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu (No: 2863), taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarını, koruma alanlarını ve arkeolojik sit alanlarını belirler. Bu Kanun, bunların yönetimi ve korunmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemektedir. Kanun ayrıca, bu varlıkların kamulaştırılmasına ilişkin kuralları ve gerçek ve tüzel kişilerin bu varlıklara ilişkin yükümlülük ve sorumluluklarını düzenlemektedir. Kanun ayrıca araştırma, sondaj ve kazılara ilişkin usul ve esasları da kapsamaktadır. Ayrıca, bilinmeyen arkeolojik kaynaklara rastlanması halinde uygulanacak rastlantısal buluntu prosedürünü de kanunda açıklamıştır.</p>

Mevzuat	Açıklama
Arazi Edinimi ve Yeniden Yerleşim	<p>Türk yasal çerçevesi kapsamında, arazi edinimi/kamulaştırma 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'na (2001 yılında 4650 sayılı Kanun ile değiştirilmiştir) dayanmaktadır. Buna ek olarak, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 46. Maddesi, devlet ve kamu tüzel kişilerinin, kamu yararının gerektirdiği hallerde, gerçek karşılıklarını peşin ve nakden ödemek şartıyla, özel mülkiyette bulunan taşınmaz malları, kısmen veya tamamen kamulaştırmaya ve bunlar üzerinde Kamulaştırma Kanunu ile belirlenen usul ve esaslara göre irtifak hakkı tesis etmeye yetkili olduğunu açıklamaktadır. Başka bir deyişle, Anayasa, kamulaştırma bedeli mal sahibine/maliklerine peşin ve nakit olarak ödenmedikçe herhangi bir taşınmaz mala el konulamayacağını ifade etmektedir. Kamulaştırılan mülk için tazminat, Kamulaştırma Kanunu'nun 8, 10 ve 11. Maddelerindeki usul ve esaslara göre belirlenir. Değerleme kriterleri Kanununun 11. Maddesinde belirtilmiştir. Kamulaştırma Kanunu, kamulaştırılan arazi için tazminatın belirlenmesinin, rotasyon sistemi dikkate alınarak o araziden elde edilen ortalama yıllık net gelire bağlı olduğunu, yapıların değerlemesinin inşaat birim fiyatlarının hesaplanmasını içerdiğini ve arsaların (konut) değerlemesinin emsal değerlendirmesine bağlı olduğunu tanımlamaktadır. Değerleme komisyonu, arazi ediniminden sorumlu kuruluş tarafından dahili olarak kurulur ve en az üç üyeden oluşur. İhtiyaç duyulması halinde, bu komisyon Sanayi ve Ticaret Odası'ndan, emlak acentelerinden ve bu konularda uzmanlaşmış diğer bireysel veya kurumsal yetkililerden bilgi alabilir.</p> <p>Yeniden yerleşim faaliyetleri Yeniden Yerleşim Kanunu ile düzenlenmektedir. Bu kanun, proje tasarımıyla ilgili devlet kurumlarına başvuran ve devlet destekli yeniden yerleşim talep eden ailelerle ilgilidir. Kamulaştırma tazminatı ödemeleri tüm bireylere ödenirken, hak sahibi aileler için devletin yeniden yerleşim yardımı sağlanmaktadır.</p> <p>Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) afet sonrası konutların yeniden inşasını koordine etmekten sorumludur ve elinde ÇSİDB de dahil olmak üzere bir dizi program ve uygulayıcı ortak bulunmaktadır. Depremlerden etkilenen alanın genişliği göz önünde bulundurulduğunda, AFAD, kırsal konut ve geçim kaynağı yapılarını (ahır ve işyerleri) uygun mülk sahiplerinin talebi üzerine yeniden inşa eden devlet öncülüğündeki afet sonrası konut yeniden inşa programını da ÇSİDB ile birlikte etkinleştirmiştir. Türkiye'de devlet öncülüğünde yürütülen afet sonrası kırsal konutların yeniden inşası programı, köylerdeki konutların, geçim kaynağı yapıların (ahırlar, işyerleri) ve ilgili temel altyapının yeniden inşasını içermektedir. Şubat 2023 depremleri için 6785 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı (8 Şubat 2023 tarihli), 126 sayılı Kararname (23 Şubat 2023 tarihli) ve 142 sayılı Kararname (12 Nisan 2023 tarihli) ile daha da geliştirilmiş olan açık uygunluk kriterlerine sahiptir.</p> <p>Proje uygulaması sırasında uygulanabilecek arazi edinimi ve yeniden yerleşim ile ilgili diğer ilgili mevzuat, gayrimenkul edinimi sırasında kuralları belirleyen Medeni Kanun (4721 sayılı Kanun), kadastro uygulamasına ilişkin kuralları içeren Kadastro Kanunu (3402 sayılı Kanun), orman arazilerinin edinimine ilişkin kuralları belirleyen Orman Kanunu (6831 sayılı Kanun), arazi kullanımı ve izin sürecine ilişkin hükümleri içeren Çevre Kanunu (2872 sayılı Kanun), arazi edinimi sırasında belediyelerin sorumluluğuna ilişkin hükümler içeren 5393 sayılı Belediyeler Kanunu, mera arazilerinin edinimine ilişkin kuralları belirleyen 43442 sayılı Mera Kanunu ve köy arazisi gereksinimlerine ilişkin kuralları belirleyen 442 sayılı Köy Kanunu'dur.</p>

Mevzuat	Açıklama
Paydaş Katılımı	<p>Bilgiye erişim, bireylerin kamu kurum ve kuruluşlarının kayıtlarında yer alan bilgilere erişme hakkıdır. Bilgiye erişim ile ilgili ulusal mevzuat Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu, 3071 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun ve ÇED Yönetmeliği ile düzenlenmiştir. Paydaş katılımı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ile güvence altına alınmıştır. Anayasa, insanların görüşlerini özgürce ifade edebilmelerini sağlayan hükümler içermektedir. Aynı zamanda, Anayasa uyarınca herkes "Dilekçe Verme Hakkı"na sahiptir.</p> <p>Bilgi Edinme Kanunu, demokratik ve şeffaf yönetimin gereği olan eşitlik, tarafsızlık ve açıklık ilkelerine uygun olarak bilgi edinme hakkının kullanılmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemektedir. Bilgi verme yükümlülüğüne göre kurum ve kuruluşlar, bu kanunda belirtilen istisnalar dışında her türlü bilgi ve belgeyi başvuranların yararlanmasına sunmak, başvuruları hızlı, etkin ve doğru bir şekilde değerlendirmek ve karara bağlamak üzere gerekli idari ve teknik tedbirleri almakla yükümlüdürler.</p> <p>Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (No:6698), kişisel verilerin işlenmesinde başta özel hayatın gizliliği olmak üzere kişilerin temel hak ve özgürlüklerini korumak ve kişisel verileri işleyen gerçek ve tüzel kişilerin yükümlülükleri ile uyacakları usul ve esasları düzenlemektedir. Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun uyarınca Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları, şikâyetlerini yazılı dilekçe ile Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne iletebilirler. Karşılıklı olmak ve dilekçelerinde Türkçe dilini kullanmak kaydıyla Türkiye'de ikamet eden yabancılar da bu haktan yararlanabilmektedir.</p> <p>ÇED Yönetmeliği kapsamında, Ek-I listesinde yer alan projeler için, halkın yatırım hakkında bilgilendirilmesi ve projeye ilişkin görüş ve önerilerinin alınması amacıyla, Komite tarafından kapsam belirlenmeden önce, ÇŞİM tarafından yetkilendirilen kurum ve kuruluşlar tarafından, ÇŞİM tarafından belirlenen tarihte ve Valilik tarafından belirlenen yer ve saatte proje sahibinin de katılımıyla halkın katılımı toplantısı düzenlenir.</p>

3.2. Ulusal Çevresel ve Sosyal Değerlendirme ve İzin

Türkiye'deki merkezi hükümet kuruluşları aşağıda sunulmuştur:

- Başkanlık idari ofisleri ve politika konseyleri dahil olmak üzere Başkanlık
- Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM)
- Politikaları oluşturan ve uyumluluk güvencesi işlevlerini yerine getiren bakanlıklar. Bakanlıklar ayrıca bir dizi spesifik faaliyeti koordine eden ve denetleyen bir dizi genel müdürlük ve ofis içerir.

ÇŞİDB bünyesindeki ÇED, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü, ülkedeki çevresel değerlendirmelerin ve izinlerin yönetiminden sorumludur. ÇŞİDB, çevresel konuların yönetimi için diğer bakanlıklar (ilgili olduğu yerlerde taşra teşkilatları da dahil olmak üzere), devlet kurumları ve ilgili paydaşlarla da uygun şekilde iş birliği yapar. Çevre Kanunu'nun 10. Maddesi, Türkiye'deki ÇED prosedürünün genel kapsamını belirlemektedir ve planlanan faaliyetleri sonucunda çevre sorunlarına yol açan kurum, kuruluş ve işletmelerin proje inşaat çalışmalarından önce ÇED izni almak zorunda olduklarını belirtmektedir.

Bu yasal çerçeveye dayanan ÇED Yönetmeliği ilk kez 1993 yılında Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. O tarihten bu yana ilk yönetmelikte çeşitli değişiklikler yapılmış ve en son ÇED Yönetmeliği 29 Temmuz 2022 tarihli ve 31907 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmış ve 2014 tarihli ÇED Yönetmeliğini yürürlükten kaldırmıştır.

ÇED Yönetmeliği büyük ölçüde AB ÇED Direktifi ile uyumludur. Türk ÇED prosedürünün temel ilgili adımları tarama, halkla istişare, kapsam belirleme, ÇED Raporunun gözden geçirilmesi ve onaylanması, yayınlama ve izleme ve denetimdir.

ÇED Yönetmeliği projeleri iki kategoriye ayırmaktadır:

- Ek-1 Projeleri: Bu projelerin önemli potansiyel etkileri vardır ve ÇED gerektirirler. ÇED Yönetmeliği Ek 1'de bu proje türleri listelenmiştir, bu nedenle proje sahiplerinin başka bir tarama süreci olmaksızın ÇED prosedürünü başlatmaları beklenmektedir; ve
- Ek-2 Projeleri: ÇED Yönetmeliği Ek 2, çevre üzerinde önemli etkileri olabilecek veya olmayabilecek projeleri kapsamaktadır

ÇED Yönetmeliği eklerinde yer alan bazı maddeler tarım ve hayvancılık faaliyetleriyle ilgilidir ve bu durum proje faaliyetleri için ÇED izni alınmasını gerektirebilir. Ulusal bir ÇED hazırlanmasını gerektiren projeler için gösterge niteliğinde bir liste aşağıda verilmiştir.

- **Ek1:**

- 16-Hayvan kesim tesisleri;

a) Günlük 100 adet ve üzeri büyükbaş ve/veya eşdeğeri küçükbaş hayvan kesiminin yapıldığı tesisler (Her bir kesim eşdeğerleri: 1 baş sığır, 2 baş deve kuşu, 4 baş domuz, 8 baş koyun, 10 baş keçi, 130 baş tavşan),

b) Günlük 60.000 adet ve üzeri tavuk ve eşdeğeri kanatlı hayvan kesiminin yapıldığı tesisler (1 adet hindi = 7 adet tavuk, 1 adet kaz=3 adet tavuk, 1 adet ördek=2 adet tavuk eşdeğeri esas alınmalıdır.),

- 17- Hayvan yetiştirme tesisleri

a) 5.000 baş ve üzeri büyükbaş hayvan yetiştirme tesisleri

b) 25.000 baş ve üzeri küçükbaş hayvan yetiştirme tesisleri

c) 5.000 baş ve üzeri büyükbaş veya eşdeğeri küçükbaş hayvancılık tesisleri (1 büyükbaş = 5 koyun eşdeğeri esas alınmalıdır)

ç) 900 baş ve üzeri domuz besi tesisleri,

d) Bir üretim periyodunda 60.000 adet ve üzeri tavuk (civciv, damızlık, piliç, vb. dâhil) veya eşdeğer kanatlı yetiştirme tesisleri (1 adet hindi = 7 adet tavuk, 1 adet kaz=3 adet tavuk,1 adet ördek=2 adet tavuk esas alınmalıdır),

- 18-Kültür balıkçılığı projeleri (1.000 ton/yıl ve üzeri üretim),

- 19- Bitkisel ürünlerden 200 ton/gün ve üzeri ham yağ üretimi veya rafinasyon işleminin yapıldığı tesisler (kekik, papatya, kenevir ve benzeri esansiyel yağlar hariç),

• Ek 2:

- 26-Bitkisel ve hayvansal ürünlerin üretimi;

a) Bitkisel ham yağ veya rafine yağ üreten tesisler (kekik, papatya, kenevir ve benzeri esansiyel yağların üretimi hariç),

b) Nişasta üretimi veya nişasta türevlerinin üretildiği tesisler,

c) Fermantasyon ile 1.000 m³/yıl ve üzeri sirke üretimi yapan tesisler,

ç) 1.000 m³/yıl ve üzeri suma veya malt üretimi yapan tesisler,

d) 1.500 ton/yıl ve üzeri zeytin işleme tesisleri,

e) 1.000 ton/yıl ve üzeri sigara fabrikaları veya sarmalık kıyılmış tütün mamülleri üretimi yapan tesisler,

f) Maya fabrikaları,

g) 5.000 litre/yıl ve üzeri alkollü içecek üretimi,

ğ)1.000 m³/yıl ve üzeri alkolsüz içecek üretimi yapan tesisler (İnsani tüketim amaçlı sular ve doğal mineralli sular hariç),

h) 1.000 ton/yıl ve üzeri salça üretilen tesisler,

ı) İşleme kapasitesi 100 ton/yıl ve üzeri hayvansal yağların eritildiği tesisler,

i) Su ürünleri işleme tesisleri,

j) 10.000 litre/gün ve üzeri süt işleme tesisleri,

k) 20 ton/gün ve üzeri bitkisel ve/veya hayvansal kökenli katı yağ üretim tesisleri,

l) 30 ton/yıl ve üzeri üretim yapılan kültür balıkçılığı projeleri,

m) 40 milyon adet/yıl ve üzeri yavru üretimi yapılan balık kuluçkahaneleri,

n) Günlük 20 adet ve üzeri büyükbaş ve/veya eşdeğeri küçükbaş hayvan kesiminin yapıldığı tesisler (Her bir kesim eşdeğerleri: 1 baş sığır, 2 baş deve kuşu, 4 baş domuz, 8 baş koyun, 10 baş keçi, 130 baş tavşan),

o) Günlük 1.000 adet ve üzeri tavuk ve eşdeğeri diğer kanatlı hayvanların kesiminin yapıldığı tesisler (1 adet hindi = 7 adet tavuk, 1 adet kaz=3 adet tavuk, 1 adet ördek=2 adet tavuk eşdeğeri esas alınmalıdır.),

ö) 10 ton/gün ve üzeri likit yumurta üretim tesisi,

p) Rendering tesisleri,

r) İşleme kapasitesi 10.000 litre /gün ve üzeri peynir altı suyu işleme tesisleri,

s) Üretim kapasitesi 50 ton/yıl ve üzeri şekerleme, şeker şurubu ürün üretimi yapan tesisler,

ş) Üretim kapasitesi 50 ton/yıl ve üzeri hammadde olarak kakao çekirdeği kullanılarak çikolata/çikolatalı ürün/kakao likörü/kakao tozu/kakao yağı gibi kakaolu ürün üretimi yapan tesisler,

t) Nihai ürün kapasitesi 100 ton/gün ve üzeri bitkisel ve hayvansal ürünlerin konserve yapılması ve ambalajlanması,

u) Balık unu ve balık yağı işletmeleri,

- 27-Hayvan yetiştirme tesisleri;

a) 500 baş ve üzeri büyükbaş yetiştirme tesisleri,

b) 2.500 baş ve üzeri küçükbaş yetiştirme tesisleri,

c) 500 adet ve üzeri büyükbaş veya eşdeğeri küçükbaş hayvanların birlikte yetiştirilmesi, (1 büyükbaş=5 küçükbaş eşdeğeri esas alınmalıdır)

ç) Bir üretim periyodunda 20.000 adet ve üzeri tavuk (civciv, damızlık, piliç, vb. dâhil) veya eşdeğer kanatlı yetiştirme tesisleri (1 adet hindi = 7 adet tavuk, 1 adet kaz=3 adet tavuk, 1 adet ördek=2 adet tavuk esas alınmalıdır),

d) Kürk hayvanı yetiştiriciliği yapan tesisler (5.000 adet ve üzeri),

e) 300 baş ve üzeri domuz besi tesisleri,

3.3. Dünya Bankası Standartları ve Ulusal Çerçeve ile Temel Boşluklar

Proje, Banka'nın Çevresel ve Sosyal Çerçevesinde (ÇSÇ) açıklanan DB Ç&S standartlarını takip edecektir. DB'nin Ç&S Politikasına göre, Banka tüm projeleri, Projenin türü, yeri, hassasiyeti ve ölçeği; potansiyel Ç&S risklerinin ve etkilerinin niteliği ve büyüklüğü; Borçlunun kapasitesi ve taahhüdü ve Ç&S azaltma önlemlerinin ve sonuçlarının sağlanmasıyla ilgili olabilecek diğer risk alanları gibi ilgili potansiyel riskleri ve etkileri dikkate alarak "Yüksek Risk", "Önemli Risk", "Orta Risk" veya "Düşük Risk" olmak üzere dört sınıflandırmadan birine göre sınıflandırır. Bu politikaya dayanarak, projenin Ç&S riski "Orta" olarak kategorize edilmiştir

Projenin alt bileşenleri Bölüm 2'de, proje kapsamında gerçekleştirilecek faaliyetler ise bu ÇSYÇ'nin Bölüm 4'ünde verilmiştir. Potansiyel önemli Ç&S riskleri ve etkileri ile TOB tarafından uygulanacak etki azaltma önlemleri **Tablo 3**'de sunulmuştur.

Dünya Bankası'nın proje faaliyetleri için geçerli olan Ç&S standartları ve ulusal çerçeve ile politikalar arasındaki temel boşluklar aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Tablo 2: İlgili Dünya Bankası ÇSS ve Ulusal Çerçevdeki Önemli Boşluklar

Ç&S Standart	Uygunluk	Ana Boşluklar
ÇSS1 Çevresel ve Sosyal Risklerin ve Etkilerin Değerlendirilmesi ve Yönetimi	<p>ÇSS1, projenin çevresel ve sosyal risklerinin ve etkilerinin ÇSS'lerle tutarlı bir şekilde tespitini, tanımlanmasını, değerlendirilmesini ve yönetilmesini gerektirir. Projeden kaynaklanan kalkınma fayda ve fırsatlarının eşit paylaşımında farklılaştırılmış tedbirlerin benimsenmesini düzenler.</p> <p>Proje faaliyetlerinin, bu ÇSYÇ'de detaylandırılan Ç&S risklere neden olması beklenildiği için ÇSS1 proje için önemlidir.</p> <p>ÇSS 1 kapsamındaki gereklilikler, ÇSYP, ÇSYÇ, PKP, İYP, YYÇ'nin hazırlanması ve uygulanması ile karşılanmaktadır.</p> <p>ÇSS 1'in uygulanması sırasında, projenin geliştirme ve uygulama aşamalarında ulusal Ç&S kurumları, sistemleri, yasaları, yönetmelikleri ve prosedürlerinden yararlanılması gerekmektedir.</p> <p>Genel olarak nihai hedef, Borçlunun kapasitesini tanıyan ve geliştiren yollarla Ç&S performansının iyileştirilmesini teşvik etmektir.</p>	<p>Sol sütunda açıklanan Ç&S dokümantasyonunun hazırlanmasıyla kapsanan ulusal mevzuat ile ÇSS1 arasındaki başlıca boşluklar aşağıdaki gibidir:</p> <ul style="list-style-type: none">Sosyal etki değerlendirmesi ulusal mevzuata tam olarak entegre edilmemiştir ve bu durum, ÇED'lerde dezavantajlı veya hassas kişiler üzerindeki etkiler ve toplumsal cinsiyetle ilgili konular da dahil olmak üzere proje kaynaklı sosyal etkilerin değerlendirilememesine ve uygun sosyal durum tespitinin yapılamamasına neden olmaktadır.Türk ÇED'inde yönetici özetinin ve yasal ve kurumsal çerçeveye ilişkin bilgilerin bulunmaması (ÇED Raporlarında istenen teknik olmayan özetteki teknik bilgi düzeyi DB gerekliliklerini karşılamayabilir);Diğer projelerle kümülatif etkileri kapsamaya yönelik sınırlı gereklilik içermesi;İlişkili tesislere sınırlı vurgu içermesi; veOlumsuz etkiler için etki azaltma ve izleme önlemleri gerekli olsa da ÇSYP için özel bir gereklilik içermemesi.
ÇSS2 İşgücü ve Çalışma Koşulları	<p>ÇSS2, iş güvenliği ve sağlığını teşvik etmeyi, tüm proje çalışanları için adil muamele, ayrımcılık yapmama ve fırsat eşitliği sağlamayı, kadınlar, engelliler, çocuklar (bu ÇSS'ye uygun olarak çalışma yaşındaki) ve göçmen işçiler, sözleşmeli çalışanlar, toplum hizmeti çalışanları ve birincil tedarik çalışan gibi hassas işçiler de dahil olmak üzere proje çalışanlarını korumayı amaçlamaktadır.</p> <p>ÇSS2 proje ile ilgilidir çünkü proje çalışanları için belirli işgücü riskleri vardır. İşgücü ile ilgili riskler arasında (i) proje çalışanlarına yönelik güvenlik riskleri, (ii) trafik ve yol güvenliği sorunları, (iii) yetersiz istihdam şartları ve koşulları ve (iv) İSG riskleri yer almaktadır.</p> <p>ÇSS 2 kapsamında tanımlanan tüm ilgili ilkeler, ÇSS2'nin gerekliliklerini yerine getirmek amacıyla Proje'nin işgücü için İYP'ye uygun olarak uygulanacaktır.</p>	<p>Genel olarak, iş ve çalışma koşullarına ilişkin ulusal yasa ve yönetmelikler ÇSS2 gerekliliklerini karşılamaktadır. İşçi şikâyet mekanizması, ulusal mevzuat gereklilikleri ile ÇSS2 arasındaki temel boşluktur. İş ve çalışma koşullarına ilişkin ulusal mevzuatta, işçilerin şikâyetlerini işverene iletebilmelerini sağlayan şikâyet mekanizmasına ilişkin özel bir gereklilik bulunmamaktadır. İşçiler yasal sistem veya Cumhurbaşkanlığı ŞM sistemi gibi hükümet tarafından kurulan şikâyet kanalları aracılığıyla şikâyette bulunabilirler (bakınız: Bölüm Hata! Başvuru kaynağı bulunamadı.) veya Çalışma B akanlığı yardım hattı numarasını arayabilirsiniz.</p> <p>Proje için hazırlanan İYP, ÇSS2 tarafından öngörülen ilgili yönetim tedbirleri (işçi şikâyet mekanizması, davranış kuralları vb.) hakkında rehberlik sağlar. Projenin PKP'sinde işçiler tarafından kullanılacak iç şikâyet mekanizması açıklanmaktadır .</p>

Ç&S Standart	Uygunluk	Ana Boşluklar
	İlkelerin uygulanması, Proje için özel olarak hazırlanan ve tümü ÇSS 2, ulusal mevzuat ve uygulanabilir uluslararası gerekliliklerle (örneğin ILO) uyumlu olan PKP ve İYP'deki işgücü ile ilgili yazılı prosedürlere (yani İSG, işçi şikâyet mekanizması, insan kaynakları ve işgücü yönetimi) uygun olacaktır.	
ÇSS3 Kaynak Verimliliği ve Kirliliğin Önlenmesi ve Yönetimi	<p>ÇSS 3'ün amacı, kirlenici faaliyetlerden ve emisyonlardan kaçınarak veya bunları en aza indirerek, gerektiğinde mevcut kirliliği yöneterek, tehlikeli ve tehlikeli olmayan atıkların oluşumunu önleyerek ve sürdürülebilir kaynakların kullanımını teşvik ederek insan sağlığı ve çevre üzerindeki olumsuz etkileri önlemek veya en aza indirmektir</p> <p>Proje faaliyetleri, özellikle de inşaat/yeniden inşaat işleri, (i) enerji, su ve malzeme (yakıt, kum, çimento vb.) kullanımını gerektirdiğinden ve (ii) gürültü ve toz emisyonları ve atık oluşumu gibi potansiyel riskler ve etkiler oluşturduğundan ÇSS3 proje ye uygulanabilir.</p>	<p>İlgili ulusal mevzuatın çoğu AB direktifleriyle uyumludur. ÇSS3 ile yasal gereklilikler arasında büyük bir boşluk bulunmamaktadır.</p> <p>Belirlenen eylemlerin etkin bir şekilde uygulanması ve yönetilmesi için hava kalitesi, kirliliğin önlenmesi, kimyasallar ve tehlikeli maddeler gibi konularda ÇSS3, ulusal mevzuat ve geçerli uluslararası standartlara uygun projeye özel ÇSYP hazırlanır.</p>
ÇSS4 Toplum Sağlığı ve Güvenliği	<p>ÇSS4, proje yaşam döngüsü boyunca projeden etkilenen toplulukların sağlığı, güvenliği ve emniyeti üzerindeki olumsuz etkileri öngörme ve önleme yollarına odaklanmaktadır.</p> <p>Borçlunun acil durum olaylarını ele almak için etkili önlemler almasını gerektirir.</p> <p>ÇSS4 projeye ilgilidir çünkü toplum sağlığı için güvenlik, trafik, işçi akını gibi belirli riskler vardır.</p> <p>Toplum sağlığını etkileyebilecek proje riskleri ÇSYÇ kapsamında ele alınmaktadır ve Proje ömrü boyunca uygulanacaktır</p>	<p>Toplum sağlığı ve güvenliğine ilişkin genel ilkeler farklı mevzuat parçaları altında ele alınmaktadır. Genel olarak, politika açısından bir boşluk bulunmamaktadır. Ancak, işgücü akınından kaynaklanan etkiler ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddetle ilgili riskler ulusal mevzuatta açıkça yer almamaktadır.</p>
ÇSS5 Arazi Edinimi, Arazi Kullanımına İlişkin Kısıtlamalar ve Gönülsüz Yeniden Yerleşim	<p>ÇSS5, Borçluların proje tasarım alternatiflerini araştırarak gönülsüz yeniden yerleşimden kaçınmalarını veya en aza indirmelerini, zorla tahliyeden kaçınmalarını, arazi ediniminden veya arazi kullanımındaki kısıtlamalardan kaynaklanan kaçınılmaz olumsuz etkileri, varlıkların kaybı için ikame maliyeti üzerinden zamanında tazminat ödeyerek hafifletmelerini ve yerinden edilmiş kişilere geçim kaynaklarını ve yaşam standartlarını gerçek anlamda iyileştirme veya en azından eski haline getirme çabalarında yardımcı olmalarını gerektirir, Yerinden</p>	<p>Arazi edinimine ilişkin Türk mevzuatı temel olarak ÇSS5 tarafından öngörülen gereklilikleri yerine getirmektedir. Bununla birlikte, Yeniden Yerleşim Planı veya Sonradan Sosyal Denetim hazırlanması, mülk sahibi olmayan kiracılara ve diğer gayri resmi arazi kullanıcılarına tazminat / yardım, ikame maliyeti, kısmi kamulaştırma nedeniyle kullanılamaz arazinin kamulaştırılması talebi (bu boşluk zamanlama sorunuyla ilgilidir), projeden etkilenen kişilerin kapsamı (arazi sahibi veya gayri resmi kullanıcı olma, kamuya bilgi verme gibi) gibi bazı farklılıklar bulunmaktadır.</p>

Ç&S Standart	Uygunluk	Ana Boşluklar
	<p>edilme öncesi seviyelere veya proje uygulamasının başlangıcından önceki seviyelere, hangisi daha yüksekse, fiziksel olarak yerinden edilen yoksul veya hassas kişilerin yaşam koşullarını, yeterli konut, hizmetlere ve tesislere erişim ve kullanım hakkı güvenliği sağlayarak iyileştirmek, yeniden yerleşim faaliyetlerinin uygun bilgi ifşası, anlamlı istişare ve bilgilendirilmiş katılım ile planlanmasını ve uygulanmasını sağlamak.</p> <p>ÇSS5, sulama yatırım faaliyetleri kapsamında herhangi bir arazi edinimi olması durumunda proje için uygulanabilir olabilir.</p>	<p>Proje için, özellikle alt projelerin potansiyel arazi alım gereksinimleriyle ilgili olarak, potansiyel arazi temelli sosyal riskleri ve etkileri ele almak üzere bir Yeniden Yerleşim Çerçevesi (YYÇ) hazırlanmıştır. Gerekirse, proje faaliyetleri için Yeniden Yerleşim Planı (YYP) hazırlanacak ve uygulanacaktır.</p>
<p>ÇSS6 Biyoçeşitliliğin Korunması ve Canlı Doğal Kaynakların Sürdürülebilir Yönetimi</p>	<p>ÇSS6, Borçluların: biyoçeşitliliği ve habitatları korumasını ve muhafaza etmesini, biyoçeşitlilik üzerinde etkisi olabilecek projelerin tasarımında ve uygulanmasında azaltma hiyerarşisini ve ihtiyatı yaklaşımı uygulamasını, yerel toplulukların geçim kaynaklarını desteklemesini ve koruma ihtiyaçları ile kalkınma önceliklerini entegre eden uygulamaları benimseyerek kapsayıcı ekonomik kalkınmayı desteklemesini gerektirir.</p> <p>Bu ÇSS, özellikle meralar ve otlaklar gibi doğal olarak bozulmamış alanlarda yürütülen faaliyetler için geçerli olacaktır.</p>	<p>Politika düzeyi açısından herhangi bir boşluk bulunmamaktadır. Öte yandan, bazı durumlarda, Kilit Biyoçeşitlilik Alanları (KBA'lar) gibi yasal olarak korunmayan hassas ekolojik alanların ulusal ÇED sürecinde dikkate alınma düzeyi ÇSS6 tarafından öngörülen gereklilikleri karşılamamaktadır.</p> <p>Ayrıca, potansiyel etkilerin yönetimi ve izlenmesi, etki azaltma önlemleri ve kalan etkiler genel olarak detaylandırılmamıştır.</p>
<p>ÇSS8 Kültürel Miras</p>	<p>ÇSS8, Borçluların kültürel mirası proje faaliyetlerinin olumsuz etkilerinden korumasını ve kültürel mirasın korunmasının desteklemesini, kültürel mirası sürdürülebilir kalkınmanın ayrılmaz bir yönü olarak ele almasını, kültürel mirasla ilgili paydaşlarla anlamlı istişareyi teşvik etmesini ve kültürel mirasın kullanımından elde edilen faydaların adil paylaşımını teşvik etmesini gerektirir. Rastlantısal Buluntu Prosedürü ÇSYÇ'ye entegre edilmiştir ve ÇSS8 gerekliliklerini yerine getirmek için uygulanacaktır.</p>	<p>Fiziksel kültürel mirasa yönelik Proje faaliyetlerinin kapsamı açısından ÇSS8 ve ulusal mevzuat arasında önemli bir boşluk bulunmamaktadır. Ancak, somut olmayan kültürel mirasla ilgili ulusal mevzuatta herhangi bir gereklilik bulunmamaktadır.</p>
<p>ÇSS10 Paydaş Katılımı ve Bilgi Açıklama</p>	<p>ÇSS10, yaşamlarını etkileyen kalkınma faaliyetleri konusunda yararlanıcılar ve paydaşlarla etkileşim kurma ihtiyacı göz önüne alındığında tüm projeler için geçerlidir.</p>	<p>TOB'nin şikâyetlerin yönetimi, paydaş katılımı ve istişare faaliyetlerinin organizasyonu ve ÇSS10 ile uyumlu bilgi açıklama süreçlerine uyumunu sağlamak için Proje için bir dizi iyileştirme ve eylem tanımlanmıştır.</p>

Ç&S Standart	Uygunluk	Ana Boşluklar
	<p>Bu ÇSS, Borçlu ile proje paydaşları arasındaki açık ve şeffaf katılımın önemini iyi uluslararası uygulamaların temel bir unsuru olarak kabul etmektedir.</p> <p>Etkili paydaş katılımı, projelerin Ç&S sürdürülebilirliğini geliştirebilir, proje kabulünü artırabilir ve başarılı proje tasarımı ve uygulamasına önemli bir katkı sağlayabilir.</p> <p>Bu ÇSS, paydaş katılımı sürecinin aşağıdakileri içermesini sağlar: paydaşların belirlenmesi ve analizi; paydaşlarla katılımın nasıl gerçekleşeceğini planlanması, bilgilerin açıklanması; paydaşlarla istişare, şikâyetlerin ele alınması ve yanıtlanması ve paydaşlara raporlama.</p>	<p>ÇSS10'un gerektirdiği gibi, başarılı ve etkili paydaş katılımı uygulamaları Projenin yaşam döngüsü boyunca vurgulanacaktır. Proje paydaşlarının listesi hazırlanmış ve her bir paydaş grubuyla etkileşim kurma yolları belirlenmiştir.</p> <p>ÇSS10 standartlarının sistematik olarak uygulanması için Projeye özgü bir Paydaş Katılım Planı hazırlanmıştır. Ayrıca, Proje paydaşlarının endişelerini ve şikâyetlerini çeşitli kanallar aracılığıyla dile getirebilecekleri Proje Şikâyet Mekanizması mevcuttur.</p>

4. Potansiyel Çevresel ve Sosyal Riskler ve Standart Etki Azaltma Önlemleri

Bölüm 3.3'de belirtildiği üzere, **Tablo 3**'deki faaliyetler Proje uygulaması sırasında TOB tarafından yürütülecektir ve potansiyel Ç&S riskleri ve etkileri olacaktır.

Projedeki faaliyetlere bağlı olan olası Çevresel ve Sosyal riskler ve etkiler, ayrıca uygulanması beklenen standart önlemler aşağıdaki tabloda özetlenmiştir. Her bir alt proje için, PCU Ekolojik ve Sosyal Değerlendirme (Ek-1'e bakınız) yapacaktır. Değerlendirme temelinde, uygulanacak alt projeye özgü proje düzeyindeki Çevresel ve Sosyal Yönetim Planı (Ek-2) özelleştirilecektir.

Tablo 3: Projenin Önemli Çevresel ve Sosyal Riskleri ve Etki Azaltma Önlemleri

Alt Bileşen Faaliyet	Riskler ve Etkiler	Etki Azaltıcı Önlemler
<p>İnşaat işleri:</p> <ul style="list-style-type: none">- Hasarlı sulama kanallarının rehabilitasyonu (Alt Bileşen 1.1)- Makine parklarının kurulması (Alt Bileşen 1.2)- Hasarlı çiftlik altyapısının iyileştirilmesi ve ekipman alımı için hayvancılık işletmelerine finansal destek (Alt Bileşen 2.1)- Mera restorasyonu ve iyileştirmesinin uygulanması (Alt Bileşen 2.2), bazı küçük inşaat çalışmalarını içerecek (su göletleri; toprak erozyonu önlemleri, vb.).	<p>Alt projenin çevresel ve sosyal risk ve etkilerinin yetersiz yönetimi</p>	<ul style="list-style-type: none">- ÇED izni de dahil olmak üzere tüm izinler inşaat çalışmaları başlamadan önce alınacaktır.- Tarama (Ek 1) sonrasında gerekli olması halinde, PKB'nin çevresel ve sosyal danışmanları sahaya özel bir ÇSYP (Ek 2) hazırlayacak ve yükleniciler tarafından uygulanacaktır. Sahaya özgü ÇSYP'ler ihale dokümanlarının bir eki olacaktır.
<p>İnşaat işleri:</p> <ul style="list-style-type: none">- Hasarlı sulama kanallarının rehabilitasyonu (Alt Bileşen 1.1)- Makine parklarının kurulması (Alt Bileşen 1.2)- Hasarlı çiftlik altyapısının iyileştirilmesi ve ekipman alımı için hayvancılık işletmelerine finansal destek (Alt Bileşen 2.1)- Mera restorasyonu ve iyileştirmesinin uygulanması (Alt Bileşen 2.2), bazı küçük inşaat çalışmalarını içerecek (su göletleri; toprak erozyonu önlemleri, vb.).	<p>Hava kalitesinin bozulması</p>	<ul style="list-style-type: none">- Gerektiğinde, toz bastırma yöntemleri yeterli sıklıkta uygulanacaktır.- Yükleme/boşaltma işlemi dağılmadan gerçekleştirilecektir.- Depolanan hafriyat malzemelerinin üzeri kapatılacaktır. Sahaların içinde ve çevresinde hız sınırı belirlenecektir.- Araçların egzoz sistemleri düzenli olarak kontrol edilecektir.- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nin iklim değişikliği hedefleri ve Dünya Bankası iklim hedeflerine göre, TOB tarafından yönetilecek olan Proje faaliyetlerinde verimli teknikler ve en iyi uygulama olan iklime dayanıklı tasarım ve bina standartları, ısı yalıtım malzemeleri vb. kullanılacaktır.

Alt Bileşen Faaliyet	Riskler ve Etkiler	Etki Azaltıcı Önlemler
<p>İnşaat işleri:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hasarlı sulama kanallarının rehabilitasyonu (Alt Bileşen 1.1) - Makine parklarının kurulması (Alt Bileşen 1.2) - Hasarlı çiftlik altyapısının iyileştirilmesi ve ekipman alımı için hayvancılık işletmelerine finansal destek (Alt Bileşen 2.1) 	<p>Gürültü oluşumu</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kullanılacak makine ve ekipmanlar aynı noktada/konumda çalıştırılmayacak, sahaya homojen olarak dağıtılacaktır. Bu sayede gürültü seviyesinin makul seviyelerde olması ve mevzuatta tanımlanan ilgili sınır değerlerin aşılmaması sağlanacaktır. - Makine ve ekipmanların bakım gereksinimleri kontrol edilecek ve araçlar için hız sınırlamaları tanımlanacaktır. - Montaj çalışmaları sırasında gürültü, ilgili mevzuatta tanımlanan sınırlı sürelerle sınırlı olacaktır. - Jeneratörlerin, hava kompresörlerinin ve diğer motorlu mekanik ekipmanların motor kapakları faaliyetler sırasında kapatılacak ve ekipmanlar hassas alanlardan mümkün olduğunca uzağa yerleştirilecektir.
<p>İnşaat işleri:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hasarlı sulama kanallarının rehabilitasyonu (Alt Bileşen 1.1) - Makine parklarının kurulması (Alt Bileşen 1.2) - Hasarlı çiftlik altyapısının iyileştirilmesi ve ekipman alımı için hayvancılık işletmelerine finansal destek (Alt Bileşen 2.1) 	<p>Sızıntı/dökülme ve/veya atık ve atık suların uygunsuz yönetimi nedeniyle toprak ve su kirliliği/kontaminasyonu</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Atıklar ve evsel atık sular, ilgili yönetmeliklere uygun olarak ve yönetim uygulamaları doğrultusunda kontrollü bir şekilde depolanacak ve bertaraf edilecektir. - Alt Proje alanında oluşacak atıklar ve atık sular toprak ortamıyla etkileşime girmeyecek ve herhangi bir etkiye neden olmayacaktır. - Atıklar nihai bertaraf öncesinde atık türüne uygun kapalı konteynerlerde toplanacak ve sahada kurulacak geçici depolama alanında depolanacaktır. Atık konteynerleri depolama amacıyla uygun şekilde etiketlenecektir. - Atıklar sahada sadece geçici olarak depolanacak ve nihai bertarafı tesis dışında gerçekleştirilecektir. - Atıkların geri dönüşümü, taşınması ve bertarafı lisanslı şirketler ve/veya ilgili belediyeler aracılığıyla gerçekleştirilecektir. - Mevcut tuvaletler tesisat işleri sırasında işçiler tarafından kullanılacaktır. Sahaya yakın herhangi bir tuvalet yoksa (özellikle sulama kanalı çalışmaları için), sahada oluşan evsel atık sular sahada inşa edilecek sızdırmaz fosseptiklerde toplanacak, vidanjörlerle sahadan taşınacak ve Belediyenin kanalizasyon sistemine atılacaktır.

Alt Bileşen Faaliyet	Riskler ve Etkiler	Etki Azaltıcı Önlemler
<p>İnşaat işleri:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hasarlı sulama kanallarının rehabilitasyonu (Alt Bileşen 1.1) - Makine parklarının kurulması (Alt Bileşen 1.2) - Hasarlı çiftlik altyapısının iyileştirilmesi ve ekipman alımı için hayvancılık işletmelerine finansal destek (Alt Bileşen 2.1) 	<p>Sızıntı/dökülme ve/veya tehlikeli maddelerin uygunsuz yönetimi nedeniyle toprak ve su kirliliği/kontaminasyonu</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Makinelerden kaynaklanan tüm yağ ve yakıt sızıntıları, yayılmayı önlemek için emici madde ile çevrelenecek ve kirlenmiş toprakla birlikte toplanacaktır. Bu kirlenmiş toprak tehlikeli atık toplama alanında depolanacak ve tehlikeli atıklarla birlikte bertaraf edilecektir - Kimyasallar ve tehlikeli maddeler, belirlenmiş geçirimsiz kimyasal ve tehlikeli madde depolama alanlarında depolanacaktır. - Dökülme müdahale malzemeleri kimyasal ve tehlikeli madde depolama alanlarına yerleştirilecek ve zamanında müdahale için proje araçlarına dağıtılacaktır. - Yüklenici personeli için dökülmeye müdahale, güvenli kimyasal ve tehlikeli madde kullanımı ve depolanması konularında eğitimler düzenlenecektir.
<p>İnşaat işleri:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hasarlı sulama kanallarının rehabilitasyonu (Alt Bileşen 1.1) - Mera iyileştirmeleri/alt projelerin kurulması (Alt Bileşen 2.2) 	<p>Pestisit ve gübre kullanımı nedeniyle toprak ve su kirliliği/kontaminasyonu</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Herhangi bir pestisit kullanımı durumunda Haşere Yönetim Planı (Ek 4) hazırlanacaktır. ▪ Mümkün olan durumlarda, pestisitlere aşağıdaki alternatifler dikkate alınacaktır: ▪ Toprak ekosistemindeki haşerelerin ve yabancı otların varlığını azaltmak için ekinleri rotasyona tabi tutun, ▪ Haşerelere dayanıklı ürün çeşitleri kullanın, ▪ Mekanik yabancı ot kontrolü ve/veya termal ayıklama kullanın, ▪ Haşerelerle biyolojik mücadele için böcekler, kuşlar, akarlar ve mikrobiyal ajanlar gibi faydalı organizmaları desteklemek ve kullanmak, ▪ Yuvalama alanları için çalılar ve haşere avcılarını barındırabilecek diğer orijinal bitki örtüsü gibi uygun bir habitat sağlayarak ve geniş spektrumlu pestisitlerin kullanımından kaçınarak haşerelerin doğal düşmanlarını korumak, ▪ Alanları otlatmak ve bitki örtüsünü yönetmek için hayvanları kullanın, ▪ Haşereleri öldürmek, yerlerini değiştirmek veya uzaklaştırmak için elle uzaklaştırma, tuzaklar, bariyerler, ışık ve ses gibi mekanik kontroller kullanın. ▪ Pestisit kullanımı durumunda, aşağıdaki etki azaltıcı önlemler alınacaktır:

Alt Bileşen Faaliyet	Riskler ve Etkiler	Etki Azaltıcı Önlemler
		<ul style="list-style-type: none">▪ Pestisit uygulayacak personeli eğitmek ve personelin ilgili sertifikaları veya bu tür sertifikaların gerekli olmadığı durumlarda eşdeğer eğitimleri aldığından emin olunması,▪ Üreticinin önerilen maksimum dozaj veya uygulama talimatlarının yanı sıra etki kaybı olmadan azaltılmış pestisit uygulama oranının kullanılmasına ilişkin yayınlanmış raporları gözden geçirin ve izleyin ve minimum etkili dozu uygulayın,▪ Rutin "takvime dayalı" uygulamalardan kaçının ve pestisitleri yalnızca saha gözlemleri, hava durumu verileri (örn. uygun sıcaklık, düşük rüzgar vb.) gibi kriterlere dayalı olarak ihtiyaç duyulduğunda ve faydalı olduğunda uygulayın,▪ Özellikle sertifikasız, eğitimsiz veya yetersiz donanıma sahip kullanıcılar tarafından yüksek derecede tehlikeli pestisitlerin kullanımından kaçının,▪ Yalnızca ruhsat altında üretilen ve ilgili makam tarafından tescil edilip onaylanan ve Gıda ve Tarım Örgütü'nün (FAO) "Pestisitlerin Dağıtımı ve Kullanımına İlişkin Uluslararası Davranış Kuralları"na uygun olan pestisitleri kullanmak,▪ Sadece bir Entegre Pestisit Yönetimi (IPM) programında belirtildiği şekilde ve kontrollü koşullar altında kasıtsız sürüklenme veya yüzey akışını azaltmak için tasarlanmış uygulama teknolojilerini ve uygulamalarını seçin,▪ Pestisit uygulama ekipmanının bakımını ve kalibrasyonunu üreticinin tavsiyelerine uygun olarak yapın.▪ Kullanılacağı ülkede tescilli olan uygulama ekipmanlarını kullanın,▪ Su kaynaklarının korunmasına yardımcı olmak için su kaynakları, nehirler, akarsular, göletler, göller ve hendekler boyunca işlenmemiş tampon bölgeler veya şeritler oluşturmak ve▪ Yerel çevre sorunları ve tehditleriyle bağlantılı olan pestisitlerin kullanımından kaçının.▪ Pestisitlerin aktarılması, karıştırılması ve depolanması sırasında kazara dökülmeler nedeniyle toprak, yeraltı suyu veya yüzey suyu kaynaklarının kirlenmesi, tehlikeli maddelerin depolanması ve taşınması önerileri ile önlenecektir.

Alt Bileşen Faaliyet	Riskler ve Etkiler	Etki Azaltıcı Önlemler
		<p>Sentetik gübre kullanımı gerektiğinde, Projeye finansman sağlanacak mera alt projeleri için besin yönetimi için Mera Yönetim Planı hazırlanacaktır. Besin yönetim planı, i) toprak analizi temelinde belirlenen baz çevresel koşullar ve fiziksel toprak koşullarını, mera koşullarını değerlendirmek için diğer araçlarla tamamlanacaktır, ii) otlatma ve iyileşme dönemlerine göre mera ihtiyaçlarını, beklenen hayvan taşıyıcısı/ha; mera türü, vb. dikkate alacaktır.</p> <p>Mera rehabilitasyonu ve iyileştirmelerinde gübre uygulaması ihtiyacını tamamlamak için alternatiflerin düşünülmesi gerekmektedir, bu alternatifler şunları içerebilir (liste sınırlı değildir):</p> <ul style="list-style-type: none">- Doğal yenilenme yaklaşımları- Silvikültürel sistemleri de içeren doğa tabanlı çözümlerin kurulması- Örtü bitkilerin dikimi- Su yolları ve sulak alanların etrafında tampon bölge oluşturulması <p>Herhangi bir çevresel veya sağlık riskini önlemek için gübrelerin yanlış kullanımı, aşağıdakileri içeren uygulamalardan kaçınılacaktır:</p> <ul style="list-style-type: none">- Aşırı veya fazla kullanım, yani, bir veya daha fazla bitki besin maddesinin, o toprakta, yapraklarda veya sudan bitkilerde veya tarım ürünlerinde olumlu bir yanıt üretmesi beklenmeyen bir durumda uygulanması;- Yetersiz veya hiç kullanım, yani, toprak sağlığını korumak için bitki besin maddelerinin toprağa yeniden verilmemesi; bu durum, gıda üretimini olumsuz etkileyen bir süreç olan besin madde madenciliğinin yaygın olduğu topraklarda özellikle hassas bir durumdur;- Uygun olmayan kullanım, toprak tipine, toprak özelliklerine veya manzaraya (eğim nedeniyle erozyon riski gibi) uygun olmayan durumlarda gübrelerin toprak yüzeyine uygulanması, tarım ürünü gereksinimine veya hüküm süren hava ve iklim koşullarına uygun olmayan yöntemlerle uygulanması, bu da besin maddelerinin toprak, su ve hava kirliliğine neden olabilecek şekilde çevreye kaybına neden olur;- Gübrelerin hedeflenen ürünlerin optimal büyüme ve ürün kalitesi için gereken dengeli bir beslenme profilinden yoksun olması;

Alt Bileşen Faaliyet	Riskler ve Etkiler	Etki Azaltıcı Önlemler
		<ul style="list-style-type: none"> - Gübrelerle toprağa uygulanan veya birikimli uygulanan kirleticilerin, insan, hayvan ve toprak sağlığına veya çevreye kabul edilemez bir risk oluşturması; - Gübrelerin kimyasal veya fiziksel özelliklerinin bozulmasına, kullanıcılar için güvenli veya sağlıklı olmayan koşullara, tarım dışı kullanımlara, hırsızlığa veya çevreye zarara neden olacak şekilde gübrenin uygun olmayan depolanması veya işlenmesine izin verilmesi; veya - Gübre sızıntıları veya dökülmeleri.
<p>İnşaat işleri:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hasar gören altyapının iyileştirilmesi için tarım ve hayvancılık işletmelerine yardım (Alt bileşen 1.2) - Hasar gören sulama kanallarının rehabilitasyonu (Alt bileşen 1.1) - Makine parklarının kurulumu (Alt bileşen 1.2) - Hasar gören çiftlik altyapısının iyileştirilmesi ve ekipman alımı için hayvancılık işletmelerine mali yardım (Alt bileşen 2.1) 	<p>Arkeolojik bir rastlantısal buluntu durumunda kültürel mirasın zarar görmesi</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Proje çalışmaları sırasında rastlantısal buluntu prosedürü (Ek 5) uygulanacaktır. - Bu kapsamda, Proje çalışmaları sırasında rastlantısal olarak herhangi bir taşınır veya taşınmaz kültür varlığına rastlanması halinde en geç üç gün içinde ilgili Mülki İdare Amirliğine veya Müze Müdürlüğüne bilgi verilecektir. - İnşaat çalışmaları derhal durdurulacaktır. - Rastlantısal bir buluntu olması durumunda ilgili paydaşlarla iletişime geçilecektir.
<p>İnşaat işleri:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hasarlı sulama kanallarının rehabilitasyonu (Alt Bileşen 1.1) - Makine parklarının kurulması (Alt Bileşen 1.2) - Hasarlı çiftlik altyapısının iyileştirilmesi ve ekipman alımı için hayvancılık işletmelerine finansal destek (Alt Bileşen 2.1) 	<p>İSG riskleri ve çalışanların sağlığı ve güvenliği üzerindeki etkisi</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Yüklenici, İSG Kanunu ve mevzuatına uygun olarak ortak sağlık ve güvenlik birimi (OSGB) ile bir sözleşme imzalayacak veya bir İSG uzmanı istihdam edecektir. - İlgili İSG risk değerlendirmeleri ve acil durum müdahale planları yüklenici tarafından hazırlanacak ve uygulanacaktır. - Yüklenici, tüm doğrudan ve sözleşmeli çalışanlara işe başlarken (bireysel veya toplu olarak) proje gereklilikleri hakkında eğitim verilmesini sağlayacaktır. - İSG önlemleri ve uygulamaları kapsamında ilgili Türk mevzuatının ilgili plan ve prosedürlerine uyulacaktır. - Çalışanlara İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimlerinin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğe göre eğitim verilecektir. Bu kapsamda eğitim programı hazırlanacak, eğitim kayıtları tutulacak ve eğitimler sonrasında değerlendirme faaliyetleri gerçekleştirilecektir. - Tüm çalışanlara kişisel koruyucu donanım sağlanacak ve kullanımı için gerekli eğitimler verilecektir.

Alt Bileşen Faaliyet	Riskler ve Etkiler	Etki Azaltıcı Önlemler
		<ul style="list-style-type: none"> - Çalışma alanları, o alanda yapılacak işin niteliğine ve potansiyel risklerine uygun olarak uyarı işaretleriyle (örn: "Tehlike", "Giriş Yasak" vb.) donatılacaktır. - Proje faaliyetlerinden kaynaklanabilecek olası yangınları önlemek için Proje alanında gerekli tüm önlemler alınacaktır. Saha içinde ve dışında kontrolsüz yangınlar önlenecektir. - Sürücüler ve operatörler, trafik kurallarına uymaları ve kullandıkları araç ve ekipmanları araç trafiğinden kaynaklanan risk ve tehlikelere karşı kontrol etmeleri konusunda eğitilecektir. Proje sahası ve çevresine gerekli trafik işaretleri yerleştirilecektir. Makine operatörleri ve diğer çalışanlar ilgili işaretler hakkında bilgilendirilecek ve uyarılacaktır. - Personelin ve üçüncü şahısların çalışma sahasına girişleri yetkili personelin kontrol edeceği kapılardan kontrollü bir şekilde yapılacaktır. - Herhangi bir önemli olay durumunda (örneğin, çevresel, sosyal, işgücü veya kayıp zaman olayları) yüklenici derhal TOB'yi bilgilendirecektir. 30 iş günü içinde, olayın kök neden analizini, alınan önlemleri ve telafi tedbirlerini içeren bir olay raporu TOB'ye sunulacaktır. - Mevcut bir yapının yıkımı sırasında bir inşaat sahasında asbest veya asbest içeren malzemeler bulunursa, bunlar tehlikeli atık olarak açıkça işaretlenecektir. Asbest, maruziyeti en aza indirmek için uygun şekilde muhafaza edilecek ve mühürlenecektir. - Ciddi bir olay (ölüm, kayıp zamanlı yaralanma (3 veya daha fazla gün), zorla veya çocuk işçi çalıştırma vakaları) meydana gelirse, Dünya Bankası bu olaydan haberdar olduktan sonra 48 saat içinde bilgilendirilecektir.
<p>İnşaat işleri:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hasarlı sulama kanallarının rehabilitasyonu (Alt Bileşen 1.1) - Makine parklarının kurulması (Alt Bileşen 1.2) - Hasarlı çiftlik altyapısının iyileştirilmesi ve ekipman alımı için hayvancılık işletmelerine finansal destek (Alt Bileşen 2.1) 	<p>Toplum sağlığı ve güvenliği riskleri</p>	<ul style="list-style-type: none"> - İnşaat yüklenicisi, tüm doğrudan ve sözleşmeli işçilere işe başlarken (bireysel veya toplu olarak) Proje gereklilikleri hakkında eğitim verilmesini sağlayacaktır. Bu eğitimler, tüm proje çalışanlarının uyması gereken konaklama, genel ahlaki, kültürel ve etik kuralların yanı sıra cinsel sömürü ve istismar/cinsel taciz (SCSİ/CT) ile ilgili kuralları da kapsayacaktır. - İnşaat yüklenicisi, yerel olmayan işçiler tarafından tercih edilen/seçilen konaklama seçeneklerini KOSKİ ile iş birliği içinde analiz edecek ve Proje işçilerinin Proje sahasına güvenli bir şekilde seyahat etmelerini sağlamak ve bölgedeki projeye ilgili trafiği en aza indirmek amacıyla yakın ilçe ve şehir merkezlerinde konaklayan yerel olmayan işçiler için servis otobüsleri sağlanmasını temin edecektir.

Alt Bileşen Faaliyet	Riskler ve Etkiler	Etki Azaltıcı Önlemler
		<ul style="list-style-type: none"> - İnşaat yüklenicisi ve TOB, EBRD/IFC'nin İşçilerin Barınmasına İlişkin Kılavuz Notu'nun (2009) ilgili yönlerinin projeye ilgili saha içi ve saha dışı barınma için geçerli olmasını sağlayacaktır. - İnşaat yüklenicisi ve TOB, işe alım sırasında gerekli sağlık kontrollerinin yapılmasını sağlayacak ve bu kontroller gerektiğinde tekrarlanacaktır. Yüklenici tüm personel için sağlık taraması raporlarına sahiptir. - İnşaat yüklenicisi ve TOB, genel ve sağlıkla ilgili konuları (örneğin, işyeri hijyeni ve iyi temizlik, hastalıktan korunma ilkeleri ve korunma teknikleri, biyolojik ve psikososyal risk faktörleri) kapsayan yasal olarak gerekli temel iş sağlığı ve güvenliği (İSG) eğitimlerinin işe alım sırasında tüm doğrudan ve sözleşmeli çalışanlara verilmesini ve gerektiğinde tekrarlanmasını sağlayacaktır. - İnşaat yüklenicisi ve TOB, inşaat aşaması boyunca proje çalışanları (doğrudan ve sözleşmeli) arasındaki potansiyel hastalıkları yakından izleyecektir. - İçme suyu ve sıhhi su, ulusal mevzuatın gereklilikleri doğrultusunda sağlanacaktır. - Acil Durum Hazırlık ve Müdahale Planı geliştirilecek ve uygulanacaktır. - Acil Durum Müdahale Planları, saha dışı acil durum müdahale yöntemlerini de içerecek şekilde hazırlanacaktır. - Potansiyel sağlık ve güvenlik risklerinden kaçınmak için inşaat sahasına erişim kalıcı olarak kısıtlanacaktır (ağır araçların kullanımı, saha trafiğine neden olan inşaat araçları, toprak işleri, elektrik işleri nedeniyle elektrik çarpması tehlikeleri vb. nedeniyle). - İnşaat yüklenicisi, kendi yetki alanlarında bu tür kısıtlamaların uygulanması durumunda, gerekli sağlık ve güvenlik kısıtlamalarını uygulayabilmek için iş birliğini sağlamak üzere yetkililerle resmi iletişimi üstlenecektir. - Yerel halk inşaat sahası, sağlık ve güvenlik amacıyla uygulanacak trafik kısıtlamaları ve bu kısıtlamaların süresi hakkında bilgilendirilecektir. - Olası sosyal çatışma riskini en aza indirmek için mümkün olan yerlerde yerel topluluklardan özel güvenlik görevlileri istihdam edilecektir. - İnşaat yüklenicisi, özel güvenlik yüklenicisi tarafından güvenlik görevlilerine eğitimler verecek ve bu görevlilerin ulusal mevzuatın yanı sıra DB'nin ÇŞÇ'sinin gereklilikleri doğrultusunda proje çalışanlarına ve yerel topluluklara karşı yeterli güç kullanımı ve uygun davranış konusunda periyodik eğitimler almasını sağlayacaktır.

Alt Bileşen Faaliyet	Riskler ve Etkiler	Etki Azaltıcı Önlemler
		<ul style="list-style-type: none"> - Gerektiğinde, Projede istihdam edilen özel güvenlik görevlilerinin eylemleriyle ilgili olabilecek potansiyel riskleri ele almak için şikâyet mekanizması uygulanacaktır.
<p>İnşaat işleri:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hasarlı sulama kanallarının rehabilitasyonu (Alt Bileşen 1.1) - Makine parklarının kurulması (Alt Bileşen 1.2) - Hasarlı çiftlik altyapısının iyileştirilmesi ve ekipman alımı için hayvancılık işletmelerine finansal destek (Alt Bileşen 2.1) 	<p>Artan yerel trafik hacmi ve ağır hizmet vasıtalarının hareketinden kaynaklanan trafik ve yolla ilgili riskler.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Potansiyel sağlık ve güvenlik risklerinden kaçınmak için sahaya erişim kalıcı olarak kısıtlanacaktır (saha trafiğine neden olan ağır araçların kullanımı, elektrik işleri nedeniyle elektrik çarpma tehlikeleri, vb.). - Yolların kapatılmasından kaçınılacaktır. - Yüklenici, tüm sürücülerin ve araçların uygunluğunu belgelerini (ehliyet, ağır vasıta kullanım belgesi, ağır vasıta kullanım sertifikaları, ağır vasıta düzenli bakım belgeleri) kontrol ederek doğrulayacaktır. - Yüklenici, tüm sürücülerini hız sınırları, hız sınırlarına uyma yükümlülükleri, kullanılacak yollardaki okullar, şehir içi ulaşım yolları vb. hassas noktalar hakkında bilgilendirecek ve eğitecek ve bunları kayıt altına alacaktır. - Alanların içinde ve çevresinde hız sınırı belirlenecektir. - Araçların egzoz sistemleri düzenli olarak kontrol edilecektir. - Yüklenici, kendi yetki alanlarında bu tür kısıtlamaların uygulanması durumunda, gerekli sağlık ve güvenlik kısıtlamalarını uygulayabilmek için iş birliğini sağlamak üzere yetkililerle resmi iletişim kuracaktır. - Yerel halk saha, sağlık ve güvenlik amacıyla uygulanacak trafik kısıtlamaları ve bu kısıtlamaların süresi hakkında bilgilendirilecektir.
<p>Hasarlı sulama kanallarının rehabilitasyonu (Alt Bileşen 2.1)</p>	<p>Biyçeşitlilik üzerine potansiyel etkiler</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Doğa rezervleri veya tür koruma alanlarının içinde veya yakınında bulunan kanal güzergahından planlama sırasında mümkün olduğunca kaçınılacaktır. Güzergah değiştirilemiyorsa, sahaya özgü bir ÇSYP'de gerekli etki azaltma önlemleri belirlenecek ve herhangi bir önemli etkiden kaçınmak için alınacaktır. - Bitki örtüsü mümkün olduğunca korunacaktır. - Üst toprak sıyrılacak ve belirlenen alana depolanacaktır. - Üst toprak alt toprak ile karıştırılmayacaktır. - Ekipman ve araçların mevcut habitatı rahatsız etmemesi sağlanacaktır. - İşçiler tarafından çıplak zeminde bırakılan hiçbir atık olmaması sağlanacaktır. - Uygun eski haline getirme ve çevre düzenlemesinin uygulanması sağlanacaktır.
<p>Tüm alt bileşen faaliyetleri</p>	<p>İşgücü ile ilgili riskler</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Proje çalışmaları sırasında İYP uygulanacaktır.

Alt Bileşen Faaliyet	Riskler ve Etkiler	Etki Azaltıcı Önlemler
		<ul style="list-style-type: none">- TOB/yüklenici, işçilere, toplu sözleşmeler, çalışma saatleri, ücretler, fazla mesai, tazminat ve sosyal yardımlarla ilgili hakları da dahil olmak üzere ulusal iş kanunu kapsamındaki hakları hakkında, iş ilişkisinin başlangıcından itibaren ve herhangi bir önemli değişiklik meydana geldiğinde açık ve anlaşılır bir şekilde belgelenmiş bilgi sağlayacaktır.- TOB /Yüklenici, işçileri işçi temsilcilerini seçmekten, kendi seçtikleri işçi örgütlerini kurmaktan veya bunlara katılmaktan ya da toplu pazarlık yapmaktan caydırmayacak ve bu tür örgütlere ve toplu pazarlığa katılan veya katılmak isteyen işçilere karşı ayrımcılık veya misilleme yapmayacaktır.- TOB/Yüklenici ayrımcılık yapmama ve fırsat eşitliği ilkelerine özel önem verecektir. Bu bağlamda, TOB/Yüklenici, istihdam kararlarını (yani, işe alma ve işe yerleştirme, tazminat, ücretler ve yan haklar, çalışma koşulları ve istihdam şartları, eğitime erişim, iş ataması, terfi, iş akdinin feshi veya emeklilik ve disiplin uygulamaları) iş gereklilikleriyle ilgili olmayan kişisel özelliklere dayanarak vermeyecektir. Ücretler, çalışma saatleri ve diğer yan haklar Türk İş Kanunu uyarınca belirlenecektir.- TOB/Yüklenici, İş Kanunu'nun ilgili yönlerinin proje ile ilgili saha içi ve saha dışı konaklama için geçerli olmasını sağlayacaktır.- Yüklenici, TOB şikâyet mekanizmasına paralel olarak işçilerin işyerindeki endişelerini dile getirmeleri için bir şikâyet mekanizması sağlayacaktır. Yüklenici, işe alım sırasında işçileri şikâyet mekanizması hakkında bilgilendirecek ve bu mekanizmaya kolayca erişebilmelerini sağlayacaktır.- KKD'lerin sağlanması, çalışanların eğitimi, ekipman kullanımına ilişkin önlemler ve İSG önlem ve gerekliliklerinin uygulanması yüklenicinin sorumluluğunda olup ilgili sözleşmelerde İSG ile yasa ve yönetmeliklere uyma sorumlulukları yer almaktadır.- TOB/Yüklenici, istihdam listelerinin rutin kontrolleri yoluyla çocuk işçiliğinin ve zorla çalıştırmanın önlenmesine yönelik tedbirlerin alınmasını sağlayacaktır. Bu bağlamda, 18 yaşından küçük çocuklar çalıştırılmayacaktır;- Çalışanlara asgari olarak aşağıdaki konularda eğitim verilecektir;<ul style="list-style-type: none">▪ Cinsiyet ayrımcılığı▪ Cinsel taciz▪ Çocuk işçiliği▪ Zorla çalıştırma

Alt Bileşen Faaliyet	Riskler ve Etkiler	Etki Azaltıcı Önlemler
		<ul style="list-style-type: none"> - Yükleniciler, projenin tüm aşamalarında uluslararası ve ulusal yasalara uygun olarak 18 yaşın altında işçi çalıştırmayacaktır. - Çocuk işçiliğinin önlenmesine ilişkin ilkeler, Proje ilkeleri ve politika dokümanlarında yer alan tüm tedbir ve gereklilikler alt yüklenici, hizmet sağlayıcı ve tedarikçilerin de sorumlu olduğu ilkeler olarak sözleşmelerinde belirtilecek ve kabul edilmiş sayılacaktır. Tüm bu gruplar Proje kapsamında yürütülen hiçbir faaliyette çocuk işçi çalıştıramazlar. - Zorla çalıştırmanın önlenmesine ilişkin ilkeler, Proje ilkeleri ve politika belgelerinde yer alan tüm tedbir ve gereklilikler yüklenicilerin de sorumlu olduğu ilkeler olarak sözleşmelerinde belirtilecek ve kabul edilmiş sayılacaktır. - İşçiler için anonim şikâyet mekanizması da dahil olmak üzere TOB ŞM bilgilendirilecektir.
Tüm alt bileşen faaliyetleri	CDŞ ve CSI/CT riskleri	<ul style="list-style-type: none"> - Sahada geçici olarak çalışacak işçiler için toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin önlenmesi konusunda farkındalık ve duyarlılığı artırmak amacıyla işçilere eğitimler verilecektir. Bu eğitimler İSG eğitim planına ve/veya araç kutularına dahil edilecektir. - Proje boyunca şikâyet ler, halihazırda kurulmuş ve işlemekte olan şikâyet mekanizması aracılığıyla prosedüre uygun olarak yönetilecektir. - Proje ile ilgili yazılı veya basılı materyaller veya şikâyet mekanizması iletişim kanalları, göçmen ve mülteci hassas gruplar ve kadınlar için erişilebilir, kültürel olarak uygun ve anlaşılması kolay (teknik olmayan) bir dil seçeneği sunan bir destek sağlar.
<p>İnşaat işleri:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hasarlı sulama kanallarının rehabilitasyonu (Alt Bileşen 1.1) - Makine parklarının kurulması (Alt Bileşen 1.2) - Hasarlı çiftlik altyapısının iyileştirilmesi ve ekipman alımı için hayvancılık işletmelerine finansal destek (Alt Bileşen 2.1) 	Paydaşların projeye başarısız veya yetersiz katılımı	<ul style="list-style-type: none"> - Tüm Proje çalışanlarına yüklenici tarafından ayrımcılık yapmama ve cinsel taciz gibi cinsiyete dayalı şiddet konularında eğitimler verilecektir. - Hassas gruplar için ek destek araçları da dahil olmak üzere şikâyet mekanizması açıklanacaktır. - Yerel halk ve hassas gruplar hakkında bilgi almak ve gerekli istişareleri zamanında yapabilmek için mahalle/köy muhtarları ile düzenli bilgilendirmeler yapılacak, proje ile ilgili gerekli durumlar için iletişim sürekliliği sağlanacaktır. - Hassas grupların görüşlerini dahil etmek: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Engelli bireylerin haklarını temsil eden bölgesel kuruluşlar ve STK'lar ile temaslar gerçekleştirilecektir; ▪ Yaşlı bireyler ve engelli bireyler (veya ek erişilebilirlik ihtiyaçları olan kişiler), göçmenler, mülteciler ve anadili Türkçe olmayan kişiler ve proje sırasında tespit edilebilecek diğer dezavantajlı/hassas gruplar için ayrı istişareler yapılacaktır;

Alt Bileşen Faaliyet	Riskler ve Etkiler	Etki Azaltıcı Önlemler
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Projeye ilişkin bilgiler yüz yüze veya belirtilecek veya belirlenecek dezavantajlı/hassas gruplara/bireylere özgü diğer uygun yöntemlerle (örneğin görme engelli alfabesi, işaret dili vb.) sağlanacaktır; ▪ İstişareler dezavantajlı/hassas gruplara/bireylere erişim sağlayan yerlerde gerçekleştirilecektir; ve ▪ Proje sahalarında dağıtılacak proje ile ilgili her türlü yazılı veya basılı materyal, projenin dezavantajlı/hassas grupları/bireyleri için erişilebilir olmalıdır; materyaller ayrıca kültürel olarak uygun ve anlaşılması kolay (teknik olmayan) bir dilde hazırlanacaktır. <ul style="list-style-type: none"> - Proje paydaş katılım planında ve şikâyet mekanizması prosedüründe belirtilen ilgili önlemlerin uygulanması PKB/GM'ler tarafından koordine ve kontrol edilecektir. - Paydaş katılımı faaliyetleri, kadınlar, mülteciler, gençler, yaşlılar ve reisi kadın olan haneler gibi yoksul ve hassas grupların anlamlı katılımını sağlamaya yönelik tedbirleri içerecektir. - Paydaş katılımı faaliyetleri, izleme raporlarında altı ayda bir Dünya Bankası ile paylaşılacaktır. - Proje boyunca, Proje şikâyet leri, halihazırda kurulmuş ve işlemekte olan şikâyet mekanizması aracılığıyla prosedüre uygun olarak yönetilecektir. PKB, şikâyet mekanizması kayıtlarına dayanarak Dünya Bankası'na izleme raporları sunacaktır.
Tüm alt bileşen faaliyetleri	Dezavantajlı ve hassas hanelerin dışlanması	<ul style="list-style-type: none"> - Alt proje faaliyetlerinin ve yararlanıcıların belirlenmesinde, topluluk üyeleri, topluluk liderleri ve temsilcileri ve yerel yetkililerle kapsayıcı ve erişilebilir istişareler yapılacaktır. - Erişilebilir kanallar, güvenilir araçlar ve ilgili etnik diller aracılığıyla proje faaliyetleri, faydaları ve uygunluk kriterleri hakkında topluluklara şeffaf bilgi sağlanacaktır. - Dezavantajlı ve hassas gruplar ve haneler proaktif bir şekilde belirlenecek, bunlara danışılacak ve ulaşılabilecektir. - Şikâyet/faydalanıcı geri bildirim mekanizmasının dezavantajlı ve hassas gruplar tarafından erişilebilir olması, bu gruplar arasında ve ilgili etnik dillerde farkındalığın artırılması, farklı alım kanallarının sağlanması vb. yollarla sağlanacaktır.
Hasarlı sulama kanallarının rehabilitasyonu (Alt Bileşen 1.1)	Arazi edinimi etkileri	<ul style="list-style-type: none"> - Alt projeye özel olarak uygulanacak riskleri ve gerekli etki azaltma önlemlerini belirlemek için projenin YYÇ'si uyarınca gerekli herhangi bir arazi edinimi durumunda

Alt Bileşen Faaliyet	Riskler ve Etkiler	Etki Azaltıcı Önlemler
		<p>yüklenici tarafından bir yeniden yerleşim planı (YYP) hazırlanacak ve YYP inşaat işlerinden önce uygulanacaktır.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Planlama çalışmaları sırasında herhangi bir gönülsüz yeniden yerleşim, yerinden edilme veya geçim kaynağı kaybı önlenmeye ve hariç tutulmaya çalışılacaktır. - Gerekğinde ilgili Türk mevzuatına ek olarak DB ÇSS5 takip edilecektir.
- Makine parklarının kurulması (Alt Bileşen 1.2)	Erozyona neden olan toprak sıkışması	<ul style="list-style-type: none"> - Proje fonlarıyla edinilecek olan makine parkının belirlenmesinde, toprak koşullarına, bitki türlerine ve hava şartlarına uygunluğu da dahil olmak üzere diğer ilgili parametreler dikkate alınacaktır. Toprağı koruma ve muhafaza odaklı mekanizasyon yaklaşımları, makine yatırımlarını tamamlayacaktır. Makine bankalarının bulunacağı hedeflenen alanlarda toprakların sürdürülebilir yönetimi için kılavuzlar hazırlanacak ve kullanılacaktır.
Mera alt projelerinin uygulanması (Alt Bileşen 2.2)	Yerel uyum potansiyeli düşük olan ve/veya istilacı karaktere sahip türlerin tanıtılmasının riskleri	<ul style="list-style-type: none"> - Seçilecek türlerin çeşitliliği, sürdürülebilir mera/otlak yönetimi üzerine araştırmalar yapan tanınmış düşünce kuruluşları ve bilimsel kuruluşlardan teknik uzmanlarla oluşturulan danışma teknik kurulu tarafından belirlenecektir. Ayrıca, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı da katılmaya davet edilecektir.

4.1. Dezavantajlı ve Hassas Gruplara Özgü Riskler ve Etki Azaltıcı Önlemler

Projenin, genellikle endişelerini dile getiremeyen veya bir projenin etkilerini anlayamayan dezavantajlı/hassas bireyleri veya grupları orantısız bir şekilde etkileyip etkilemediğini anlamak özellikle önemlidir. Projeye ilişkin farkındalık artırma ve paydaş katılımı faaliyetleri, bu grupların ve bireylerin özel kısıtlamaları ve kültürel hassasiyetleri dikkate alınarak uygulanmalıdır, böylece proje faaliyetlerini ve faydalarını tam olarak anlayabilirler. Hassas gruplarla ve bireylerle etkileşim, bu grupların ve bireylerin sürecin tamamından haberdar olmalarını ve sürece katkılarının diğer paydaşlarla dengeli ve katılımlarını sağlamaya odaklı olmasını sağlamak için genellikle özel önlemler ve yardım gerektirir.

Bu Proje kapsamında hassas bireyler ve gruplar; kadın çiftçiler, yaşlı çiftçiler, okuma yazma bilmeyen çiftçiler, kiracı çiftçiler, okuma yazma bilmeyen işçiler, göçmenler de dahil olmak üzere mevsimlik tarım işçileri ve engellilerdir. Dezavantajlı / hassas grupların / bireylerin görüşlerinin dahil edilmesine ve alt projelerin fırsatlarından tam olarak yararlanmalarına özel önem verilecektir. Bunları başarmak için aşağıdaki katılım yöntemleri dikkate alınacaktır;

- **Kadın çiftçilerin** danışma toplantılarına katılmaları teşvik edilecektir. Gerekirse özel odak grup tartışmaları düzenlenecektir. Ayrıca, kadın çiftçilerin finansal araçlara/hibelere erişim süreci hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlamak için gerektiğinde ek eğitimler verilecektir.
- Okuma yazma bilmeyen **bireyler (çiftçiler, işçiler vb.)** için hizmet ve faaliyetlerin tasarımında okuma yazma bilmeyen paydaşların ihtiyaçları göz önünde bulundurularak okuma yazma bilen paydaşlarla aynı bilgilere erişebilmeleri sağlanacaktır. Paydaş faaliyetlerine katılımları teşvik edilecek, ihtiyaçlarına özel olarak geliştirilen iletişim materyalleri (infografikler, videolar vb.) proje uygulaması boyunca kullanıma sunulacak, hibe başvurularını tamamlama ve ŞM'ye erişim konusunda eşit fırsatlara sahip olmalarını sağlamak için il müdürlükleri/kuruluşları tarafından gerekli destek sağlanacaktır.
- **Engelli bireyler** için, ihtiyaçlarına bağlı olarak, proje uygulaması sırasında ses cihazları, erişilebilir platformlar ve diğer özel eğitimler sağlanacaktır.
- Proje dokümanlarına, broşürlere ve duyurulara Türkçe olarak erişilebilecektir; ancak **göçmen işçiler** (mevsimlik tarım işçileri dahil) ve Türkçe bilmeyenler için, katılım faaliyetlerinin etkinliğini artırmak ve katılımlarını sağlamak için farklı diller de dikkate alınacaktır.
- **Yaşlı çiftçilerin** erişilebilirlik, çevrimiçi araçlar, hizmetler ve iletişim kanalları konusundaki bilgi eksiklikleri ve deneyimsizlikleri göz önünde bulundurularak, projeye katılımlarını ve proje faaliyetlerine katılımlarını sağlamak için proje uygulaması boyunca destek ihtiyacı sağlanacaktır.

Gerektiğinde alt projeye özgü PKP'ler hazırlanacak ve dezavantajlı/hassas gruplar ve toplumsal cinsiyet hususları dikkate alınarak uygulanacaktır.

4.2. Çevresel ve Sosyal Risk ve Etkilerin Önlenmesi için Planlama ve Tasarım Hususları

Projenin alt proje faaliyetlerinden beklenen bazı potansiyel Ç&S riskleri ve etkileri, aşağıdaki eylemler göz önünde bulundurularak planlama ve tasarımın erken aşamalarında etkili bir şekilde önlenabilir veya en aza indirilebilir.

- Gerekli tüm izinlerin alınması,
- Ç&S taraması ve sahaya özgü ÇSYP ve diğer Ç&S belgelerinin hazırlanması,
- Dezavantajlı ve hassas gruplar da dahil olmak üzere ilgili tüm paydaşlarla etkili paydaş katılımı faaliyetleri yürütmek,
- Doğa rezervleri veya tür koruma alanları içinde ve çevresinde saha seçiminden kaçınma
- Herhangi bir gönülsüz yeniden yerleşim, yerinden edilme veya geçim kaynağı kaybı durumunda alternatifleri hariç tutmaya ve önermeye çalışmak,
- Proje çalışmaları öncesinde acil durum planlarının hazırlanması,
- İlgili tüm paydaşlara ve proje çalışanlarına eğitimler ve farkındalık faaliyetleri sağlanması.

Herhangi bir önemli Ç&S riskinden kaçınmak için planlama ve tasarım süreci sırasında alınması gereken ayrıntılı azaltıcı önlemler Tablo 3'te yer almaktadır.

5. Prosedürler ve Uygulama Düzenlemeleri

5.1. Çevresel ve Sosyal Risk Yönetimi Prosedürleri

Ç&S risk yönetimi prosedürleri, PKB tarafından Proje'nin alt proje seçim süreci aracılığıyla uygulanacaktır. Özetle, prosedürler aşağıdakileri yapmayı amaçlamaktadır (Tablo 4).

Tablo 4: Proje Döngüsü ve Ç&S Yönetim Prosedürleri

Proje Aşaması	Ç&S Aşama	Ç&S Yönetim Prosedürleri
a. Değerlendirme ve Analiz: Alt proje tanımlama	Tarama	<ul style="list-style-type: none">- Alt proje tanımlaması sırasında, aşağıdaki Tablo 5'te Hariç Tutulanlar Listesine başvurarak alt proje uygunluğunu sağlayın.- Tüm faaliyetler için, potansiyel Ç&S etkilerini belirlemek ve değerlendirmek ve alt proje için uygun etki azaltma önlemlerini belirlemek için Ek 1'deki Tarama Formu kullanılacaktır.- Devletin ilgili ulusal mevzuatı kapsamında gerekli olan belgeleri, izinleri ve ruhsatları belirleyin.- Tüm alt projeler için doldurulmuş Tarama Formlarını inceleme ve onay için Dünya Bankası'na gönderin.
b. Formülasyon ve Planlama: İnsan ve bütçe kaynakları ve izleme önlemleri de dahil olmak üzere alt proje faaliyetlerinin planlanması.	Planlama	<ul style="list-style-type: none">- Tarama Formuna dayanarak ilgili Ç&S değerlendirme araçlarını ve planlarını benimseyin ve/veya hazırlayın.- ÇSYP gerektiren faaliyetler için, sahaya özgü ÇSYP'ler hazırlayın ve ilk 5 ÇSYP'yi Dünya Bankası tarafından önceden incelenmek ve itiraz edilmemek üzere sunun.- ÇSYP'lerin ilgili paydaşlarla erişilebilir bir şekilde paylaşıldığından ve PKP'ye uygun olarak etkilenen topluluklarla istişareler yapıldığından emin olun.- Devletin ilgili ulusal mevzuatı kapsamında gerekli olan tüm belgeleri, izinleri ve ruhsatları tamamlayın.- Ç&S araçlarının uygulanması ve izlenmesinden sorumlu personelin eğitilmesi.- İlgili çevresel ve sosyal prosedürlerin ve planların yüklenici ihale belgelerine dahil edilmesi; yüklenicilerin ilgili prosedürler ve planlar konusunda eğitilmesi.
c. Uygulama ve izleme: Projeler için uygulama desteği ve sürekli izleme.	Uygulama	<ul style="list-style-type: none">- Saha ziyaretleri, sahadan düzenli raporlama ve diğer planlı izleme yoluyla planların uygulanmasını sağlamak.- Şikâyet leri/yararlanıcı geri bildirimlerini takip edin.- İlgili personel, gönüllüler, yükleniciler ve topluluklar için farkındalık artırma ve/veya eğitime devam edilmesi.- Altı Aylık Ç&S İlerleme Raporunun hazırlanması ve Dünya Bankası ile paylaşılması.
d. İnceleme ve Değerlendirme: Örneklem bazında nitel, nicel ve/veya katılımcı veri toplama.	Tamamlama	<ul style="list-style-type: none">- Planların etkili bir şekilde uygulanıp uygulanmadığını değerlendirin.- Fiziksel alanların uygun şekilde restore edildiğinden emin olun.

Her aşama için daha fazla ayrıntı aşağıda verilmiştir.

a. Alt Proje Değerlendirme ve Analizi - Ç&S Taraması

İlk adım olarak, önerilen tüm faaliyetler, Proje'nin uygun faaliyetlerinin sınırları içinde olduklarından ve aşağıdaki tabloda yer alan Ç&S Hariç Tutulanlar Listesi'nde listelenen faaliyetler olarak değerlendirilmediklerinden emin olmak için taranmalıdır.

Tablo 5: Hariç Tutulanlar Listesi⁵

<ul style="list-style-type: none">• Ev sahibi ülke yasaları veya yönetmelikleri ya da uluslararası sözleşmeler ve anlaşmalar uyarınca yasa dışı kabul edilen veya ilaç, böcek ilacı/ot ilacı, ozon tabakasını incelten maddeler, PCB, yaban hayatı veya CITES kapsamında düzenlenen ürünler gibi uluslararası yasaklara tabi olan herhangi bir ürün veya faaliyetin üretimi veya ticareti.• Silah ve mühimmat üretimi veya ticareti.*• Alkollü içecek üretimi veya ticareti,*• Tütün üretimi veya ticareti.*• Kumar, kumarhaneler ve eşdeğer işletmeler*• Radyoaktif maddelerin üretimi veya ticareti. Bu, tıbbi ekipman, kalite kontrol (ölçüm) ekipmanı ve IFC'nin radyoaktif kaynağın önemsiz ve/veya yeterince korunaklı olduğunu düşündüğü herhangi bir ekipmanın satın alınması için geçerli değildir.• Bağlanmamış asbest liflerinin üretimi veya ticareti. Bu, asbest içeriğinin %20'den az olduğu yapılandırılmış asbestli çimento levhaların satın alınması ve kullanılması için geçerli değildir.• Deniz ortamında 2,5 km. uzunluğundan fazla ağlar kullanılarak yapılan sürüklenen ağ balıkçılığı.• Zorla çalıştırmanın zararlı veya sömürücü biçimlerini içeren üretim veya faaliyetler**/zararlı çocuk işçiliği.***• Sürdürülebilir şekilde yönetilen ormanlar dışında ahşap veya diğer ormancılık ürünlerinin üretimi veya ticareti.• Önemli miktarlarda tehlikeli kimyasalların üretimi, ticareti, depolanması veya taşınması ya da tehlikeli kimyasalların ticari ölçekte kullanımı. Tehlikeli kimyasallar benzin, gazyağı ve diğer petrol ürünlerini içerir.• Yerli halkların sahip olduğu veya yargı kararıyla hak iddia ettiği topraklara, bu halkların belgelenmiş tam rızası olmaksızın müdahale eden üretim veya faaliyetler.• Önemli ve yüksek Ç&S riskli projeler• Kültürel miras ve biyoçeşitlilik üzerinde önemli olumsuz etkileri olan projeler.• Uluslararası paylaşılan hidrolojik havzalardan su temin eden sulama projeleri (yatırım işleri ve aynı zamanda bu tür yatırımların fizibilite çalışmaları, detaylı tasarım ve mühendislik çalışmaları dahil).• Uluslararası paylaşılan hidrolojik havzalardan yeraltı suyu sondajı.

İkinci adım olarak, Ek 1'deki Ç&S Tarama Formu, faaliyetlere özgü ilgili Ç&S risklerini belirlemek ve değerlendirmek ve uygun etki azaltma önlemlerini belirlemek için GM'ler ile yakın koordinasyon içinde PKB dahilinde yer alan çevre ve sosyal uzmanlar tarafından kullanılacaktır. Tarama Formu, belirli faaliyetlerle ilgili olabilecek çeşitli etki azaltma önlemlerini ve planlarını listeler (ÇSYP, İYP, YYP, Rastlantısal Buluntu Prosedürleri vb.).

PKB ve GM'ler ayrıca hükümetin ilgili ulusal mevzuatı kapsamında gerekli olan belgeleri, izinleri ve ruhsatları da belirleyecektir.

⁵ Notlar:

* Bu durum, söz konusu faaliyetlere önemli ölçüde dahil olmayan proje sponsorları için geçerli değildir. "Önemli ölçüde dahil olmamak", ilgili faaliyetin bir proje sponsorunun birincil faaliyetlerine yardımcı olduğu anlamına gelir .

** Zorla çalıştırma, gönüllü olarak yapılmayan, bir bireyden güç veya ceza tehdidi altında alınan tüm iş veya hizmet anlamına gelir .

*** Zararlı çocuk işçiliği, ekonomik olarak sömürücü olan veya çocuğun eğitimi için tehlikeli olabilecek veya eğitimini engelleyebilecek ya da çocuğun sağlığı veya fiziksel, zihinsel, ruhsal, ahlaki veya sosyal gelişimi için zararlı olabilecek çocukların çalıştırılması anlamına gelir.

b. Alt Proje Formülasyonu ve Planlaması - Ç&S Planlaması

Yukarıdaki sürece ve Tarama Formuna dayanarak, GM'ler bu ÇSYÇ'nin eklerinde halihazırda yer alan ve proje çerçeve Ç&S dokümanlarında (İYP ve YYÇ gibi) yer alan hususlar dahilinde gerekli çevresel ve sosyal yönetim önlemlerini benimseyecektir.

Sahaya özgü ÇSYP'lerin gerekli olması halinde, PKB'nin çevresel ve sosyal danışmanları ÇSYP'leri ve diğer ilgili belgeleri gerektiği şekilde hazırlayacaktır. Sahaya özgü ÇSYP'ler ihale dokümanlarının bir eki olacaktır. İlgili GM, PKB ile koordinasyon içinde ÇSYP'leri ve diğer uygulanabilir formları onaylayacak ve derleyecektir. ÇSYP'lerin içeriği ilgili paydaşlarla erişilebilir bir şekilde paylaşılacak ve etkilenen topluluklarla çevresel ve sosyal riskler ve etki azaltma önlemleri hakkında istişareler yapılacaktır. Belirli alt projeler veya sözleşmeler aynı anda veya belirli bir yerde başlatılıyorsa, birden fazla alt projeyi veya sözleşmeyi kapsayan genel bir ÇSYP hazırlanabilir. Bazı orta riskli alt projeler, bir ÇSYP hazırlanmadan önce sahaya özgü bir çevresel ve sosyal değerlendirmenin hazırlanmasından da faydalanabilir.

İlk beş ÇSYP de önceden incelenmek ve itiraz edilmemek üzere Dünya Bankası'na sunulacaktır. Bu ÇSYP'lerden sonra, DB ve GM, diğer ÇSYP'ler veya belirli bir ÇSYP kategorisi için (örneğin, belirli bir bütçeyi aşan faaliyetler, belirli faaliyet türleri için) ön incelemeye gerek olup olmadığını yeniden değerlendirecektir.

GM ayrıca herhangi bir proje faaliyeti başlamadan önce hükümetin ilgili ulusal mevzuatı kapsamında gerekli olan belgeleri, izinleri ve onayları tamamlayacaktır.

Bu aşamada, çeşitli alt proje faaliyetlerinde çalışacak olan personel, üzerinde çalıştıkları faaliyetlerle ilgili çevresel ve sosyal yönetim planları konusunda eğitilmelidir. GM'ler, PKB ile koordinasyon içinde saha personeline bu tür bir eğitim vermelidir.

GM'ler ayrıca, seçilen tüm yüklenicilerin, alt yüklenicilerin ve satıcıların, inşaat işleri için standart işletme prosedürleri olarak kendileriyle ilgili çevresel ve sosyal etki azaltma önlemlerini anlamalarını ve dahil etmelerini sağlamalıdır. GM'ler, PKB ile koordinasyon içinde, seçilen yüklenicilere çevresel ve sosyal etki azaltma önlemlerini anlamalarını ve dahil etmelerini sağlamak için eğitim vermeli ve yükleniciler tarafından alt yüklenicilere ve tedarikçilere verilecek kademeli eğitimi planlamalıdır. GM'ler ayrıca, yatırımın devam eden işletme ve bakımından sorumlu kuruluşların veya toplulukların, uygun olduğu şekilde, işletme aşamasındaki çevresel ve sosyal yönetim tedbirleri hakkında eğitim almalarını sağlamalıdır.

c. Uygulama ve İzleme - Ç&S Uygulaması

Uygulama sırasında, GM'ler düzenli izleme ziyaretleri gerçekleştirecektir. Saha faaliyetlerinin denetimi TOB il ve ilçe müdürlükleri tarafından yapılacaktır. Alt proje faaliyetlerini uygulayan yükleniciler varsa, yükleniciler Ç&S risk yönetimi belgelerindeki etki azaltma önlemlerini GM'lerin gözetiminde uygulamaktan sorumlu olacaktır.

Projeyi uygulamak için çalışan GM'ler, izleme uygulamalarının ÇSYÇ'de tanımlanan çevresel ve sosyal riskleri içermesini sağlayacak ve düzenli proje izlemenin bir parçası olarak Ç&S risk yönetimi azaltma planlarının uygulanmasını izleyecektir.

Raporlama asgari olarak (i) Ç&S'nin genel uygulamasını içerecektir. Risk yönetimi araçları ve önlemleri, (ii) proje faaliyetleri sonucunda ortaya çıkan çevresel veya sosyal sorunlar ve bu sorunların zaman çizelgeleri de dahil olmak üzere nasıl giderileceği veya hafifletileceği, (iii) İş Sağlığı ve Güvenliği performansı (olaylar ve kazalar dahil), (iv) toplum sağlığı ve güvenliği, (v) PKP'ye uygun olarak paydaş katılımı güncellemeleri, (vi) kamu bilgilendirmesi ve iletişim, (vii) proje işlerinin uygulanması ve

tamamlanmasına ilişkin ilerleme ve (viii) PKP'ye uygun olarak alınan şikâyetlerin/yararlanıcı geri bildirimlerinin, alınan önlemlerin ve kapatılan şikâyetlerin özeti. Yerel düzeylerden gelen raporlar, ulusal düzeyde PKB'deki Ç&S uzmanlarına sunulacak ve burada bir araya getirilerek iki yılda bir DB'ye sunulacaktır.

Proje uygulama aşaması boyunca, GM'ler PKB ile yakın koordinasyon içinde, çevresel ve sosyal risk yönetimi azaltma önlemlerinin uygulanmasını desteklemek için personel, seçilen yükleniciler ve topluluklar gibi ilgili paydaşlara eğitim ve bilinçlendirme sağlamaya devam edecektir. Eğitim ihtiyaçlarının ilk listesi aşağıda Bölüm 6.3'te önerilmektedir.

GM'ler ayrıca proje faaliyetlerinin ve çevresel ve sosyal etki azaltma önlemlerinin uygulanması için bir izleme aracı olarak kullanmak üzere proje uygulaması sırasında şikâyetleri/faydalanıcı geri bildirimlerini (PKP ile uyumlu olarak) takip edecektir.

Son olarak, PKB veya GM'ler projeye bağlantılı olarak çevre, etkilenen topluluklar, halk veya işçiler üzerinde önemli olumsuz etkileri olabilecek ciddi bir olayın farkına varırsa, bu olaydan haberdar olduktan sonra 48 saat içinde DB'yi bilgilendirmelidir.

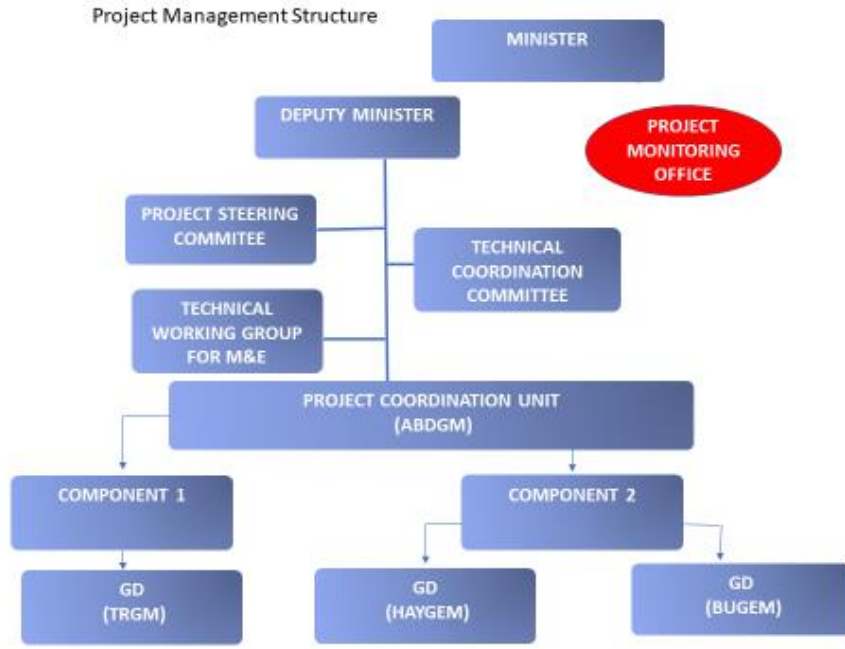
d. İnceleme ve Değerlendirme - Ç&S Tamamlama

Proje faaliyetlerinin tamamlanmasının ardından PKB, GM'ler ile yakın koordinasyon içinde proje faaliyetlerinin ve gerekli tüm çevresel ve sosyal etki azaltma önlemlerinin ilerlemesini ve tamamlanmasını gözden geçirecek ve değerlendirecektir. Özellikle inşaat işleri için, GM'ler, ÇSYP'lerde ve diğer planlarda tanımlanan önlemlere uygun olarak, sözleşmeleri kapatmadan önce faaliyetlerin uygun ve kabul edilebilir bir standartta yapılmasını sağlamak için etkilenen alanlarda saha restorasyonu ve çevre düzenlemesi ile ilgili faaliyetleri izleyecektir. Sahalar, en azından çalışmaların başlamasından önce var olan durum ve standartta restore edilmelidir. Bir alt proje tamamen tamamlanmış olarak kabul edilmeden önce bekleyen tüm sorunlar çözülmelidir.

5.2. Uygulama Düzenlemeleri

Bu bölümde, proje yönetimi ve uygulamasının tam olarak gerçekleşmesi adına ÇSYÇ yönlerine ilişkin kurumsal düzenlemeler açıklanmaktadır.

Yönetim ve koordinasyon da dahil olmak üzere projenin genel uygulamasının sorumluluğu, uygulama birimleri aracılığıyla TOB'ye ait olacaktır. PKB ve GM'ler arasındaki ilişki aşağıdaki şekilde gösterilmektedir.

Şekil 3: Projenin Önerilen Uygulama Yapısı⁶

Genel Müdürlükler (GM'ler), ilgili alt bileşenleri kapsamındaki proje faaliyetlerini denetlemekten ve TOB'nin birimleri ve ilgili paydaşlarla il düzeyinde etkin katılımın sağlanmasından sorumlu olacaklardır.

Proje Koordinasyon Birimi (PKB), ABDGM altında kurulacak olup genel proje koordinasyonundan sorumlu olacaktır. Projenin genel uygulamasını ve yönetimini denetlemekten, projeye ilgili tüm gereksinimlerin uygun şekilde uygulanmasını sağlamaktan ve Banka'ya sunulacak tüm proje belgelerini hazırlamaktan sorumlu olacaktır. PKB, Dünya Bankası için yeterli niteliklere sahip, proje yönetimi, teknik, mali yönetim, satın alma, çevresel ve sosyal uzmanlardan oluşan özel bir multidisipliner ekibi ağırlayacaktır. PKB'nin işlevleri, ilgili Bakan Yardımcısı tarafından denetlenecektir. Bir çevre uzmanı ve bir sosyal uzman, bu projeye ilişkili çevresel ve sosyal konuların yönetilmesine ve uygulanmasına yardımcı olacaktır. Ç&S uzmanları PKB bünyesinde istihdam edilecek ve önerilen Projenin ÇSY gerekliliklerine genel olarak uygunluğunu sağlamaktan sorumlu olacaktır. Her uzmanın birincil odak noktası olmakla birlikte, alt bileşenler arasında destek sağlamak için hazır bulunacaklardır ve uygulayıcı GM'lerle birlikte çalışacaktır. Tüm uzmanlar önerilen Projenin başlangıcında işe alınacak ve proje uygulaması boyunca pozisyonlarını koruyacaklardır. Ayrıca, proje çevresel ve sosyal yönlerini desteklemek üzere her bir Genel Müdürlükte (TRGM, HAYGEM ve BÜGEM) 1 çevresel ve 1 sosyal odak noktası ataması yapılacaktır. Bu odak noktası pozisyonları proje uygulaması boyunca devam edecektir.

Proje Yönlendirme Komitesi (PYK), daha üst düzeyde etkili koordinasyon sağlamak ve stratejik tavsiyelerde bulunmak amacıyla oluşturulacaktır. PYK'ye, ilgili Genel Müdürlüklerin Genel Müdür Yardımcıları, Strateji Geliştirme Direktörlüğü Başkanı, Bütçe Dairesi Başkanı ve PKB Koordinatörü dahil olmak üzere TOB'nin üst düzey liderlerinin katılımı sağlanacaktır. Hazine ve Maliye Bakanlığı ile Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Dairesi üst düzey yetkilileri, proje ihtiyaçlarına göre belirli oturumlara davet edilecektir. PYK'ye TOB'nin ilgili Bakan Yardımcısı başkanlık edecek ve PKB Sekreterlik

⁶ Project Management Structure: Proje Yönetim Yapısı, Minister: Bakan, Deputy Minister: Bakan Yardımcısı, Project Steering Committee: Proje Yönlendirme Komitesi, Technical Coordination Committee: Teknik Koordinasyon Komitesi, Technical Working Group for M&E: İ&D için Teknik Çalışma Grubu, Project Coordination Unit: PKB, Component: Bileşen, GD: GM

görevini üstlenecektir. PYK'nin temel işlevleri, Yıllık Çalışma Planlarını ve Bütçeleri gözden geçirmek, uygulamadaki ilerlemeyi izlemek, etkili kurumsal koordinasyonu sağlamak ve proje çıktılarının teslimini ve proje sonuçlarına ulaşılmasını sağlamak için gerektiğinde rehberlik sağlamak olacaktır.

TOB, merkezi düzeyde çevresel ve sosyal uzmanlarla yakın iş birliği içinde çalışmak, ÇSYÇ, YYÇ, İYP ve PKP uygulamalarını koordine etmek ve bunların raporlama uyumluluğunu pekiştirmek için il düzeyinde ilgili Genel Müdürlüklerin kendi personeli arasından odak noktaları atayacaktır.

TOB merkezi teşkilatında yer alan TRGM, BÜGEM, DHDB ve HAYGEM Genel Müdürlükleri, proje faaliyetlerinin ilgili alt bileşenleri kapsamında ilgili İl Teşkilatlarıyla koordineli olarak yürütülmesinden sorumlu olacak. Proje faaliyetlerinin çevresel ve sosyal etkilerinin ve risklerinin büyüklüğü göz önüne alındığında, PKB'ye bağlı 1 çevre ve 1 sosyal uzman, bu projenin GSM'lerini destekleyecektir.

Yüklenicilerin ve hizmet sağlayıcıların, ÇSYÇ, ÇSYP'ler, İYP ÇSUKler, YYP ve ulusal mevzuat dahil olmak üzere Projenin Çevresel ve Sosyal risk yönetimi planlarına ve prosedürlerine uymaları gerekmektedir. Bu hüküm yüklenici sözleşmelerinde belirtilecektir. Yüklenicilerin, bunların etkili bir şekilde uygulanması için, Ç&S risk yönetimi uyumluluğunu iş gücü içerisinde yayması ve farkındalık yaratması beklenmektedir.

Aşağıdaki tablo, Ç&S yönetimine yönelik uygulama düzenlemelerine ilişkin rol ve sorumlulukları özetlemektedir.

Tablo 6: Uygulama Düzenlemeleri

Seviye / Sorumlu Taraf	Görev ve Sorumluluklar
PKB (Ç&S uzmanları aracılığıyla)	<ul style="list-style-type: none">• ÇSYÇ'ye göre Çevresel ve Sosyal risk sınıflandırmasına ilişkin alt bileşen faaliyetleri için çevresel ve sosyal tarama sürecinin yürütülmesi.• Bir Ç&S Ekibinin oluşturulması ve Dünya Bankasının Ç&S değerlendirme standartları ve prosedürleri, istişare ve açıklama gereklilikleri konusunda Ç&S Ekibinin eğitiminin organize edilmesi.• Altı Aylık Çevresel ve Sosyal İlerleme Raporunun hazırlanması ve Dünya Bankası ile paylaşılması.• Tarama sürecinden sonra gerekiyorsa sahaya özel Ç&S belgelerinin hazırlanması: ÇSYP'ler, PKP'ler, YYP'ler, İYP'ler, vb.• Uygulayıcı GM'lerin Ç&S belgelerinde teknik olarak desteklenmesi ve denetlenmesi.• Dünya Bankası'nın ÇSS gereklilikleri uyarınca Ç&S belgelerinin nihai onayının sağlanması.• Hibe programları ve ilgili anlaşmalar gibi alt bileşenler kapsamındaki proje yatırımlarının yararlanıcılar ve hizmet sağlayıcılarla yapılmasını sağlamak; altyapı çalışması ve diğer yatırımlar, projeye özel ÇSYP'lerin bu ÇSYÇ ve diğer ÇSS gereklilikleri doğrultusunda uygulanmasına yönelik anlaşmaları içermesi.• Şikâyet mekanizmasının kurulması ve etkili bir şekilde uygulanmasının sağlanması ve uygulayıcı GM'ler ile koordinasyonun sağlanması.• Alt projeye (eşleştirme-hibe programları, pilot programlar ve altyapı yatırımları vb.) özel İYP'lerin, YYP'lerin ve PKP'lerin bu ÇSYÇ ile birlikte hazırlanan YYÇ, PKP ve İYP belgeleri doğrultusunda uygulanmasının sağlanması.

Seviye / Sorumlu Taraf	Görev ve Sorumluluklar
	<ul style="list-style-type: none"> Uygulayıcı GM'lerle birlikte çalışmak ve uygulama raporları hazırlamak ve ÇSYP ve ilgili araçların (PKP, YYÇ, İYP, vb.) uygulanmasına ilişkin düzenli olarak Dünya Bankası'na rapor sunmak.
uygulayıcı GM'ler (Ç&S uzmanları aracılığıyla)	<ul style="list-style-type: none"> PKB'nin gözetimi ve teknik desteği ile görev tanımlarının hazırlanması ve görev tanımlarının nihai onay için PKB'ye sunulması. Büyük finansman programlarına yönelik SEP ile ilgili faaliyetler de dahil olmak üzere tesise özel Çevre ve Sosyal belgelere uygunluğun sağlanması. İlgili çevresel ve sosyal prosedür ve planların yüklenici ihale dokümanlarına dahil edilmesi. İnşaat aşamasında üç ayda bir ve uygulama/işletme aşamasında altı ayda bir ÇSYP, PKP, İYP, YYP'lerin uygulanmasına göre PKB'ye raporlama yapılması. Rastlantısal buluntular, İSG kazaları, alınan şikâyet ler ve istişarelerle ilgili kayıtların PKB'ye raporlanması. ÇSYÇ, YYÇ, sahaya özgü Ç&S belgelerinin ve diğer ÇSS gerekliliklerinin uygulanmasının ilgili taşra teşkilatları tarafından düzenli olarak denetlenmesi. Dünya Bankası'na sunulan genel proje denetimi raporlamasının bir parçası olarak performansın, tavsiyelerin ve gerekli diğer eylemlerin belgelenmesi. Saha ziyaretlerinden toplanan veriler aracılığıyla sahalardaki çevresel ve sosyal konulara ilişkin izleme ve değerlendirme (İ&D) yapılması. PKB dahilinde yer alan çevre ve sosyal uzmanların desteğiyle, bölgesel personeli (il ve ilçe müdürlüklerindeki personel), gözetim danışmanlarını ve yerel yüklenicileri, Ç&S azaltım önlemleri, roller ve sorumluluklar da dahil olmak üzere ilgili Dünya Bankası gereklilikleri konusunda eğitilmesi.
Bölgesel/yerel TOB personeli (il ve ilçe Müdürlükleri)	<ul style="list-style-type: none"> Ç&S azaltım önlemlerinin günlük uygulanmasını ve izlenmesini denetlemek ve ilerleme ve performansın uygulayıcı GM'lere aylık olarak raporlanması. Gözetim danışmanlarına, yerel yüklenicilere ve topluluklara, Ç&S azaltım önlemleri, roller ve sorumluluklar dahil olmak üzere ilgili Dünya Bankası gereklilikleri hakkında bilgi sağlanması.
Yükleniciler	<ul style="list-style-type: none"> Projenin Ç&S azaltım tedbirlerine uyumunun yanı sıra ulusal mevzuata uyumunun sağlanması. İşçilerin ve topluluk üyelerinin sağlık ve güvenliğini korumak ve proje faaliyetlerinden kaynaklanan çevresel zararları önlemek, en aza indirmek veya hafifletmek için gerekli tüm önlemleri almak; bu yönde talimat verildiği takdirde hafifletici önlemlerin alınması da dahil. Ç&S performansının gözetim danışmanlarına ve/veya TOB'nin bölge müdürlüklerine aylık olarak raporlanması. İnşaatla ilgili şikâyet lerin alınmasını ve gözetim danışmanlarına iletilmesinin sağlanması

Seviye / Sorumlu Taraf	Görev ve Sorumluluklar
	<ul style="list-style-type: none"> Çevre, etkilenen topluluklar, halk veya işçiler üzerinde önemli olumsuz etkileri olabilecek her türlü ciddi olayın gözetim danışmanları aracılığıyla uygulayıcı GM'lere derhal bildirilmesi.
Gözetim Danışmanı (inşaat işleri için)	<ul style="list-style-type: none"> Çevresel, sosyal, sağlık ve güvenlik önlemlerinin günlük uygulanmasını ve izlenmesinin denetlenmesi ve alt projelerin ilerlemesinin ve ÇSSG performansının uygulayıcı GM'lere aylık olarak rapor edilmesi. Yüklenicilere ve topluluklara, ilgili çevresel ve sosyal azaltım önlemleri ve İSG sorunları, rolleri ve sorumlulukları konusunda eğitim sağlanması. Yüklenicilerin alt projenin çevresel ve sosyal risk yönetimi plan ve prosedürlerinin yanı sıra ulusal mevzuata uymalarının sağlanması. Yüklenicinin sahadaki Ç&S uygulamalarının alt projeler için hazırlanan Ç&S risk yönetimi araçlarına uygun olduğunun izlenmesi/değerlendirilmesi. PKP'nin uygulayıcı GM'lerle birlikte yerinde uygulanması. Ugulayıcı GM'lere geri bildirim ve bildirimde bulunmak. Çevre, etkilenen topluluklar, halk veya işçiler üzerinde önemli olumsuz etkileri olabilecek herhangi bir ciddi olay hakkında uygulayıcı GM'leri derhal bilgilendirmek.

5.3. Önerilen Eğitim ve Kapasite Geliştirme

Projenin başarılı bir şekilde uygulanması, diğerlerinin yanı sıra, bu ÇSYÇ'de özetlenen Ç&S risk yönetimi önlemlerinin etkili bir şekilde uygulanmasına bağlı olacaktır. ÇSYÇ, ÇSYP ve PKP'nin etkili bir şekilde uygulanmasını sağlamak için kilit paydaşlar için eğitim ve kapasite geliştirme gerekli olacaktır. Başlangıç eğitim yaklaşımı aşağıdaki tabloda özetlenmiştir. Mümkün olduğu ölçüde, Ç&S risk yönetimi eğitimi proje döngüsüne ve operasyonel prosedürlere entegre edilecektir. Proje çalışanları ve paydaşlar arasında birçok düzeyde farkındalık yaratma ihtiyacı göz önüne alındığında, bilginin ulusal düzeyden saha düzeylerine kadar takip edileceği basamaklı bir model önerilmektedir.

Tablo 7: Önerilen Eğitim ve Kapasite Geliştirme Yaklaşımı

Seviye	Sorumlu Taraf	İzleyici/Katılımcı	İşlenebilecek Konular / Temalar
Ulusal düzeyde	TOB	ÇSYÇ'nin genel olarak uygulanmasından sorumlu TOB personeli (danışmanlar ve devlet memurları) (PKB Ç&S uzmanları)	<p>ÇSYÇ ve yaklaşım:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ç&S risklerinin tanımlanması ve değerlendirilmesi - İlgili Ç&S risk yönetimi önlemlerinin/araçlarının seçimi ve uygulanması - Ç&S izleme ve raporlama - Olay ve kaza raporlaması - Davranış Kuralları, olay raporlama, CDŞ ve CSİ/CT dahil olmak üzere İYP'nin uygulanması - PKP'nin uygulanması ve şikâyet /faydalanıcı geri bildirim mekanizması

Seviye	Sorumlu Taraf	İzleyici/Katılımcı	İşlenebilecek Konular / Temalar
Bölgesel düzeyde	PKB ve GM Ç&S uzmanları	Bölgesel Personel (taşra) Yerel personel (bölge) Gözetim danışmanları Yükleniciler	ÇSYÇ ve yaklaşım: - İSG ve acil durum hazırlığı da dahil olmak üzere Ç&S risklerinin belirlenmesi ve değerlendirilmesi - İlgili Ç&S risk yönetimi önlemlerinin seçimi ve uygulanması - Ç&S izleme ve raporlama - Olay ve kaza raporlaması - Davranış Kuralları, olay raporlama, CDŞ ve CSİ/CT dahil olmak üzere İYP'nin uygulanması - PKP'nin uygulanması ve şikâyet /faydalanıcı geri bildirim mekanizması - İSG ve toplum sağlığı ve güvenliği konuları
Yerel/saha düzeyinde	Bölge personeli	Yerel Personel Yerel Yükleniciler Gözetim Danışmanları	- ÇSYÇ gerekliliklerinin uygulanması - Ç&S izleme ve raporlama - Olay ve kaza raporlaması - PKP'nin uygulanması ve şikâyet /faydalanıcı geri bildirim mekanizması - Davranış Kuralları, olay raporlama, CDŞ ve CSİ/CT dahil olmak üzere İYP'nin uygulanması - PKP'nin uygulanması ve şikâyet /faydalanıcı geri bildirim mekanizması - İSG ve toplum sağlığı ve güvenliği konuları
Topluluk düzeyinde	Yerel personel	Topluluk üyeleri	- Temel İSG önlemleri ve Kişisel Koruyucu Donanım - Toplum sağlığı ve güvenliği konuları - Çalışan Davranış Kuralları - TCDŞ ve SÇD/SH konuları, önleme, tedbirler - Şikâyet lerin giderilmesi - Çalışanların şikâyet lerinin giderilmesi

5.4. Tahmini Bütçe

Proje bütçesi, proje uygulamasının ÇSYÇ gerekliliklerine uygun olmasını sağlamak için gereken kaynaklara izin vermektedir. Aşağıda, genel proje bütçesine dahil edilmiş olan ÇSYÇ'nin uygulanması için tahmini maliyet kalemleri yer almaktadır.

Tablo 8: ÇSYÇ Uygulama Bütçesi

Bütçe Kategorileri	Tahmini Maliyet USD)
I. ÇÇS Ekibinin Kurulması	
Bir Çevre Uzmanı	182.000
Bir Sosyal Uzman	182.000
Bir İletişim Uzmanı	182.000

Bütçe Kategorileri	Tahmini Maliyet USD)
Alt Toplam	546.000
II. Eğitim ve Kapasite Geliştirme	
1. Özel Teknik Destek	100.000
2. Profesyonel Eğitim Programları	1.170.000
3. Bilgi Dağıtımı	150.000
4. Şikâyet Giderim Mekanizması	3.000
ESMF Uygulama Toplamı	1.969.000

6. Paydaş Katılımı, Bilgilendirme ve İstişareler

Proje için Dünya Bankası'nın Paydaş Katılımına ilişkin ÇSS10'u temel alınarak ayrı bir PKP hazırlanmıştır. Bu ÇSYÇ'nin yanı sıra bu Proje için hazırlanan taslak PKP ve ÇSTP, paydaş istişareleri için açıklanmıştır. Bu belgelere buradan ulaşabilirsiniz: **Hata! Köprü başvurusu geçerli değil.**

Projenin PKP'si, Projenin ön aşamasında geliştirilmiştir ve açıklık ve yaşam döngüsü yaklaşımı, bilgilendirilmiş katılım ve geri bildirim, kapsayıcılık ve duyarlılık ve esneklik gibi paydaş katılımı ilkelerini tanımlar.

ÇSS 10'a göre proje paydaşları, projeden etkilenen taraflar (PEK'ler), diğer ilgili taraflar (DİT'ler) ve hassas/dezavantajlı bireyler/gruplar olmak üzere üç grup altında sınıflandırılmaktadır. PKP Tablo 1'de verilen paydaş listesi gösterge niteliğinde hazırlanmıştır ve bu paydaş grupları, alt projeye özel PKP'lerin hazırlanması sırasında gerçekleştirilecek paydaş belirleme/analizi sırasında gerektiğinde güncellenecek ve detaylandırılacaktır. GM'ler, rolleri, sorumlulukları, çıkarları ve etki düzeylerine göre her bir paydaş grubuyla farklı konularda istişarelerde bulunacaktır. Proje paydaşlarının sahipliğini sürdürmeyi ve projenin sosyal etkisine ilişkin farkındalığı artırmayı amaçlayan, proje uygulaması sırasında kullanılacak paydaş katılım yöntemleri PKP'de açıklanmaktadır.

Bu ÇSYÇ'nin yanı sıra bu proje için hazırlanan taslak PKP ve Çevresel ve Sosyal Taahhüt Planı (ÇSTP), paydaşların istişareleri için aşağıdaki web sayfasında açıklanacaktır. **Hata! Köprü başvurusu geçerli değil.** Açıklanan ÇSYÇ'ye ilişkin önemli geri bildirimler (varsa), Paydaş istişare toplantısının ardından bu bölümde listelenecektir.

6.1. Şikâyet Mekanizması

Şikâyet Mekanizması (ŞM), paydaşların proje faaliyetleri hakkında geri bildirimde bulunmaları ve şikâyet lerini dile getirmeleri için kanallar sağlayan ve projeyi etkileyen sorunların tanımlanmasına ve çözülmesine olanak sağlayan bir mekanizmadır. ŞM, şeffaflığı ve hesap verebilirliği artırarak projenin vatandaşları/faydalanıcıları etkileme riskini azaltmayı amaçlar ve projenin etkisini iyileştirmek için önemli bir geri bildirim ve öğrenme mekanizması olarak hareket eder. ŞM'nin ayrıntıları proje PKP'sinde verilmektedir.

Proje sırasında ortaya çıkabilecek her türlü şikâyet dört düzeyde ele alınacaktır. İlk kademedeki ŞM ABDGM tarafından üstlenilecek. İkinci olarak yükleniciler, taşeronların ve işçilerin şikâyet lerini üstlenmek üzere kendi ŞM'lerini kuracaklar. Üçüncü seviye olarak TOB'nin ŞM'si (TIMER) Projeye etkin

bir şekilde uyarlanacaktır. Son olarak Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER⁷) bu projenin ŞM'sinin dördüncü düzeyini oluşturacak.

TOB'nin TİMER (Tarım İletişim Merkezi) adında kendi iletişim merkezi bulunmaktadır. Başvuru sahipleri taleplerini (öneri, şikâyet, iltifat, bilgi isteme veya ihbarcı şikâyet leri, hayvancılık, tarım, idare, gıda, orman ve su ile ilgili sorular gibi) bu Merkez aracılığıyla iletebilirler. TİMER'e ait iletişim kanalları aşağıda verilmiştir.

⁷ <https://www.cimer.gov.tr>, <https://giris.turkiye.gov.tr/>

Web sayfası <https://timer.tarimorman.gov.tr/>
www.turkiye.gov.tr

Yardım hattı ALO 180

Posta Adresi T.C. TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Tarım ve Orman İletişim Merkezi
Üniversiteler Mahallesi Dumlupınar Bulvarı, No: 161 06800, Ankara

7. Kaynakça

- 2017. "Dünya Bankası Çevresel ve Sosyal Çerçevesi." Dünya Bankası, Washington, DC.
- 2018. "Borçlular için Kılavuz Not: ÇSS10: Paydaş Katılımı ve Bilgi Açıklaması"
- 2022, Türkiye İklim Akıllı ve Rekabetçi Tarımsal Büyüme Projesi Paydaş Katılım Planı, TOB, Ankara
- Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Web Sayfası:
- <https://tkgmmakale.com/kahramanmaras-depremi-kapsaminda-yurutulen-calismalar>

Ekler

Ek 1: Tarama Formu

Ek 2: Çevresel ve Sosyal Yönetim Planı Şablonu

Ek 3: Türkiye'deki Çevresel ve Sosyal Anlaşma, Sözleşme ve Mevzuatın Detaylı Listesi

Ek 4: Haşere Yönetim Planının Gösterge Niteliğindeki Ana Hatları

Ek 5: Rastlantısal Buluntu Prosedürü

Ek 1: Tarama Formu

Ç&S Tarama prosedürü iki aşamalı bir süreçten oluşur: (1) Projenin uygunluk Kriterlerinin bir parçası olarak uygulanan Hariç Tutulanlar Listesi kullanılarak yapılan ilk tarama ve (2) Ç&S risk yönetimine yönelik bir yaklaşım belirlemek amacıyla önerilen faaliyetlerin taranması. Bu Tarama Formu, tarama sürecinin ikinci aşamasıdır ve tüm alt proje faaliyetlerinde kullanılacaktır. Doldurulan formlar imzalanacak ve Proje ÇSÇ dosyasında saklanacaktır. İlk 3 Ç&S Tarama Formu, önceden incelenmek ve itiraz edilmemek üzere Dünya Bankası'na sunulacaktır. Bu ilk 3 projeden sonra, Dünya Bankası ve PKB, tüm alt projelerin veya belirli bir nitelikteki alt proje kategorisinin (örneğin, belirli bir bütçeyi aşan faaliyetler veya alt projeler için) daha fazla Ç&S taraması için önceden incelemeye gerek olup olmadığını yeniden değerlendirecektir. Dünya Bankası, uygulama destek ziyaretleri sırasında (eğer üzerinde anlaşmaya varılmışsa) ön incelemeye tabi olmayan formları inceleyebilir.

1. Alt Proje Bilgileri:

Alt Proje Başlığı	
Alt Proje Konumu	
Sorumlu Bölge Birimi	
Tahmini maliyet	
Başlangıç/Bitiş Tarihi	

2. Çevresel ve Sosyal Tarama Anketleri

Sorular	Cevap		Sonraki Adımlar
	Evet	Hayır	
ÇSS1			
1. Alt projenin 'Uygun Olmayan Faaliyetleri' ve hariç tutmayı tetikleyen, hassas ve benzeri görülmemiş önemli olumsuz çevresel etkileri olması muhtemel mi?			"Evet" ise: Projeden çıkarın.
2. Alt proje yeşil alan üzerinde yeni bir sulama kanalı veya ahır/çiftlik inşasını içeriyor mu?			Evet ise: 1. Önerilen alt proje için proje düzeyindeki ÇSYP'yi özelleştirerek, Ek-2'deki şablon temel alınarak siteye özgü bir ÇSYP hazırlayın. 2. İhale ve sözleşme belgelerine Ç&S risk yönetimi tedbirlerini dahil edin.
3. Alt proje, sulama kanallarının veya ahırın/çiftliğin yerinde yenilenmesini veya rehabilitasyonunu içeriyor mu?			Evet ise: 1. Önerilen alt proje için proje düzeyindeki ÇSYP'yi özelleştirerek, Ek-2'deki şablon temel alınarak siteye özgü bir ÇSYP hazırlayın.

Sorular	Cevap		Sonraki Adımlar
	Evet	Hayır	
			2. İhale ve sözleşme belgelerine Ç&S risk yönetimi tedbirlerini dahil edin.
4. İnşaat veya yenileme çalışmaları yeni ariyet ocaklarının veya taş ocaklarının açılmasını gerektirecek mi?			Evet ise: 1. Önerilen alt proje için proje düzeyindeki ÇSYP'yi özelleştirerek, Ek-2'deki şablon temel alınarak siteye özgü bir ÇSYP hazırlayın. 2. İhale ve sözleşme belgelerine Ç&S risk yönetimi tedbirlerini dahil edin.
ÇSS2			
5. Alt proje, zorla çalıştırma, çocuk işçilik veya diğer zararlı veya sömürücü işgücü formlarını içeren mal ve ekipman kullanımlarını içeriyor mu?			"Evet" ise: Projeden çıkarın.
6. Alt proje doğrudan, sözleşmeli, birincil tedarik ve/veya toplum hizmetleri çalışanları dahil işgücünün işe alımını içeriyor mu?			"Evet" ise: İYP'yi uygulayın.
7. İşçilerin işleriyle ilgili potansiyel risk ve tehlikelere ilişkin olarak KKD'ye ihtiyacı var mı?			"Evet" ise: İYP'yi uygulayın.
8. Proje inşaatında çalışırken kadınların erkeklere göre daha düşük ücret alma riski var mı?			"Evet" ise: İYP'yi uygulayın.
9. Proje, özel koşulları nedeniyle dezavantajlı veya hassas durumda olabilecek bireyler veya gruplar üzerinde herhangi bir risk veya etkiye yol açıyor mu? ⁸			"Evet" ise: İYP'yi ve proje düzeyinde PKP'de açıklanan ilgili önlemleri uygulayın.
ÇSS3			
10. Projenin toprağı, bitki örtüsünü, nehirleri, akarsuları veya yeraltı suyunu olumsuz yönde etkileyebilecek katı veya sıvı atık üretmesi muhtemel mi?			Evet ise: 1. Önerilen alt proje için proje düzeyindeki ÇSYP'yi özelleştirerek, Ek-2'deki şablon temel alınarak siteye özgü bir ÇSYP hazırlayın. 2. İhale ve sözleşme belgelerine Ç&S risk yönetimi tedbirlerini dahil edin.

⁸ "Dezavantajlı veya hassas", yaşları, cinsiyetleri, etnik kökenleri, dinleri, fiziksel, zihinsel veya diğer engelleri, sosyal, medeni veya sağlık durumları, cinsel yönelimleri, cinsel kimlikleri, ekonomik durumları veya etnik halk statüsüne sahip ve/veya benzersiz doğal kaynaklara bağımlı olmaları nedeniyle proje etkilerinden olumsuz etkilenme olasılığı daha yüksek olan ve/veya projenin faydalarından yararlanma yetenekleri diğerlerine göre daha sınırlı olan bireyler veya gruplar anlamına gelir.

Sorular	Cevap		Sonraki Adımlar
	Evet	Hayır	
11. İnşaat işlerinden herhangi biri asbest veya diğer tehlikeli maddelerin uzaklaştırılmasını içeriyor mu?			Evet ise: 1. Önerilen alt proje için proje düzeyindeki ÇSYP'yi özelleştirerek, Ek-2'deki şablon temel alınarak siteye özgü bir ÇSYP hazırlayın. 2. İhale ve sözleşme belgelerine Ç&S risk yönetimi tedbirlerini dahil edin.
12. Çalışmaların hava ve/veya su kalitesi üzerinde önemli olumsuz etkilere neden olma ihtimali var mı?			Evet ise: 1. Önerilen alt proje için proje düzeyindeki ÇSYP'yi özelleştirerek, Ek-2'deki şablon temel alınarak siteye özgü bir ÇSYP hazırlayın. 2. İhale ve sözleşme belgelerine Ç&S risk yönetimi tedbirlerini dahil edin.
13. Faaliyet, çevresel etkileri önlemek için yetersiz olan mevcut altyapıya (deşarj noktaları gibi) gerek duyuyor mu?			Evet ise: 1. Önerilen alt proje için proje düzeyindeki ÇSYP'yi özelleştirerek, Ek-2'deki şablon temel alınarak siteye özgü bir ÇSYP hazırlayın. 2. İhale ve sözleşme belgelerine Ç&S risk yönetimi tedbirlerini dahil edin.
14. Alt proje faaliyetlerinin sonuçları (örneğin sulama sisteminin geliştirilmesi, tarımla ilgili faaliyetler, tohum ve gübre yardımı) nedeniyle tarım arazilerinde kullanılan zirai kimyasalların (örneğin pestisitler) toprak üzerinde herhangi bir etki yaratma potansiyeli var mı?			Evet ise: 1. Ek 4'teki şablona dayalı olarak önerilen alt proje için sahaya özgü bir HYP hazırlayın. 2. İhale ve sözleşme belgelerine Ç&S risk yönetimi tedbirlerini dahil edin.
ÇSS4			
15. Toplumun bulaşıcı hastalıklara (COVID-19, HIV/AIDS, Sıtma gibi) maruz kalma riski veya trafik ile ilgili kaza riskinde artış riski var mı?			"Evet" ise: İYP'yi ve PKP'deki ilgili önlemleri uygulayın.
16. Dış topluluklardan işçi akını bekleniyor mu? İşçilerin toplumun sağlık hizmetlerinden yararlanmaları beklenecek mi? Mevcut toplumsal hizmetler (su, elektrik, sağlık, rekreasyon, diğerleri) üzerinde baskı yaratırlar mı?			"Evet" ise: İYP'yi uygulayın.
17. Proje çalışmaları sonucunda CSİ/CT'nin artma riski var mı?			"Evet" ise: İYP'yi uygulayın.
18. Okul, sağlık ocağı, cami gibi kamuya ait tesisler inşaattan olumsuz etkilenir mi?			Evet ise: 1. Önerilen alt proje için proje düzeyindeki ÇSYP'yi özelleştirerek, Ek-2'deki şablon temel alınarak siteye özgü bir ÇSYP hazırlayın.

Sorular	Cevap		Sonraki Adımlar
	Evet	Hayır	
			2. İhale ve sözleşme belgelerine Ç&S risk yönetimi tedbirlerini dahil edin.
ÇSS5			
19. Alt proje gönülsüz arazi edinimini içeriyor mu?			"Evet" ise: Proje Yeniden Yerleşim Çerçevesi (YYÇ)'sini uygulayın.
20. Alt proje insanların fiziksel ve/veya ekonomik olarak yerinden edilme içeriyor mu?			"Evet" ise: Proje YYÇ'sini uygulayın.
21. Alt projeye gönüllü olarak bağışlanan alt proje faaliyeti için özel arazi gerekli midir?			"Evet" ise: Proje YYÇ'sini uygulayın.
22. İnşaat sırasında kişilerin iş/ticari/geçim faaliyetlerinden ayrılma veya bu faaliyetlerin kapanması ihtimali var mı? (İnşaat işleri için kullanılması önerilen saha/proje yerlerini kullanan (ikamet eden/iş yapan veya başka amaçlarla kullanan vb.) resmi/gayri resmi kullanıcılar veya tapu sahibi olmayan kişiler var mı? Cevabınız evet ise lütfen kaç adet olduğunu ve hangi amaçlarla kullanıldığını belirtin.)			"Evet" ise Proje YYÇ'sini uygulayın.
23. Alt proje kapsamında kamulaştırma yapılacak mı?			"Evet" ise: Proje YYÇ'sini uygulayın.
ÇSS6			
24. Alt proje, kritik doğal yaşam ortamlarında doğrudan veya dolaylı olarak önemli kayıplara veya bozulmalara neden olma potansiyeli olan veya doğal yaşam ortamları üzerinde olumsuz etkilere yol açabilecek faaliyetleri içeriyor mu?			"Evet" ise: Projeden çıkarın.
25. Alt proje kritik olmayan doğal yaşam alanlarının dönüştürülmesini veya bozulmasını içerecek mi?			Evet ise: 1. Önerilen alt proje için proje düzeyindeki ÇSYP'yi özelleştirerek, Ek-2'deki şablon temel alınarak siteye özgü bir ÇSYP hazırlayın. 2. İhale ve sözleşme belgelerine Ç&S risk yönetimi tedbirlerini dahil edin. Alt projenin önemli biyolojik çeşitlilik değeri içermeyen değiştirilmiş habitatların ⁹ dönüştürülmesini veya bozulmasını içermesi durumunda: Evet ise:

⁹ Değiştirilmiş habitatlar, büyük oranda yerli olmayan bitki ve/veya hayvan türlerini içerebilecek ve/veya insan faaliyetinin bir alanın temel ekolojik fonksiyonlarını ve tür kompozisyonunu önemli ölçüde değiştirdiği alanlardır. Değiştirilmiş habitatlar, örneğin tarım için yönetilen alanlar, orman plantasyonları, kazanılmış kıyı bölgeleri ve kazanılmış sulak alanlar gibi alanları içerebilir.

Sorular	Cevap		Sonraki Adımlar
	Evet	Hayır	
			<p>1. Önerilen alt proje için proje düzeyindeki ÇSYP'yi özelleştirerek, Ek-2'deki şablon temel alınarak siteye özgü bir ÇSYP hazırlayın.</p> <p>2. İhale ve sözleşme belgelerine Ç&S risk yönetimi tedbirlerini dahil edin.</p>
26. Bu faaliyet doğal ormanların kesilmesini gerektirecek mi?			"Evet" ise: Projeden çıkarın.
27. Bu faaliyet, iç kesimdeki doğal bitki örtüsü de dahil olmak üzere ağaçların kesilmesini gerektirecek mi?			<p>"Evet" ise:</p> <p>1. Önerilen alt proje için proje düzeyindeki ÇSYP'yi özelleştirerek, Ek-2'deki şablon temel alınarak siteye özgü bir ÇSYP hazırlayın.</p> <p>2. İhale ve sözleşme belgelerine Ç&S risk yönetimi tedbirlerini dahil edin.</p>
28. Önem taşıyan herhangi bir ekosistem (özellikle nadir, tehdit altındaki veya tehlike altındaki flora ve fauna türlerini destekleyenler) üzerinde önemli bir etki olacak mı?			"Evet" ise: Projeden çıkarın.
ÇSS8			
29. Alt proje hassas bir alan (tarihi, arkeolojik veya kültürel açıdan önemli alan) veya tesisin içinde mi yoksa bitişiğinde mi yer alacak?			"Evet" ise: Ek 5'deki Rastlantısal Buluntu Prosedürlerini uygulayın.
30. Alt proje binaların, kutsal ağaçların veya yerel topluluklar için manevi değeri olan nesnelerin (örneğin anıtlar, mezarlar veya taşlar) yakınına mı kurulacak veya buralarda kazı yapılmasını mı gerektiriyor?			"Evet" ise: Ek 5'deki Rastlantısal Buluntu Prosedürlerini uygulayın.

ARAZİ EDİNİMİNE YÖNELİK EKLER	
1	Tapu fotokopisi
2	Uydu görüntüsü (varsa)
3	Arsa ve çevrenin fotoğrafı
4	Diğer belgeler

3. Sonuç

Ana risklerin ESS'lere göre zetlenmesi. Yukarıdaki tarama sonuçlarına dayanarak, lütfen E&S risk derecelendirmesini yazın ve hazırlanması/uygulanması gereken E&S risk yönetim araçlarını listeleyin:

a)

b)

Taramayı yapan kişinin adı ve unvanı:

Tarama tarihi:

Ek 2: Çevresel ve Sosyal Yönetim Planı Şablonu

Çevresel ve sosyal riskler ve etkiler, alt projenin konumu ve faaliyetlerin kapsamı ile güçlü bir şekilde bağlantılıdır. Bu ÇSYP, her bir alt proje yeri ve faaliyeti için özelleştirilmelidir.

1. Alt Proje Bilgileri

Alt Proje Başlığı	
Tahmini Maliyet	
Başlangıç/Bitiş Tarihi	

2. Saha/Konum Tanımı

Bu bölüm, gerekli olabilecek saha dışı yatırımlar (örn. erişim yolları, su temini vb.) dahil olmak üzere önerilen konumu ve coğrafi, ekolojik, sosyal ve zamansal bağlamını kısaca açıklamaktadır. Lütfen konumun haritasını ÇSYP'ye ekleyin.

3. Alt Proje Tanımı ve Faaliyetleri

Bu bölüm, ilişkili faaliyetler (erişim yollarının veya iletim hatlarının inşası veya hizmet sunumuna eşlik eden iletişim kampanyaları gibi) dahil olmak üzere alt proje kapsamında gerçekleştirilecek tüm faaliyetleri listelemektedir.

4. ÇSYP Matrisi: Risk ve Etkiler, Azaltma, İzleme

Bu bölüm, öngörülen sahaya özgü olumsuz çevresel ve sosyal riskleri ve etkileri tanımlamalıdır; bu riskleri ve etkileri ele almaya yönelik hafifletme önlemlerini tanımlayın ve azaltım tedbirlerinin etkili bir şekilde uygulanmasını sağlamak için gerekli izleme tedbirlerini listeleyin. ÇSYP'nin olası riskler/etkiler ve hafifletici önlemlere ilişkin ön tanımlamasından, uygun olduğu şekilde faydalanabilir ve sahaya özel düzeyde uygunluk ve kapsamlılık sağlamak için daha ayrıntılı inceleme yapılabilir. İnşaatı içeren alt projeler için inşaat aşaması ve işletme aşaması için iki takım tabloya ihtiyaç duyulabilir.

Aşağıdaki Çevresel ve Sosyal Yönetim Planı tüm alt proje faaliyetlerini kapsamaktadır ve "Düşük" ve "Orta" riskli alt projeler için özelleştirilecektir. (Lütfen bileşenlerin etkilerine göre satır ekleyin).

Potansiyel Riskler ve Etkiler	Önerilen Etki Azaltma Önlemleri	Aşama			İzleme göstergeleri	İzleme Sıklığı			Uygulama ve izleme sorumluluğu	Tahmini Maaliyet ¹⁰	
		Planlama	İnşaat	İşletme		Sürekli	Aylık	3 Aylık			
Tüm İnşaat İşleri için Genel											
Çevresel ve Sosyal (Ç&S) Yönetim: Alt projenin çevresel ve sosyal risklerinin ve etkilerinin yetersiz yönetimi	<p>Yüklenici, Yüklenici ÇSYP'sini (Y-ÇSYP) hazırlayıp onaya sunacak ve ardından uygulayacaktır. Y-ÇSYP inşaat işlerinin başlamasından önce sunulmalıdır ve Y-ÇSYP onaylanana kadar alt proje kapsamında hiçbir inşaat faaliyeti gerçekleştirilmeyecektir. Y-ÇSYP en azından aşağıdaki sahaya özgü yönetim planlarını içerecektir:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Risk değerlendirmesi ve acil müdahale planını içeren iş sağlığı ve güvenliği (İSG) yönetim planı • Trafik yönetim planını da içeren toplum sağlığı ve güvenliği (TSG) yönetim planı • Atık yönetim planı • Rastlantısal buluntu prosedürü • Kirlilik önleme planı • Su temini ve atık su yönetim planı • İşgücü yönetimi planı (Proje İYP'sine uygun olarak hazırlanacak) • Şikâyet mekanizması (ŞM) 	X	X		Tüm alt yönetim planları inşaat öncesinde onaylanmakta ve inşaat süresi boyunca uygulanmaktadır.				X	Yüklenici (uygulama) Gözetim Danışmanı (gözetim)	
	Yüklenici, inşaat işlerinin başlamasından önce en az tam zamanlı bir İSG uzmanı ve tam zamanlı bir çevre uzmanı istihdam edecektir. Yüklenici uzmanların özgeçmişlerini onaya sunacaktır. Bu uzmanların inşaat süresi boyunca şantiyede bulunması gerekmektedir.	X	X		Ç&S personeli mobilize edilir ve inşaat dönemi boyunca korunur.				X	Yüklenici (uygulama) Gözetim Danışmanı (gözetim)	

¹⁰ Maliyetler bu aşamada tam olarak belirlenmemektedir. Faaliyete özel ÇSYP'lerdeki her faaliyet için hesaplanacaktır.

	<p>Yüklenici bir eğitim programı hazırlayacak ve tüm çalışanlarına, sahada çalışmaya başlamadan önce, önerilen inşaat işleriyle ilgili temel çevresel, sosyal, sağlık ve güvenlik (ÇSSG) riskleri ve işçilerin sorumluluğu konusunda eğitim verecektir. Eğitim programı aylık olarak tekrarlanacaktır. Yüklenicinin aylık eğitim programı ayrıca, özellikle kadınlara ve çocuklara yönelik cinsel taciz, cinsel ve/veya toplumsal cinsiyete dayalı şiddet de dahil olmak üzere şiddet ve yerel toplulukla etkileşimde saygılı tutumlar gibi Davranış Kuralları ile ilgili konuları da kapsayacaktır.</p>	X	X	Eğitim programı onaylandı ve ilgili tüm personel eğitildi. Eğitim kayıtları	X	Yüklenici (uygulama) Gözetim Danışmanı (gözetim)
<p>Hava kalitesi: İnşaat faaliyetleri nedeniyle alt proje sahası çevresinde toz oluşumu ve inşaat ekipmanı ve araçlarından kaynaklanan emisyonlar</p>	<p>Kurak mevsimde yere düzenli olarak su uygulayarak açıktaki çalışma alanlarındaki tozu en aza indirin.</p> <p>İnşaat kalıntıları kontrollü bir alanda tutulacak ve enkaz tozunu azaltmak için su püskürtülecektir.</p> <p>Rüzgarlı günlerde ince toprak parçacıklarının asılı kalmasını veya dağılmasını veya başıboş hayvanların rahatsız edilmesini önlemek için agrega malzeme yığını kapalı tutun.</p> <p>Kazı sırasında pnömomatik sondaj yapılması durumunda, sahada devam eden su püskürtme ve/veya inşaat toz perdesi muhafazaları ile toz bastırılacaktır.</p> <p>Tozu en aza indirmek için çevredeki yollar, vb. kalıntılardan arındırılacaktır.</p> <p>Sahada inşaat/atık malzemelerin açıkta yakılması söz konusu olmayacaktır.</p> <p>Şantiyelerde inşaat araçlarının gereğinden fazla rölantide çalışması söz konusu olmayacaktır.</p> <p>Şantiyelerde inşaat araçları gerektiğinden fazla rölantide çalıştırılmayacaktır. Jeneratörlerin/makinelerin/ekipmanların/araçların çalışma saatlerini azaltın.</p> <p>Topluluk alanlarında geçerken araç hızını kontrol ederek araç nakliyesinden kaynaklanan toz dağılımını en aza indirin.</p>		X	Hava kalitesi kontrol önlemlerinin görsel incelemesi Bakım kayıtları Şikâyet kayıtları	X	Yüklenici (uygulama) Gözetim Danışmanı (gözetim)

	<p>Toz emisyonunu azaltmak için malzeme taşıyan kamyonların üstü kapatılacaktır.</p> <p>En yakın alıcılardan toz oluşumuna ilişkin şikâyet gelmesi durumunda yetkili laboratuvar tarafından toz ölçümleri yapılacaktır. Ölçülen seviyelerin sınır değerlerin üzerinde olması durumunda, bu bağlamda hafifletici tedbirler artırılabilecektir; örneğin zehirli/toksik olmayan kimyasalların uygulanması ile ıslak bastırma/sulama faaliyetlerinin artırılması, hız/trafiğin daha da azaltılması.</p>								
<p>Gürültü: İnşaat araçları ve ekipmanlarından kaynaklanan gürültü oluşumu</p>	<p>İnşaatı ulusal mevzuatta tanımlanan kısıtlı sürelerle sınırlandırın ve faaliyetleri yakındaki topluluklarla istişarede bulunarak planlayın, böylece en gürültülü faaliyetler en az rahatsızlığa neden olacak dönemlerde gerçekleştirilecektir.</p> <p>Operasyonlar sırasında jeneratörlerin, hava kompresörlerinin ve diğer elektrikli mekanik ekipmanların motor kapakları kapatılacak ve ekipmanlar yerleşim/topluluk alanlarından mümkün olduğunca uzağa yerleştirilecektir.</p> <p>Tüm ekipmanların iyi çalışır durumda kalmasını sağlamak adına üretici bakım prosedürlerine göre e bakımı yapılacaktır ve gürültü seviyelerini azaltmak için jeneratörlerin etrafına akustik muhafazalar yerleştirilecektir.</p> <p>Gerektiğinde ve mümkün olduğunda çitler, bariyerler veya saptırıcılar (yanmalı motorlar için susturucu cihazlar veya hızlı büyüyen ağaçların dikilmesi gibi) gibi gürültü kontrol yöntemlerinin kullanın.)</p> <p>Gereksiz alarm, korna ve siren kullanımından kaçının.</p> <p>Topluluk alanları üzerinden proje taşımacılığını en aza indirin. Gürültünün yaşam alanlarına etkisini azaltmak için Proje alanı ile yerleşim yeri arasında bir tampon bölge (açık alanlar, ağaç sıraları veya bitki örtüsü alanları gibi) bulundurun.</p> <p>En yakın alıcılardan gürültü üretimine ilişkin herhangi bir şikâyet alınması durumunda gürültü ölçümleri yapılacaktır. Ölçülen seviyeler sınır değerlerin üzerindeyse, bu bağlamda hafifletici</p>	X		Gürültü kontrol önlemlerinin görsel incelemesi	X		Yüklenici (uygulama)	Gözetim Danışmanı (gözetim)	

	önlemler artırılacaktır; örneğin, mekanik ekipman için akustik bariyerler kurulacak, belirli ekipman parçaları veya operasyonlar için çalışma saatleri sınırlandırılacak, vb.								
Sağlık ve güvenlik: Çalışma sahalarında yüksekte çalışma, dönen ve hareket eden ekipmanlar, elektrik güvenliği, tehlikeli maddelerle çalışma vb. güvenli olmayan uygulama ve tehlikelerden kaynaklanan İSG kaynaklı riskler.	<p>Faaliyetleri planlarken, insanların zarar görmesini önleyecek adımları tartışın . Şunları dikkate almakta fayda var:</p> <ul style="list-style-type: none"> • İnşaat yeri: Ortadan kaldırılabilir veya insanların uyarılması gereken tehlikeler var mı? • İnşaatta görev alacak kişiler: Katılımcılar işlerini güvenli bir şekilde gerçekleştirmek için yeterli beceriye ve fiziksel uygunluğa sahip mi? • Ekipman: Ekipmanın iyi çalışır durumda olduğundan emin olmak için yapabileceğiniz kontroller var mı? İnsanların onu güvenli bir şekilde kullanabilmelerini sağlamak için herhangi bir özel beceri veya bilgiye ihtiyacı var mı? • Elektrik Güvenliği: Güvenli uzatma kablolarının, voltaj regülatörlerinin ve devre kesicilerin kullanımı, güvenlik önlemi için elektrik kabloları üzerindeki etiketler, kablolardan gelen yanık kokusunun belirlenmesine ilişkin farkındalık vb. gibi elektrikle ilgili iyi uygulamalar sahada geçerli mi? Çalışma sahasında voltaj dedektörleri, pens metreler ve priz test cihazları bulunuyor mu? 	X		Görsel inceleme Çalışan kayıtları Ekipman kayıtları		X	Yüklenici (uygulama) Gözetim Danışmanı (gözetim)		
	<p>İnşaat sahalarının uygun şekilde işaretlenmesi, çalışanları uymaları gereken temel kurallar ve düzenlemeler konusunda bilgilendirecektir.</p> <p>Yüklenicinin İSG uzmanı, o gün gerçekleştirilecek olan inşaat faaliyeti ile ilişkili ÇSSG risklerini inşaat işçilerine kısa günlük tool-box toplantısı ile aktaracaktır.</p> <p>Yüklenici, işçiler için güvenli bir çalışma ortamı sağlayacak ve inşaat faaliyetleri öncesinde, uluslararası en iyi uygulamalara ve Türk Mevzuatına uygun olarak uygun kişisel koruyucu donanımı (KKD) (baret, eldiven, toz maskesi, gözlük, emniyet kemeri ve güvenlik botları vb.) tedarik edecektir.</p> <p>Tüm faaliyetler, İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu (30 Haziran 2012 tarih ve 28339 sayılı Resmi Gazete) ve ilgili düzenlemeleri ile</p>	X	Kontrol önlemlerinin görsel incelemesi İSG kayıtları Çalışan kayıtları Olay istatistikleri ve kayıtları İşçi şikâyetlerinin kayıtları		X	Yüklenici (uygulama) Gözetim Danışmanı (gözetim)			

<p>Dünya Bankası Grubu ÇSG Kılavuzları doğrultusunda uygulanacaktır.</p> <p>Yüklenici, çevre, etkilenen topluluklar, halk veya işçiler üzerinde önemli olumsuz etkileri olabilecek her türlü ciddi olayı Derhal TOB GM'lerine (gözetim danışmanları aracılığıyla) bildirecektir. Daha sonra TOB, herhangi bir ciddi olayı 48 saat içinde Dünya Bankası'na bildirecek ve 30 gün içinde kök neden analizi ve düzeltici eylem planıyla birlikte bir olay inceleme raporunu Dünya Bankası'na gönderecektir.</p> <p>Çalışma sahasını günlük olarak temiz ve döküntülerden arındırılmış tutun.</p> <p>Bandaj, antibiyotik krem vb. içeren ilk yardım çantasının veya sağlık tesislerinin ve yeterli içme suyunun sağlanması.</p> <p>Yanlış kullanım, dökülme ve insanların kazara maruz kalma olasılığını en aza indirmeyi amaçlayan tehlikeli maddelerin depolanması, taşınması ve dağıtımına ilişkin güvenlik yönergelerini takip etmek.</p> <p>Aşındırıcı sıvıları ve diğer zehirli/toksik malzemeleri, uygun şekilde güvenli alanlarda toplanmak ve imha edilmek üzere uygun şekilde kapatılmış kaplarda saklayın.</p> <p>Yapısal açıklıkların yeterince kaplandığından/korunduğundan emin olun.</p> <p>Çatılarda veya açık zeminlerde depolanan gevşek veya hafif malzemeleri emniyete alın.</p> <p>Hortumların, güç kablolarının, kaynak kablolarının vb. yoğun olarak gidilen yürüme yollarına veya alanlara döşenmesini önleyin.</p> <p>Şiddetli yağışlar veya herhangi bir acil durumda tüm çalışmalara ara verin.</p> <p>Yüksekte çalışmayı gerektiren inşaatlar için aşağıdaki önlemleri uygulayın:</p>									
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

	<ul style="list-style-type: none">• Mümkün olduğu kadar çok içi yerden yapın.• Aşağıdaki kişiisel risklere sahip kişilerin yüksekte çalışma yapmasına izin vermeyin: görme/denge sorunu; osteoporoz, diyabet, artrit veya Parkinson hastalığı gibi bazı kronik hastalıklar; bazı ilaçları kullananlar (uyku hapları, sakinleştiriciler, tansiyon ilaçları veya antidepresanlar); yakın zamanda düşme öyküsü olanlar (son 12 ay içinde düşme vb.)• Yalnızca yeterli beceri, bilgi ve deneyime sahip kişilerin görevi gerçekleştirmesine izin verin.• Yüksekte çalışmanın yapılacağı yerin (rn: atı) güvenli olup olmadığını kontrol edin.• Kırılgan yüzeyler üzerinde veya yakınında çalışırken önlem alın.• Kaymayı önlemek için yağ, gres, boya ve kiri derhal temizleyin; ve• Düşmeye karşı koruma önlemleri sağlayın; emniyet kemeri, yerden 4 metreden yüksek çalışmalar için basit iskele/korkuluk. <p>Yüklenici, güvenli yükleme ve boşaltma da dahil olmak üzere forklift gibi özel araçların güvenli bir Şekilde alıştırılması için eğitimli operatörler istihdam edecektir.</p> <p>Arka görüş mesafesi kısıtlı olan hareketli ekipmanlar, sesli yedek alarmlarla donatılmıştır. Ekipmanın hareketini yönlendirmek için her hareketli ekipman operatörüne bir bayrakçı sağlanacaktır.</p> <p>Yüklenici, enerji verilen tüm elektrikli cihaz ve hatları uyarı işaretleri ile işaretleyecektir. Yüklenici, tüm elektrik kablolarını, kabloları ve elektrikli el aletlerini yıpranmış veya açıkta kalan kabloları karşı kontrol edecek ve taşınabilir el aletlerinin izin verilen maksimum çalışma voltajı için üreticinin tavsiyelerine uyacaktır.</p> <p>Hem eğitimler hem de ramak kala olaylar da dahil olmak üzere olaylar (lmler, kayıp zamanlı olaylar, dökülmeler, yangın vb. gibi önemli olaylar) kaydedilecektir.</p>																	
--	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

<p>Sağlık ve güvenlik:</p> <p>Artan trafik hacminden ve ağır hizmet araçlarının hareketinden kaynaklanan trafik ve karayoluyla ilgili riskler (yetersiz inşaat ve trafik yönetimi nedeniyle nüfusa yönelik riskler gibi) dahil olmak üzere inşaat faaliyetleriyle ilişkili toplum sağlığı ve güvenliği riskleri</p>	<p>İnşaat alanını çevirin ve malzeme stoklarını/depolama alanlarını halktan uzak tutun ve güvenli olmayan yerler de dahil olmak üzere uyarı işaretleri asın. Çocukların inşaat alanlarında oynamasına izin vermeyin.</p> <p>Su birikintisini, su kaynaklı hastalıkları ve olası boğulmayı önlemek için inşaat tamamlandıktan sonra tüm toprak ariyet çukurlarını doldurun.</p> <p>Özellikle toplumdan veya yakındaki okuldan, sağlık merkezinden veya diğer hassas alanlardan geçerken araçların sürüş hızını kontrol edin. (Uygulama aşaması).</p> <p>Yakınlarda okul çocukları varsa, gerekiyorsa okul saatleri içinde trafiği yönlendirmek için trafik güvenliği personeli görevlendirin.</p> <p>Proje sahası gece boyunca aydınlatılmalıdır.</p> <p>Çevredeki inşaat alanı temiz tutulmalı, buraya atık bırakılmamalıdır. Kırık camlar hemen temizlenmeli ve herhangi bir yangını önlemek için gereken önlemler alınmalıdır.</p> <p>Tehlikeli maddelerin taşınmasıyla ilgili güvenlik yönergelerine uyulmalı ve trafik kazaları nedeniyle olası sızıntı ve kazara insan maruziyeti riski en aza indirilmelidir.</p> <p>Araçların düzenli bakımı yapılmalı ve ekipman arızaları veya aksaklık/bozulma nedeniyle olası ciddi kazalar en aza indirilmelidir.</p> <p>Toplum uygun iletişim araç ve yöntemleri kullanılarak (örneğin, çevrimiçi/dijital ve/veya fiziksel) tüm paydaşların erişebildiği alanlarda (iş sahaları dahil) iş gücü akınıyla ve afet sonrası bağlam ile (örn: COVID-19 virüsü) ilişkili bulaşıcı hastalıklar ile ilgili alınan önlemleri içerecek şekilde bilgilendirilecektir.</p> <p>COVID-19 da dahil olmak üzere herhangi bir salgın veya pandemik/bulaşıcı hastalığın ortaya çıkması durumunda Sağlık Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve Dünya Sağlık Örgütü tarafından hazırlanan</p>															
---	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

	<p>yönlendirme, kılavuz ve tavsiyeler takip edilecek, İSG ve TSG açısından hem çalışanlar hem de işyerleri için gerekli tüm önlemler alınacaktır.</p> <p>Trafik yönlendirmelerinde engelli kişilerin ihtiyaçları dikkate alınmalıdır.</p> <p>Yüklenici, inşaat sahasının uygun şekilde güvenlik altına alınmasını ve inşaatla ilgili trafiğin uygun şekilde düzenlenmesini (uygun güzergah planlaması dahil) sağlayacaktır. Bu, aşağıdakileri içerecek ancak bunlarla sınırlı olmayacaktır:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yönlendirme levhaları, uyarılar, bariyerler ve trafik yönlendirmeleri: Alan görünür olacak ve halk tüm potansiyel tehlikelere karşı uyarılacaktır. • Özellikle saha erişimi ve saha yakınındaki yoğun trafik için trafik yönetim sistemi ve personel eğitimi: İnşaat trafiğinin engellediği yerlerde yayalar için güvenli geçiş ve geçitlerin sağlanması. • Çalışma saatlerinin yerel trafik düzenine göre ayarlanması, örn: Yoğun saatlerde veya hayvan hareketinin olduğu zamanlarda büyük nakliye faaliyetlerinden kaçınmak. • Halkın güvenli ve rahat geçişi için gerekiyorsa, sahada eğitilmiş ve görünür personel tarafından aktif trafik yönetimi. 								
<p>Arazi Edinimi ve Yeniden Yerleşim:</p> <p>Geçim kaynakları üzerindeki etkiler de dahil olmak üzere, gönülsüz arazi edinimi ve topluluk üyelerinin (gerekirse) yeniden yerleşim alanlarına taşınması</p>	<p>Alt projeye özel riskleri ve uygulanacak gerekli azaltıcı önlemleri belirlemek amacıyla projenin Yeniden Yerleşim Çerçevesine uygun olarak gözetim danışmanı tarafından alt proje için bir yeniden yerleşim planı (YYP) hazırlanacak ve YYP, inşaat işleri öncesinde gözetim danışmanı tarafından uygulanacaktır.</p> <p>Gerektiğinde ilgili Türk mevzuatına ek olarak WB ÇSS5 takip edilecektir.</p> <p>Arazi edinimi/yeniden yerleşimin etkilenen kişiler (aynı zamanda geçim kaynakları) üzerindeki potansiyel ekonomik ve sosyal etkileri değerlendirilecektir.</p> <p>Hassas gruplar da dahil olmak üzere paydaş kategorileri belirlenecek ve onlara danışılacaktır.</p>	X		<p>YYP'nin onayı</p> <p>YYP uygulamasının izlenmesi</p> <p>Şikâyet kayıtları</p> <p>Anket Raporları</p>		X	<p>Uygulayıcı GM</p> <p>(hazırlık / uygulama)</p> <p>Gözetim Danışmanları</p> <p>(gerekirse GM'ye destek)</p>		

	Yeniden yerleşim kaçınılmazsa, tam yenileme maliyetine ek olarak, etkilenen kişilere yeniden yerleşim planları doğrultusunda yeniden yerleştirme ve ilgili masraflar için yardım sağlanacaktır.								
Su Kalitesi ve Atık Su: İnşaat faaliyetleri nedeniyle inşaat alanında oluşan atık su/atıklar nedeniyle yakındaki yüzey sularında su kirliliği	<p>Saha, örneğin; çökeltilerin saha dışına taşınmasını ve yakındaki yüzey sularında aşırı bulanıklığa neden olmasını önlemek için saman balyaları ve/veya silt çitleri gibi uygun erozyon sediment kontrol yöntemleri belirleyecektir.</p> <p>Üretilen atık suyun sahada depolanmasını veya bertarafını en aza indirin.</p> <p>Yüzey suları üzerinde olası olumsuz etkileri önlemek amacıyla, yüzey sularının yakınında/içinde geçici veya nihai atık bertarafı ve arıtılmadan atık su deşarjı kesinlikle yasaktır.</p> <p>Hiçbir kirli madde, katı atık, zehirli veya tehlikeli madde seyreltme veya bertaraf amacıyla su kütlelerinde depolanmamalı, dökülmemeli veya atılmamalıdır.</p> <p>İnşaat araçları ve makineleri yalnızca akışın doğal yüzey sularını kirletmeyeceği belirlenmiş alanlarda yıkanacaktır.</p> <p>İnşaat sahasında oluşacak atık sular mümkünse kanalizasyon sistemine bağlanacak ve yerel otoritelerce onaylanacaktır. Bunun mümkün olmadığı durumlarda 19.03.1971 tarih ve 13783 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan “Lağım Mecrası İnşası Mümkün Olmayan Yerlerde Yapılacak Çukurlara Ait Yönetmelik” uyarınca sızdırmaz olacak fosseptikte biriktirilecektir. Geçici septik tanklı tuvaletler de bu amaçla kullanılabilir. Fosseptik atıksuları periyodik olarak vidanjörlerle uzaklaştırılacak ve lisanslı atıksu arıtma tesisi (AAT) bulunan ilgili belediye ile yapılacak protokol kapsamında bertarafı sağlanacaktır. Protokol GM'ye sunulacaktır.</p> <p>İnşaat sahasında oluşacak evsel atıksuların arıtımı için paket AAT kurulacak ise ilgili resmi makamlardan gerekli tasarım onayları ve deşarj izinleri (Çevre izni) alınacaktır.</p>				Kontrol önlemlerinin görsel incelemesi				Yüklenici (uygulama)
		X			Septik tank atıksu bertaraf kayıtları (varsa)	X			Gözetim Danışmanı (gözetim)
					Atık su kalitesi ölçüm kayıtları (varsa)				
					Şikâyet kayıtları				

	<p>Hafriyat atıkları mümkün olduğu ölçüde geri dolgu amacıyla yeniden kullanılacak, geri kazanım ve diğer yeniden kullanım seçenekleri uygun olarak değerlendirilecektir. Fazla hafriyat atığı, ilçe/bölgede ilgili resmi makamlarca belirlenen mevcut lisanslı hafriyat atığı depolama alan(lar)ına lisanslı taşıma araçlarıyla ayrı ayrı taşınacak ve bertaraf edilecektir. Evsel katı atıklar yapılacak protokol kapsamında ilgili belediye tarafından toplanacaktır. Tehlikeli atıklar lisanslı atık taşıma şirketleri aracılığıyla lisanslı bertaraf tesisine, geri dönüştürülebilir atıklar ise ilgili lisanslı geri dönüşüm/geri kazanım tesisine aktarılacaktır. Tüm protokoller GM'ye sunulacaktır.</p> <p>Atıkların nihai bertarafından önce yerinde depolanması (temel için kazılan toprak dahil) nehir, dere, göl ve sulak alanlardan en az 300 metre uzakta olmalıdır.</p> <p>Yakıt ikmali ve diğer zehirli sıvıların taşınması için yerleşim alanından uzakta (ve drenaj yapılarından en az 50 metre ve önemli su kütlelerinden 100 metre uzakta) güvenli alanlar kullanın; ideal olarak sert/gözeneksiz bir yüzey üzerinde.</p> <p>İşçileri, yakıtların ve diğer maddelerin doğru şekilde taşınması ve taşınması konusunda eğitin ve son derece tehlikeli malzemelerin taşınmasında koruma için eldiven, bot, önlük, gözlük ve diğer koruyucu ekipmanların kullanılmasını zorunlu kılın.</p> <p>Yağlı bezler, yağ filtreleri, kullanılmış yağ vb. gibi az miktardaki bakım malzemelerini toplayın ve uygun şekilde imha edin. Toprağı ve yeraltı suyunu (içme suyu akiferi dahil) kirletebileceği için kullanılmış yağları asla yere ve su yollarına atmayın.</p> <p>Her inşaat sahası hizmet dışı bırakıldıktan sonra tüm moloz ve atıklar temizlenecektir.</p> <p>Atık üretimi ve bertarafına ilişkin kayıtların tutulması.</p> <p>Mümkün olduğunda, Yüklenci uygun ve uygulanabilir malzemeleri (asbest veya asbest içeren atıklar hariç) yeniden kullanacak ve geri dönüştürecektir.</p>																	
--	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

<p>İşçilerin işçi örgütlerine, toplu pazarlığa veya alternatif mekanizmalara katılmasına veya katılmaya çalışmasına izin verilecektir.</p> <p>18 yaşın altındaki çocuklar, bu alt projeyle bağlantılı olarak Yüklenici tarafından istihdam edilmeyecek veya çalıştırılmayacaktır.</p> <p>Zorla çalıştırma veya ceza tehdidi altında bir kişiden zorla alınan, gönüllü olarak yerine getirilmeyen herhangi bir iş veya hizmeti içeren zorla çalıştırma, bu alt projeyle bağlantılı olarak kullanılmayacaktır.</p> <p>Tüm işçilerin işyerindeki endişelerini dile getirebilmeleri için Yüklenici tarafından inşaat sahasında bir işçi ŞM'si kurulacaktır. İşçinin ŞM'si ile ilgili iletişim bilgileri sağlanacaktır.</p> <p>Tüm işçiler, işe alım sırasında ve işin uygulanmasından önce, ulusal iş ve istihdam kanunu kapsamındaki hakları ve ŞM ile ilgili hakları konusunda eğitim alacaktır.</p> <p>Davranış Kuralları istihdam sırasında proje çalışanları ile paylaşılacaktır. Tüm çalışanlar, işe alım sırasında Davranış Kurallarına uymak ve ilgili belgeleri imzalamakla yükümlüdür.</p> <p>İnşaat sahasına giriş çıkışlar kontrol edilecek ve sahaya izinsiz girişler engellenecektir.</p> <p>Yüklenici, altta yatan sağlık sorunları olan veya başka bir şekilde risk altında olabilecek işçilere özellikle dikkat ederek, işçilerin işe başlamadan önce işe uygun olduklarını teyit edecektir.</p> <p>Yüklenici, işçilere bulaşıcı hastalıklar hakkında bilgi ve farkındalık sağlayacaktır.</p> <p>Yüklenici işçiler için güvenli içme suyu, yeterli tuvalet olanakları, konaklama, dinlenme ve yemek alanları ayarlayacaktır.</p> <p>Yüklenici, bandaj, antibiyotik krem vb. içeren bir ilk yardım çantası veya sağlık bakım olanakları sağlayacak ve tıbbi acil</p>									
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

	durumlarda ilk yardım sağlamak üzere yeterli sayıda işçiyi belirleyecek ve eğitecektir.								
Kültürel Miras: Rastlantısal buluntu	Kültürel veya tarihi mekanlara zarar verilmemesi İnşaat çalışmaları (özellikle kazı ve hafriyat işleri) sırasında herhangi bir kültürel miras/varlıkla karşılaşılması halinde rastlantısal buluntu prosedürünü uygulayın (bkz. projenin ÇSYÇ Ek-5'i).		X		Rastlantısal buluntu kayıtları		X		Yüklenici (uygulama) Gözetim Danışmanı (gözetim)
Biyoçeşitlilik: İnşaat faaliyetleri ve uygunsuz atık yönetimi nedeniyle flora ve faunaya yönelik potansiyel riskler	Yeni yerleşim alanlarında ağaçların kesilmesi gerekiyorsa, kesilen ağaçların en az iki katı kadarı Orman Genel Müdürlüğü'nün belirleyeceği alana (tercihen yakın bölgedeki bir alana) dikilecektir. İnşaat alanı dışında ağaç kesilmesi veya bitki örtüsünün tahrip edilmesi yasaktır. Avlanmak, balık tutmak, yabani hayvan yakalamak veya bitki toplamak yasaktır.	X			Ağaç dikme kayıtları			X	GM
Asbest Yönetimi: Asbest veya asbest içeren malzemelerden kaynaklanan çevre, sağlık ve güvenlik riskleri	Bir inşaat sahasında asbest veya asbest içeren malzemeler (AİM) bulunursa, bunlar açıkça tehlikeli atık olarak işaretlenmelidir. Maruziyeti en aza indirmek için asbest uygun şekilde muhafaza edilmeli ve kapatılmalıdır. Çıkarma öncesinde, eğer çıkarılması gerekiyorsa, asbest tozunu en aza indirmek için AİM'ye bir ıslatma maddesi uygulanmalıdır. AİM geçici olarak depolanacaksa kapalı kapların içine güvenli bir şekilde yerleştirilmeli ve açıkça etiketlenmelidir. Çıkarılan AİM yeniden kullanılmamalıdır.		X		Kontrol önlemlerinin görsel incelemesi Asbest veya AİM giderme kayıtları		X		Yüklenici (uygulama) Gözetim Danışmanı (gözetim)
Kırsal Yol Yapım İşlerine Özel									
Genel Değerlendirmeler	Dengesiz topraklarda, dik yamaçlarda ve yakındaki nehir kıyılarında yol yapımından kaçının. Yol hizalamaları için herhangi bir alternatifin bulunmaması durumunda ek önlemlerin (aşağıdaki eğitim koruması bölümüne bakın) uygulanması gerekir.	X			Tasarım onayı		Tasarım sırasında bir kez		GM

	<p>Tüm inşaat atıklarının (toprak parçaları dahil) onaylı bertaraf alanlarına (nehirlerden, akarsulardan, göllerden veya sulak alanlardan >300 m uzakta) yerleştirilmesini kontrol edin.</p> <p>Erozyon kontrol önlemleri yağmur mevsimi başlamadan önce, tercihen inşaatın hemen ardından uygulanmalıdır. Bitki örtüsü başarılı bir şekilde oluşana kadar önlemleri sürdürün ve yeniden uygulayın.</p> <p>Bitki örtüsü oluşana kadar akıntıyı yavaşlatmak veya yeniden yönlendirmek ve tortuyu hapsetmek için gereken yerlerde tortu kontrol yapıları uygulanmalıdır.</p>		X		Kontrol önlemlerinin görsel incelemesi	X		Yüklenici (uygulama) Gözetim Danışmanı (gözetim)		
Eğim koruması	<p>Aşağıdaki önlemleri alarak yamaçları erozyon ve toprak kaymalarından koruyun:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yerli Türler, erozyona yatkın yamaçlarda hızla büyüyen çimler: Bu otlar eğimin dengelenmesine yardımcı olur ve toprağı yağmur ve akıntı nedeniyle erozyona karşı korur. Stabilizasyon için iyi büyüme, yoğun zemin örtüsü ve derin kök özelliklerine sahip, yerel olarak temin edilebilen türler kullanılacaktır. • Özellikle yüksek yoğunluklu yağış alan ve eğimlerin açıkta olduğu bölgelerde etkili olan önleyici hendek sağlayın. Bu tür hendekler, daha dik eğimlere ulaşmadan önce yüzey akışını aşınabilir alanlardan ve eğimlerden uzaklaştırır ve böylece potansiyel yüzey erozyonunu azaltır. • Dik eğimlerde, daha fazla stabilite sağlamak için basamaklı bir set (teraslama) gereklidir. • Stabil olmayan eğimin alt kısmına istinat duvarı yerleştirin. Yol alt tabanının drenajı için duvarda drenaj delikleri bulunmalıdır, böylece duvar üzerindeki baskı azaltılır. • Şevin korunmasına ek olarak kayalar (riprap) da kullanılabilir. • Yeterince geniş drenaj hendekleri ile suyun yol yüzeyinden kontrolsüz tahliyesini önleyin ve suyu eğimden uzaklaştırın. 		X		Kontrol önlemlerinin görsel incelemesi	X		Yüklenici (uygulama) Gözetim Danışmanı (gözetim)		
Atıksu Sistemlerine Özel										

Fosseptik Tankları İçin Genel Hususlar	Septik tanklarda, hazne içinde gaz birikmesini önlemek için bir havalandırma borusu bulunmalı ve gerektiğinde tankın içine erişim sağlayan bir 'rögar' bulunmalıdır.	X			Tasarım onayı	Tasarım sırasında bir kez	GM	
	Fosseptik tanklarının iki bölmesi olduğundan emin olun: ilk bölme çamurun çökeltilmesi için, ikinci bölme ise aerobik arıtma içindir. Bu odalar genellikle atık suyu daha iyi arıtacaktır. Kısmen arıtılmış septik tank atık suları yeraltı ve yüzey sularını kirletebilir. Bunun mümkün olmadığı durumlarda fosseptikler sızdırmaz hale getirilerek 19.03.1971 tarih ve 13783 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan "Lağım Mecrası İnşası Mümkün Olmayan Yerlerde Yapılacak Çukurlara Ait Yönetmelik"e uygun olarak tasarlanacaktır.							
	Fosseptik atıklarını açık bir kanalizasyona veya diğer yüzey sularına boşaltmayın. Atık suların nihai bertarafı önce arıtılması gerekir. Bu, (i) bir yer altı süzme alanı, (ii) bitki örtüsüyle kaplı bir süzme alanı veya (iii) ıslatma için bir çukur aracılığıyla gerçekleştirilebilir. Bunun mümkün olmadığı durumlarda fosseptik atıksuları periyodik olarak vidanjörlerle uzaklaştırılacak ve lisanslı atıksu arıtma tesisi bulunan ilgili belediye ile yapılacak protokol kapsamında bertarafı sağlanacaktır.				X		Yerel yönetim (Muhtar, belediye)	
	Toplumun fosseptik tanklarını periyodik olarak denetlemesi ve tankın düzgün çalışmaya devam etmesini sağlaması için birkaç yılda bir fosseptik tanklarının boşaltılmasını sağlaması için toplumsal farkındalık artırılmalıdır.				X			
Paket Atıksu Arıtma Tesisi İçin Genel Hususlar	Evsel atıksuların arıtılmasına yönelik paket atıksu arıtma tesisinin inşaat öncesinde tasarım onayı alınacak ve işletmeye alınmadan önce ilgili resmi makamlardan AAT ve deşarj izni (Çevre izni) alınacaktır. Modüler (paket) AAT kullanımı son tedbir olarak kullanılacak ve deprem riskleri nedeniyle mümkün olduğunca kaçınılacaktır.	X		X	Tasarım onaylı çevre izni alındı	Bir kez tasarım sırasında ve bir kez operasyondan önce	Yüklenici (uygulama) Gözetim Danışmanı (gözetim)	

5. Kapasite Geliştirme ve Eğitim

Yukarıda önerilen uygulama düzenlemeleri ve sorumlu taraflara dayanarak, bu bölüm etkili uygulama için gerekli olabilecek her türlü kapasite geliştirme, eğitim veya yeni personel alımını özetlemektedir.

6. Uygulama Takvimi ve Maliyet Tahminleri

Bu bölümde, yukarıda açıklanan azaltım tedbirleri ve kapasite geliştirme tedbirlerinin uygulama zaman çizelgesinin yanı sıra uygulama için bir maliyet tahmini belirtilmektedir. Maliyet tahmini, projeyi uygulayan kuruluş tarafından karşılanacak kalemlere odaklanabilir ve yüklenici tarafından uygulanacak hafifletme önlemlerinin maliyetleri, hesaplamanın yükleniciye bırakılmasıyla birlikte yapılabilir.

7. Ekler

Sahaya özel PKP vb.

Ek 3: Türkiye'deki Çevresel ve Sosyal Anlaşma, Sözleşme ve Mevzuatın Detaylı Listesi

Konu	İlgili Kanun, Yönetmelik, Tebliğ ve Talimat/Kararlar
Genel	Türkiye Cumhuriyeti Anayasası
Çevre	<p>Çevre Kanunu (Kanun No: 2872, Onay Tarihi: 1983)</p> <p>Çevre Yönetimi, İzin ve Planlama</p> <p>Belediye Kanunu (Kanun No: 5393, Onay Tarihi: 2005).</p> <p>Büyükşehir Belediyesi Kanunu (Kanun No: 5216, Onay Tarihi: 2004).</p> <p>Çevre Denetimi Yönetmeliği, Resmi Gazete tarih: 21 Kasım 2008 ve Sayı: 27061.</p> <p>Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği, Resmi Gazete tarih: 25 Kasım 2014 ve Sayı: 29186.</p> <p>Mekansal Planların Hazırlanması Yönetmeliği, 14 Haziran 2014 tarih ve 29030 sayılı Resmi Gazete.</p> <p>Çevre İzin ve Lisans Yönetmeliği, Resmi Gazete tarihi: 10 Eylül 2014, Sayı: 29115.</p> <p>İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik, Resmi Gazete tarih: 10 Ağustos 2005, Sayı: 25902.</p> <p>Bina Deprem Yönetmeliği, Resmi Gazete tarih: 18 Mart 2018, Sayı: 30364.</p> <p>Hava Kalitesi Kontrolü ve Yönetimi</p> <p>Sera Gazı Emisyonlarının Takibi Hakkında Yönetmelik, Resmi Gazete tarih: 31 Mayıs 2014, Sayı: 29003.</p> <p>Isınmadan Kaynaklanan Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği, Resmi Gazete tarih: 13 Ocak 2005, Sayı: 25699.</p> <p>Egzoz Gazı Emisyonu Kontrolü Yönetmeliği, Resmi Gazete tarihi: 11 Mart 2017, Sayı: 30004.</p> <p>Sanayi Kaynaklı Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği, Resmi Gazete tarih: 20 Aralık 2009, Sayı: 27277.</p> <p>Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği, Resmi Gazete tarihi: 6 Haziran 2008, Sayı: 26898.</p> <p>Enerji Verimliliği ve İklim Değişikliği</p> <p>Enerji Verimliliği Kanunu (Kanun No: 5627, Onaylanma Tarihi: 2007).</p> <p>Ozon Tabakasını İnceltlen Maddelere İlişkin Yönetmelik, Resmi Gazete tarihi: 7 Nisan 2017, Sayı: 30031.</p> <p>Enerji Kaynaklarının ve Enerjinin Kullanımında Verimliliğin Artırılmasına Dair Yönetmelik, Resmi Gazete tarih: 27 Ekim 2011, Sayı: 28097.</p> <p>Gürültü Kontrolü ve Yönetimi</p> <p>Çevresel Gürültü Kontrolü Yönetmeliği, Resmi Gazete tarihi: 30 Kasım 2022, Sayı: 32029.</p> <p>Açık Alanda Kullanılan Teçhizat Tarafından Oluşturulan Çevredeki Gürültü Emisyonu ile İlgili Yönetmelik, Resmi Gazete tarih: 30 Aralık 2016, Sayı: 26392.</p> <p>Atık Yönetimi</p> <p>Atık Yönetimi Yönetmeliği, Resmi Gazete tarih: 2 Nisan 2015, Sayı: 29314.</p> <p>Atıkların Düzenli Depolanmasına Dair Yönetmelik, Resmi Gazete tarih: 26 Mart 2010, Sayı: 27533.</p> <p>Hafriyat Toprağı, İnşaat ve Yıkıntı Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği, Resmi Gazete tarihi: 18 Mart 2004, Sayı: 25406.</p> <p>Tıbbi Atıkların Kontrolü Yönetmeliği, Resmi Gazete tarih: 25 Ocak 2017, Sayı: 29959.</p> <p>Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği, Resmi Gazete tarih: 27 Aralık 2017, Sayı: 30283.</p>

Konu	İlgili Kanun, Yönetmelik, Tebliğ ve Talimat/Kararlar
	<p>Atık Pil ve Akümülatörlerin Kontrolü Yönetmeliği, Resmi Gazete tarih: 31 Ağustos 2004, Sayı: 25569.</p> <p>Atık Yağların Yönetimi Yönetmeliği, Resmi Gazete tarih: 21 Aralık 2019, Sayı: 30985.</p> <p>Sıfır Atık Yönetmeliği, Resmi Gazete tarihi: 12 Temmuz 2019, Sayı: 30829.</p> <p>Ömrünü Tamamlamış Lastiklerin Kontrolü Yönetmeliği, Resmi Gazete tarihi: 25 Kasım 2006, Sayı: 26357</p> <p>Su ve Yeraltı Suyu Yönetimi</p> <p>Yeraltı Suları Hakkında Kanun (Kanun No: 167, Onay Tarihi: 1960)</p> <p>Yeraltı Suları Tüzüğü, Resmi Gazete tarih: 8 Ağustos 1961, Sayı: 10875.</p> <p>Yeraltı Sularının Kirlenmeye ve Bozulmaya Karşı Korunması Hakkında Yönetmelik, Resmi Gazete tarihi: 7 Nisan 2012, Sayı: 28257.</p> <p>İçme Suyu Temin Edilen Suların Kalitesi ve Arıtılması Hakkında Yönetmelik, Resmi Gazete tarihi: 6 Temmuz 2019, Sayı: 30823.</p> <p>İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik, Resmi Gazete tarihi: 17 Şubat 2013, Sayı: 25730.</p> <p>Tehlikeli Maddelerin Su ve Çevresinde Neden Olduğu Kirliliğin Kontrolü Yönetmeliği, Resmi Gazete tarih: 26 Kasım 2005, Sayı: 26005.</p> <p>Lağım Mecrası İnşası Mümkün Olmayan Yerlerde Yapılacak Çukurlara Ait Yönetmelik, Resmi Gazete tarihi: 19 Mart 1971, Sayı: 13783.</p> <p>Regulation on Surface Water Quality, Official Gazette date: November 30, 2012, No: 28483</p> <p>Kentsel Atıksu Arıtımı Yönetmeliği, Resmi Gazete tarih: 8 Ocak 2006, Sayı: 26047.</p> <p>Atıksu Toplama ve Uzaklaştırma Sistemleri Hakkında Yönetmelik, Resmi Gazete tarih: 6 Ocak 2017, Sayı: 29940.</p> <p>Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği, Resmi Gazete tarih: 31 Aralık 2004, Sayı: 25687.</p> <p>Doğa Koruma</p> <p>Milli Parklar Kanunu (Kanun No: 2873, Onay Tarihi: 1983)</p> <p>Kara Avcılığı Kanunu (Kanun No: 5919, Onaylanma Tarihi: 2003)</p> <p>Orman Kanunu (Kanun No: 6831, Onay Tarihi: 1956)</p> <p>Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu (Kanun No: 5403; Onaylanma Tarihi 2005)</p> <p>Mera Kanunu (Kanun No: 4342, Onay Tarihi: 1998)</p> <p>Mera Yönetmeliği, Resmi Gazete tarihi: 31 Temmuz 1998, Sayı: 23419.</p> <p>Sulak Alanların Korunması Yönetmeliği, Resmi Gazete tarih: 4 Nisan 2014, Sayı: 28962.</p> <p>Av ve Yaban Hayvanlarının ve Yaşam Alanlarının Korunması ve Zararlılarıyla Mücadele Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik, Resmi Gazete tarih: 24 Ekim 2005, Sayı: 25976.</p> <p>Toprak kalitesi Yönetimi</p> <p>Tarım Arazilerinin Korunması, Kullanılması ve Planlanması Hakkında Yönetmelik, Resmi Gazete tarih: 9 Aralık 2017, Sayı: 30265.</p> <p>Toprak Kirliliğinin Kontrolü ve Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalara Dair Yönetmelik, Resmi Gazete tarihi: 8 Haziran 2010, Sayı: 27605.</p>
İş Sağlığı ve Güvenliği ("İSG")	<p>İSG Kanunu (Kanun No: 6331, Onay Tarihi: 2012)</p> <p>Umumi Hıfzıssıhha Kanunu (Kanun No: 1593, Onay Tarihi: 1930)</p> <p>Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu (Kanun No: 5510, Onaylanma Tarihi: 2006)</p> <p>İş Sağlığı ve Güvenliğine İlişkin Tehlike Sınıfları Listesi Tebliği, Resmi Gazete tarih: 26 Aralık 2012, Sayı: 28509.</p> <p>İlk Yardım Yönetmeliği, Resmi Gazete tarih: 29 Temmuz 2015, Sayı: 29429.</p>

Konu	İlgili Kanun, Yönetmelik, Tebliğ ve Talimat/Kararlar
	<p>Sağlık ve Güvenlik İşaretleri Yönetmeliği, Resmi Gazete tarihi: 11 Eylül 2013, Sayı: 28762 (24 Haziran 1992 tarih ve 92/58/EEC sayılı AB Konseyi Direktifine dayanmaktadır).</p> <p>Kişisel Koruyucu Donanımların İşyerlerinde Kullanılması Hakkında Yönetmelik, Resmi Gazete tarihi: 2 Temmuz 2013, Sayı: 28695 (30 Kasım 1989 tarih ve 89/656/EEC sayılı AB Konseyi Direktifine dayanmaktadır).</p> <p>Geçici veya Belirli Süreli İşlerde Sağlığı ve Güvenliği Hakkında Yönetmelik, Resmi Gazete tarihi 23 Ağustos 2013, Sayı: 28744</p> <p>İş Ekipmanlarının Kullanımında Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliği, Resmi Gazete tarih: 25 Nisan 2013, Sayı: 28628.</p> <p>Kimyasal Maddelerle Çalışmalarda Sağlık ve Güvenlik Önlemleri Hakkında Yönetmelik, Resmi Gazete tarih: 12 Ağustos 2013, Sayı: 28733.</p> <p>Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitiminin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik, Resmi Gazete tarihi: 15 Mayıs 2013, Sayı: 28648.</p> <p>İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetleri Yönetmeliği, Resmi Gazete tarihi: 29 Aralık 2012, Sayı: 28512)</p> <p>Radyasyon Güvenliği Yönetmeliği, Resmi Gazete tarihi: 24 Mart 2000, Sayı: 23999.</p> <p>Büyük Endüstriyel Kazaların Önlenmesi ve Etkilerinin Azaltılması Hakkında Yönetmelik, Resmi Gazete tarihi: 2 Mart 2019, Sayı: 30702.</p> <p>Kimyasalların ve Diğer Tehlikeli Maddelerin Yönetimi</p> <p>Tehlikeli Maddelerin ve Müstahzarların Sınıflandırılması, Ambalajlanması ve Etiketlenmesi Hakkında Yönetmelik, Resmi Gazete tarih: 11 Aralık 2013, Sayı: 28848, mükerrer.</p> <p>Tehlikeli Maddeler ve Müstahzarlara İlişkin Malzeme Güvenlik Bilgi Formları Hakkında Yönetmelik, Resmi Gazete tarih: 13 Aralık 2014, Sayı: 29204.</p> <p>Kimyasalların Kaydı, Değerlendirilmesi, İzni ve Kısıtlanması Hakkında Yönetmelik, Resmi Gazete tarihi: 23 Haziran 2017, Sayı: 30115.</p>
Kültürel Miras	Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu (Kanun No: 2863, Onay Tarihi: 1983)
İşgücü	<p>İş Kanunu (Kanun No: 4857, Onay Tarihi: 2003)</p> <p>Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanunu (Kanun No: 5188, Onaylanma Tarihi: 2004)</p> <p>Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik, Resmi Gazete tarih: 07 Ekim 2004, Sayı: 25606.</p> <p>Mevsimlik Tarım İşçilerine İlişkin Genelge, No: 2017/6.</p>
Arazi Edinimi	Kamulaştırma Kanunu (Kanun No: 2942, Onay Tarihi: 1983)
Şikâyet Çözümü	<p>Türk Medeni Kanunu (Kanun No: 4721, Onay Tarihi: 2001)</p> <p>Bilgi Edinme Hakkı Kanunu (Kanun No: 4982, Onaylanma Tarihi: 2003)</p> <p>Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun (Kanun No: 3071, Onay Tarihi: 1984)</p>
Uluslararası Anlaşmalar ve Sözleşmeler	<p>Tehlikeli Atıkların Sınır Ötesi Taşınmasının ve Bertarafının Kontrolüne İlişkin Basel Sözleşmesi</p> <p>Avrupa'nın Yaban Hayatı ve Yaşam Çevresinin Korunmasına İlişkin Bern Sözleşmesi</p> <p>Nesli Tehlike Altında Olan Yabani Bitki ve Hayvan Türlerinin Uluslararası Ticaretine İlişkin Sözleşme ("CITES")</p> <p>Uzun Menzilli Sınır Ötesi Hava Kirliliği Sözleşmesi</p> <p>Arkeolojik Mirasın Korunmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi</p> <p>Avrupa Peyzaj Sözleşmesi</p> <p>Kuşların Korunmasına İlişkin Uluslararası Sözleşme</p> <p>Ozon Tabakasını İncelten Maddelere İlişkin Montreal Protokolü</p> <p>Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına İlişkin Paris Sözleşmesi</p> <p>Özellikle Yaban Kuşları Yaşam Alanı Olarak Uluslararası Öneme Sahip Sulak Alanlara İlişkin Ramsar Sözleşmesi</p>

Konu	İlgili Kanun, Yönetmelik, Tebliğ ve Talimat/Kararlar
	<p>Kalıcı Organik Kirleticilere İlişkin Stockholm Sözleşmesi</p> <p>Başta Afrika olmak üzere Ciddi Kuraklık ve/veya Çölleşme Yaşayan Ülkelerde Çölleşmeyle Mücadeleye İlişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi</p> <p>Birleşmiş Milletler ("BM") İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (Kyoto Protokolü)</p> <p>BM (Rio) Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi</p> <p>Viyana Sözleşmesi veya Ozon Tabakasının Korunması</p> <p>Uluslararası Çalışma Örgütü ("ILO") İş Sağlığı ve Güvenliği Sözleşmesi</p> <p>İş Sağlığı Hizmetleri Sözleşmesi</p> <p>İş Teftişi Sözleşmesi</p> <p>İş Sağlığı ve Güvenliği Sözleşmesinin Tanıtım Çerçevesi</p> <p>Çocuk İşçiliğinin En Kötü Biçimleri Sözleşmesi</p>

Ek 4: Haşere Yönetim Planının Gösterge Niteliğindeki Ana Hatları

1. Arka plan

taslak:

- i. Planın amacı,
- ii. Haşere yönetimi yetkililerini belirtin ve
- iii. Haşere yönetimi programının amacı.

2. Bireylerin sorumlulukları

örneğin Program Direktörü, Sağlık Başkanı, Haşere Yönetimi Koordinatörü, Haşere Yönetimi Personeli vb.

3. Genel Bilgiler

Pestisitlerin uygulandığı bölgedeki arazi kullanımı ve toprak hakkında veri sağlayın; iklim, jeomorfoloji, söz konusu bölgedeki yerleşimler, nüfus, yüzey suyu vb. ile arazi kullanımı envanteri ve tesislerin yerleşimi.

4. Haşerelerle Mücadelenin Önceliği

örneğin istenmeyen bitki örtüsü, omurgalı haşereler vb.

5. Entegre Haşere Yönetimi

5.1. Entegre Haşere Yönetiminin ilkeleri şunlardır:

- a. Mekanik ve Fiziksel Kontrol. Bu tür bir kontrol, bir haşerenin yaşadığı ortamı değiştirir, haşereleri istenmeyen yerlerde yakalar ve ortadan kaldırır veya haşereleri dışlar. Bu tip kontrolün örnekleri arasında kalafatlama veya boşlukların doldurulması, tarama vb. yoluyla limanajın ortadan kaldırılması yer alır.
- b. Kültürel Kontrol. Bu yöntemdeki stratejiler, haşereleri bastırmak veya ortadan kaldırmak için çevresel koşulların değiştirilmesini içerir. Örneğin ahırlardan alınan gübrenin kurumması için tarlalara yayılması sinek üremesini engeller. İyi hijyen uygulamaları yoluyla haşerelere yönelik yiyecek ve suyun ortadan kaldırılması, haşere popülasyonlarının yerleşmesini veya belirli bir büyüklüğün üzerine çıkmasını engelleyebilir.
- c. Biyolojik kontrol. Bu kontrol stratejisinde haşere popülasyonlarını kontrol etmek için avcılar, parazitler veya hastalık organizmaları kullanılır. Üremeyi azaltmak için steril sinekler serbest bırakılabilir. Büyümeyi kontrol eden veya böcekleri başka şekilde öldüren virüsler ve bakteriler kullanılabilir. Yumurtaları, larvaları veya diğer yaşam evrelerini öldürmek için parazitik eşekarısı sokulabilir. Biyolojik kontrol bunun içinde etkili olabilir ancak sıklıkla diğer kontrol türleri ile birlikte kullanılır.
- d. Kimyasal Kontrol. Pestisitler bitki veya hayvan olsun canlı organizmaları öldürür. Bir zamanlar kimyasalların mevcut en etkili kontrol yöntemi olduğu düşünülüyordu, ancak haşere direnci birçok pestisitinin etkisiz kalmasına neden oldu. Trend, sınırlı kalıntı etkisi olan pestisitlerin kullanılması yönündedir. Bu, insanların maruziyetini azaltmış ve çevresel etkiyi azaltmış olsa da daha sık uygulama gereklilikleri nedeniyle kimyasal kontrolün maliyeti arttı. Kimyasalların kullanımında kişisel korunma ve özel kullanım ve depolama gereksinimleri gerekli olduğundan,

kimyasalların tek kontrol aracı olarak kullanılmasının genel maliyeti, kimyasal olmayan kontrol yöntemleriyle karşılaştırıldığında oldukça maliyetli olabilir.

5.2. Entegre Haşere Yönetimi Ana Hatları

Her bir ana haşereyi veya benzer haşerelerin kategorisini, ayrı ana hatlarda, sahaya göre ele alın.

5.3. Gözetim, Önleme ve Kontrole İlişkin Yıllık İş Yüğü

Haşerelerin gözetimi, önlenmesi ve kontrolü için harcanan adam-saat sayısını belirtin.

6. İş Sağlığı ve Güvenliği

Bu bölüm aşağıdaki sağlık ve güvenlik gerekliliklerini içermelidir:

- 6.1. Haşerelerle Mücadele Personelinin Tıbbi Gözetimi. Pestisit uygulayan tüm personel tıbbi gözetim programına dahil edilmelidir.
- 6.2. Tehlike İletişimi. Haşere yönetimi personeline işyerindeki tehlikeli maddeler de dahil olmak üzere tehlike iletişimi eğitimi verilmelidir. Yeni çalışanlara veya işyerine yeni tehlikeli maddeler sokulduğunda ek eğitim verilmelidir.
- 6.3. Kişisel koruyucu donanım. Pestisit uygulayıcılarına sağlanacak onaylı maskeleri, solunum cihazlarını, kimyasallara dayanıklı eldivenleri ve botları ve koruyucu giysileri (geçerli kanunlar, düzenlemeler ve/veya pestisit etiketi tarafından belirtildiği şekilde) açıklayın. Bu maddeler pestisitlerin karıştırılması ve uygulanması sırasında gerektiği gibi kullanılacaktır. Pestisit bulaşmış koruyucu giysiler evde değil, ticari olarak yıkanmalıdır. Ciddi derecede kirlenmiş giysiler yıkanmamalı, pestisitle ilgili atık olarak kabul edilmeli ve tehlikeli atıklara uygun şekilde imha edilmelidir.
- 6.4. Yangın koruması. Yangın güvenliği koruma gereksinimleri oluşturulmalıdır; Haşerelerle mücadele koordinatörü, yangını önlemeye yönelik tedbirlerin uygulanmasını kontrol etmelidir.

7. Çevresel Hususlar.

- 7.1. Kamunun Korunması. Pestisit uygulaması sırasında, tesis içinde ve dışında halkı korumak için önlemler alınmalıdır. Rüzgar hızının 155 m/dk'yı aştığı dış mekanlarda pestisitler uygulanmamalıdır. Pestisitlerin açık havada uygulandığı durumlarda, sprey damlacıklarının uygulayıcı dahil kişilerden uzak tutulmasına dikkat edilir. Kapalı alanlarda pestisit uygulaması, uygun kişisel koruyucu kıyafet ve ekipmanı giyen kişiler tarafından gerçekleştirilir. Tıbbi izleme standartlarını karşılamadıkça ve uygun şekilde korunmadıkça, pestisit uygulaması sırasında personelin işlem alanına girmesine hiçbir zaman izin verilmez.
- 7.2. Hassas Alanlar. Sulak alanlara veya su alanlarına (göller, nehirler vb.) kullanılması özel olarak onaylanmadığı sürece hiçbir pestisit doğrudan uygulanmaz.
- 7.3. Nesli Tükenmekte Olan/Korunan Türler ve Kritik Habitatlar. Tesisatta periyodik olarak meydana gelen koruma altındaki göçmen kuşların izinsiz olarak kontrol edilmesi mümkün değildir. Haşerelerle Mücadele Koordinatörü, periyodik olarak devam eden haşere kontrol operasyonlarını değerlendirir ve nesli tükenmekte olan türler listesine uygunluğun sağlanması amacıyla tüm yeni haşere kontrol operasyonlarını değerlendirir. Nesli tükenmekte olan veya korunan türler veya bunların yaşam alanları üzerinde olumsuz etki yaratması muhtemel haşerelerle çalışmalar önce çevre otoritelerinin onayı alınmadan yürütülmez.

7.4.Çevresel Dokümantasyon. Tesisteki pestisit kullanım programını özel olarak ele alan bir çevresel değerlendirme hazırlanmıştır. Değerlendirmede pestisit kullanımının belgelenmesi olarak bu plana atıfta bulunmaktadır.

Ek 5: Rastlantısal Buluntu Prosedürü

Kültürel miras, yerel, bölgesel, ulusal veya küresel düzeyde tanınabilen ve değer verilen somut ve somut olmayan mirası kapsar. Somut kültürel miras arkeolojik, paleontolojik, tarihi, mimari, dini, estetik veya diğer kültürel öneme sahip taşınır veya taşınmaz nesnelere, alanları, yapıları, yapı gruplarını ve doğal özellikleri ve manzaraları içerir. Somut kültürel miras kentsel veya kırsal ortamlarda yer alabilir ve toprağın üstünde, altında veya su altında olabilir. Topulukların ve grupların kuşaktan kuşağa aktarılan ve kültürel miraslarının bir parçası olarak kabul ettiği uygulamaları, temsilleri, ifadeleri, bilgileri, becerileri ve bunlarla ilişkili araçları, nesnelere, eserleri ve kültürel alanları içeren somut olmayan kültürel miras ve çevrelerine, doğayla etkileşimlerine ve tarihlerine göre sürekli olarak yeniden yaratılmaktadır.

İnşaat sırasında kültürel değeri olan alanlar, kaynaklar veya eserler bulunması durumunda, tespit edilmesi, hırsızlığa karşı korunması ve keşfedilen eserlerin işlenmesi için aşağıdaki prosedürler takip edilmeli ve standart ihale belgelerine dahil edilmelidir. Bu prosedürler, [ülkedeki ilgili kültürel miras mevzuatını listeleyin] dahil olmak üzere ulusal mevzuat kapsamındaki Rastlantısal Buluntularla ilgili gereklilikleri dikkate alır.

- Rastlantısal buluntu alanındaki inşaat faaliyetlerini geçici olarak durdurun.
- Çıkarılabilir nesnelere hasar görmesini veya kaybolmasını önlemek için alanı güvenlik altına alın. Çıkarılabilir antikalar veya hassas kalıntılar söz konusu olduğunda, sorumlu yerel makamlar devralıncaya kadar bir koruma düzenlenecektir. Bu yetkililer [ulusal mevzuat uyarınca sorumlu yetkilileri listeleyiniz].
- İlgili [uygulayıcı kurum saha personelini] ve ilgiliyi [ulusal mevzuat kapsamında sorumlu yerel makamları listeleyin] derhal bilgilendirin. [Uygulayıcı kurum saha personeli], [uygulayıcı kurum yönetimini] bilgilendirecektir.
- İlgili [ulusal mevzuat kapsamında sorumlu yerel yetkilileri listeleyiniz], bilginin alındığı tarihten itibaren derhal gereklilikleri yerine getirecek ve [ulusal düzeyde kültürel miras veya arkeoloji bakanlığını] derhal bilgilendirecektir.
- Değerlendirmeden [ulusal düzeyde kültürel miras veya arkeoloji bakanlığı] sorumlu olacaktır
- Rastlantısal buluntuların önemini veya değerini incelemesi ve uygun müteakip prosedürler konusunda tavsiyelerde bulunulması.
- Eğer [ulusal düzeydeki kültürel miras veya arkeoloji bakanlığı] rastlantısal buluntunun kültürel olmayan miras rastlantısal buluntusu olduğunu belirlerse, inşaat süreci devam edebilir.
- Eğer [ulusal düzeyde kültürel miras veya arkeoloji bakanlığı] rastlantısal buluntunun izole bir rastlantısal buluntu olduğunu belirlerse, [ulusal düzeyde kültürel miras veya arkeoloji bakanlığı] kuruluş tarafından sağlanan işlemlere ilişkin harcamalarla birlikte rastlantısal buluntu işlemlerine ilişkin teknik destek/tavsiye sağlayacaktır.